

SLOVO

Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Kto bol Samo

str. 3

Člověk který stratil svou vlast

str. 12

**Budeme mať Ná-
mestie vyst'ahoval-
cov?**

str. 15

**Spomienky na Otca
Jána Šutku**

str. 26

Desatoro (nielen) na leto

Určite si aj Vy radi vychutnávať slnko a leto v celej jeho kráse. Moje dve krásne deti veselo šantia v jazere, zdolávajú prvé kilometre na bicykloch a výskajú na preliezačkách. Mám rada leto, lebo prináša radosť zo života a aj čas strávený v rodine je v tomto období o čosi pestrejší. Keď tak sedím pri jazere a rozmýšľam nad životom, konštatujem, že prežívam jedno nádherné obdobie. Deti sú už väčšie a predsa ešte dosť malé, aby ma potrebovali. Nádherný čas plný otázok, na ktoré sa snažím odpovedať. Teším sa a rada by som si v pamäti uchovala čo najviac krásnych okamihov z tohto obdobia. Zisťujem to, čo som už dávno vedela, že spokojnosť nie je meradlom matérie. Nemám všetko, čo chcem, ale isto iste mám všetko, čo potrebujem. Vlastným aj recept na šťastné leto a tak dovoľte, aby som sa s Vami oň podelila. Jeho autorom je Mons. Javier Sanilar Vinaz zo Španielska.

1. **Ži s prírodou.** Vrchy, lúky a polia, rieky a more – vo všetkom objavujú prítomnosť Boha. A zatlieskaj mu, že všetko stvoril tak krásne.
2. **Ži podľa svojho mena a kresťanskej identity.** Nehanbi sa počas leta za to, že si kresťan. Falšoval by si tým svoju identitu.
3. **Ži nedeľu.** Aj počas dňa oddychu je nedeľa deň Pánov. A Pán neodchádza na dovolenku. Nevynechaj nedeľnú omšu. Vytvor si viac voľného času pre Neho.
4. **Ži s rodinou.** Zhovárať sa, hrať, žartuj so svojimi blízkymi s radosťou a bez ponáhľania. Modli sa so svojou rodinou a zájdi s ňou do chrámu.

5. **Ži svoj život.** Život je veľký Boží dar. Nevystavuj svoj život nebezpečenstvu a dávaj pozor, aby si neohrozil život druhých.

6. **Ži v priateľstve.** Od počúvania buduj cestu k dôvere, k pomoci, k obohateniu, k rešpektu posvätné dôstojnosti iných osôb.

7. **Ži spravodlivo.** Nemysli si, že máš na všetko právo. Aj iní majú svoje nároky. Rešpektuj ich a zaujímať sa o ich dobro.

8. **Ži v pravde.** Vyhýbaj sa pokrytectvu, klamstvu, kritike, predsudkom a samolúbosti.

9. **Ži v čistote srdca.** Premáhaj žiadostivosť, egoizmus a hedonizmus. Dovoľte lenka neznamená robiť si, čo sa mi zachce.

10. **Ži solidárne.** Nechci mať všetko pre seba. Mysli aj na tých, čo nemajú voľné dni, čo nemajú dokonca ani každodenný chlieb. Ani láska a služba neodchádzajú na dovolenku.

Všetkým prajem krásne nezabudnuteľné letné a jesenné obdobie, plné zážitkov a nádherných skúseností. Nech Vám aj toto Desatoro pomôže upevniť vzájomné vzťahy v rodine i mimo nej. Veľa oddychu, pokoja a radosti Vám zo srdca praje

Mária Eškut

Čierna diera, chaos a názory

Jozef Starosta

Časopis Scientific American v tohoročnom augustovom čísle uvádza prácu súčasných amerických a kanadských fyzikov na tému „Je 'big bang' a všetko, čo po ňom nasledovalo, iba holografickou ilúziou z inej dimenzie?“

Autori článku, renomovaní kozmológovia sa pokúšajú dať odpoveď na otázku čím bol podmienený „big bang“ a aká je podstata vzniku celého vesmíru z bodu s nekonečnou hustotou. Prichádzajú s možným vysvetlením, že big bang v našom 3-dimenzionálnom priestore je dôsledok formovania čiernej diery vo vyšších dimenziách ...

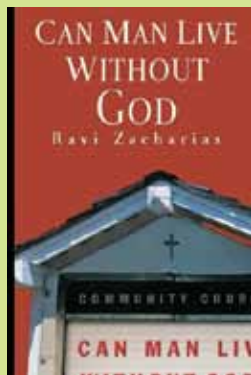
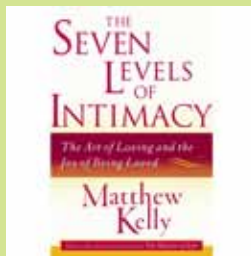
Prirovnávajú ľudstvo k väzňom prikovaným k stene Platónovej jaskyne, ktorí sledujú iba tieň na protihľadej stene, na ktorú majú výhľad. Tieto dvojrozmerné tieň tvoria ich jedinú realitu, ktorú môžu sledovať. Podľa scenára, ktorí nám autori predkladajú je náš 3-rozmerný priestor iba „tieňom“ sveta so štyrmi priestorovými dimenziami.

Svoj článok končia takto: Ponúkame odpoveď ako a prečo vznikol big bang v našom 3-rozmernom priestore. Vynára sa však otázka odkiaľ pochádza štvrtá priestorová dimenzia? Keď Platónovi väzni vyšli z jaskyne, oslepil ich jas slnka. Spočiatku opäť videli iba tieň a odraz jeho svetla. Až neskôr uvideli mesiac a hviezdy a pochopili koncept dňa a noci a ročných období, hoci podstatu slnka sa im nepodarilo rozlúštiť. Možno tak to bude i s nami a so štvrtou ponúkanou priestorovou dimenziou.

Ravi Zacharias, ktorého mnohí považujú za obhajcu kresťanstva akého sme nevideli od čias C.S. Lewisa, sa vo svojej knihe „Môže človek žiť bez Boha?“ kriticky zamýšľa nad tým, kam sa ľudstvo dostalo a kam smeruje po tom, ako filozófovia Descartes, David Hume, Immanuel Kant, Soren Kierkegaard, Friedrich Nietzsche, Bernard Russel a Jean-Paul Sartre podmienili vznik ateizmu a anti-teizmu. Ich myšlienkové prúdy, ktoré ovládajú podstatnú časť súčasnej západnej kultúry a spoločnosti, dokumentuje autor knihy satirickou poémiou Steva Turnera „Veríme“, z ktorej vyberáme:

Veríme v marx-freud-darwinizmus. Veríme, že všetko je ok, ak len nikomu, z nášho pohľadu, neubližujeme.

Veríme v sex pred, počas i po manželstve. Veríme, že nevera je „fun“.

Veríme, že Ježiš bol dobrý človek, rovnako ako Budha, Mohamed a ako sme aj my sami. Bol dobrý učiteľ morálky hoci si myslíme, že jeho dobrá morálka nebola až taká dobrá lebo podľa nej nežijeme.

Veríme, že všetky náboženstvá sú v princípe rovnaké. Akurát sa líšia vo viere ohľadom stvorenia, hriechu, neba, pekla, Boha a spasenia.

Veríme, že po smrti bude veľké NIČ. A ak náhodou po smrti je nebo, tak sa tam určite všetci dostaneme (možno s výnimkou Hitlera a Stalina).

Veríme, že každý človek si musí nájsť sám svoju cestu pravdy podľa svojich potrieb. Realita sa jej prispôsobí, vesmírna energia sa na ňu nastaví a história sa zmení.

Veríme, že neexistuje absolútna Pravda okrem pravdy, že nexistuje absolútna Pravda.

Veríme, že odmietnutie každého „veríme“ je jediný správny prístup k životu.

Ravi Zacharias vyslovuje presvedčenie, že život podľa takéhoto kréda je príčinou chaosu, v ktorom žijeme. Je príčinou bankrotu života bez Boha.

Matthew Kelly vo svojej knihe „7 úrovní dôvernosti“ okrem iného píše o potrebe výmeny názorov, ktorých súhrn tvorí náš svetonázor. Názory sú dané výchovou, vzdelaním a skúsenosťou. Dvaja ľudskí jedinci majú rôzne názory, pretože majú rozdielnú výchovu alebo vzdelanie alebo skúsenosti. Naše názory sa neustále rozvíjajú, menia, tak ako sa mení naše vzdelanie a naše životné skúsenosti.

Aký je váš názor na vesmír? Ako vznikol? Prečo vznikol? Čo alebo kto je prvotnou príčinou existencie hmoty? Je to len také malé atomové jadierka s niekoľkými elektrónikmi, ktoré sa okolo nich točia? Aký je váš názor na existenciu Boha? Sú to len detské predstavy a rozprávky, ktoré ako inteligentné dospelé bytosti dôsledne odmietať? Rozvíjame naše vedomosti o vesmíre a o Bohu alebo sme spokojní s našim názorom, ktorý môže byť už 10, 20 alebo 50 rokov starý?

Obsah čísla

- 3 Kto bol Samo (Milan S. Ďurica)
- 4 Gréckokatolíci v New Westminster (Daniel Černý)
- 6 John Paul II (Roger Kiška)
- 8 Naše duchovné väzby (Viera Benková)
- 10 Zatiašia Montmartu (Mária Dopjerová Danthine)
- 11 Peak to peak gondola ride at Whistler (Lojzo Škoda)
- 12 Človek ktorý stratil svoju vlasť (Jiří Diamant)
- 14 O vystaňovaleckom kamení (Dušan Mikolaj)
- 15 Budeme mať Námestie vystaňovalcov? (js)
- 16 North of Sixty (Bystrík Brázda)
- 17 V každý väčší dedině kostelík (Marie)
- 18 Spomienka na Michala Vičana (Eva Vičanová)
- 19 Aj ja som 13 percent (Nikola Kokiová)
- 20 Môj život emigranta už 8 rokov nie je ťažký (Mária Škultétyová)
- 22 Svätá Zem (Ol'ga Slobodníková)
- 24 Otec Anton Odrobniák (Paul Stacho)
- 26 Spomienky na Otca Jána Šutku (Jozef Starosta)
- 28 Povstanie - 70 rokov "po" (očití svedkovia)
- 32 Vďaka vám, rodičia (Paul Stacho)
- 33 Z listov čitateľov
- 34 Udalosti
- 35 Naši sponzori

Sponzori 21. čísla

- Zlatý sponzor
Juraj Kopanický \$300
Bronzový sponzor
Dr. Etela Neumann \$110
Peter Levársky \$100
In Memoriam John & Mary KIKTA \$50
Individuálny sponzor
Bertha Palko \$40
Noví odoberatelia časopisu
Annie Walsh, Mark Solarik,
Rod. Bebjaková, Terezia Marlowe
Zdenka Gomez, Zuzana Klepl
Podporte vydávanie časopisu
Slovo z Britskej Kolumbie www.sk-bc.ca/donate

Využite služby

- inzerentov, ktorí nás podporili svojím
inzerátom
Nature Farm Market, Ashton College,
CarOne.sk, Olga Slovak,
Dr. Etela Neumann, RomanTulis.com,
Dr. Viera Čarnogurský, Julia Palko,
Ian's Auto, Torra Enterprises

Tiráž

Toto je 21. vydanie časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Je to vydanie Leto-Jeseň 2014, 7. ročník, 2. číslo. Slovo z Britskej Kolumbie je neoficiálny časopis vydávaný v Britskej Kolumbii v Kanade. Zodpovedným redaktorom je Jožo Starosta, ktorý zostavuje obsah časopisu v úzkej spolupráci so skupinkou Slovákov žijúcich v rôznych kútoch sveta. Časopis vychádza obvykle 4-krát do roka. Do 13. čísla vychádzal v počte 1,000 kusov s finančnou dotáciou US\$2. Od 14. čísla vychádzal vo farebnom tlačnom náklade 100-500 výtlačkov (podľa štedrosti sponzorských príspevkov).

Všetky predchádzajúce čísla si záujemcovia môžu prezrieť na novom digitálnom kiosku Slova s Britskej Kolumbie www.sk-bc.ca/citajte-slovo.

Autori článkov alebo zdrojov pre 21. číslo

Mária Eškut, Jozef Starosta, Paul Stacho, Milan S. Ďurica, Daniel Čierny, Roger Kiška, Viera Benková, Wikipedia, Mária Dopjerová-Danthine, Lojzo Škoda, Jiří Diamant, Dušan Mikolaj, Bystrík Brázda, Marie K., Eva Vičanová, Nikola Kokiová, Mária Škultétyová, Anton Odrobniák, Ol'ga Slobodníková, Jozef Fojtik, Sasha Cabelka, Karol Bodnár, Karol Rydlo, Jan Balko, Marika Kovalčíková, František Kele, Peter Levarský, Viktor Neumann

Dvadsaťdva nie je málo...

Celoslovenský známa súťaž „Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko“, s tradičným medzinárodným presahom za naše „hranice“, uzatvorila svoj 22. ročník. Bol venovaný 170. výročiu vzniku slovenskej hymny a 170. výročiu založenia spolku Tatrin.

Nové Zámky dňa 5. júna 2014 ožili národnou hrdosťou, silným slovenským duchom i ľudovo-športovou slovenskou rečou zo všetkých kútov sveta. Rok, čo rok, toto malé mestečko na brehu rieky Nitry hostí šikovných slovenských žiakov i študentov z celého sveta a oceňuje ich tvorivosť.

Táto súťaž je tvorená niekoľkými kategóriami. Na samostatnej IV. kategórii participujú Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Matica slovenská. Tento rok sa do súťaže zapojilo 618 žiakov. Z pier krajanov prišlo 133 súťažných prác, z ôsmich krajín sveta – z Česka, Chorvátska, Maďarska, Rumunska, Srbska, Ukrajiny, ale i zo zámorskej Kanady a USA.

Vyhlasenie súťaže oslovilo žiakov z radov najmenších, i študentov stredných škôl a gymnázií. Porotkyne si teda mohli prečítať hravé básničky, kratšie prózy, dramatickú tvorbu i hlboké, emotívne ladené vyznania. Takpovediac „ľúbostné listy“ venované našej slovenčine či vlasti reflektovali obraz vzťahu detských duší k Slovensku a vytvorili akúsi mozaiku komplimentov našej materčine.

Po 22. ročníku súťaže nám ostali už len príjemné spomienky. No ešte v Nových Zámkoch bol vyhlásený v poradí už 23. ročník súťaže, ktorý, dúfajme, bude zrovnateľný, a veríme, že ešte i o kúsok lepší ako ten krásny, výnimočný a bohatý (matičný i krajský) dvadsiaty druhý. Zuzana Pavelcová, (skrátene- js)

Redakčná rada

Jozef Starosta, Daniel Behan, Paul Stacho, zodpovedný redaktor (výber článkov a jazyková úprava): Jožo Starosta, jozo.starosta@sk-bc.ca - grafická úprava tlačenej Slova: Daniel Behan, pixelplus.sk

Adresa redakcie

Slovo z Britskej Kolumbie,
#210 2978 Burlington Dr., Coquitlam, BC, V3B 7S6, Canada
Telefón: (tel: 1-604-944-1554)
Email: slovo@sk-bc.ca
Webová stránka časopisu: www.sk-bc.ca

Všetky informácie v časopise Slovo z Britskej Kolumbie publikujeme v presvedčení, že sú pravdivé. Neberieme na seba zodpovednosť za prípadné nepresné alebo dokonca nepravdivé informácie. Ďakujeme za Vaše porozumenie a a tešíme sa na Vašu podporu www.sk-bc.ca/donate.

Design & layout: www.pixelplus.sk

Vytlačené v Kanade - Printed in Canada

Vzhľadom na spoľahlivé pramene máme k dispozícii síce iba jeden základný prameň, ale jeho nevšednou vlastnosťou je, že vznikol už v tom istom čase, keď sa udalosti okolo kráľa Sama odohrávali. Je to známa „Fredegarova kronika“, ktorej prvé dve knihy zaznamenávajú udalosti od roku 584 do roku 613. Nasledujúca tretia kniha, ktorej autorom bol pravdepodobne iný burgundský kronikár, doplnila predošlé záznamy až do roku 642, a potom pokračoval asi tretí autor až po rok 768.

Zo štvrtjej knihy tejto kroniky sa teda dozvedáme: „V štyridsiatom roku panovania Chlotara [čo znamená rok 623] muž menom Samo, rodom Frank z kraja senonského, priviedol so sebou mnohých kupcov a uberal sa obchodovať k Slovanom nazývaných Vinidi. Slovia sa už začali búriť proti Avarom nazývaných Hunmi a proti ich vládcovi Kaganovi. Keď Vinidi s vojskom zaútočili proti Hunom, kupec Samo, ktorého som vyššie spomenul, postupoval s nimi vo vojsku. A tu preukázal takú veľkú schopnosť proti Hunom, že to vzbudilo obdiv, a nesmierny počet z nich bol pobitý mečom Vinidov. Vinidi spoznávajú Samovu užitočnosť zvolili si ho za kráľa nad sebou, a tu šťastlivo panoval 35 rokov. Za jeho vlády Vinidi viedli mnohé boje proti Hunom. S jeho rozvahou a schopnosťou Vinidi vždy porazili Hunov. Samo mal 12 žien, s ktorými splodil 22 synov a 15 dcér.“ (Kniha IV, hlava 48.)

Autor kroniky potom opisuje boje medzi tými Slovanmi, ktorí si zvolili Sama za kráľa a medzi východofranským kráľom Dagobertom, ktorý sa chcel zmocniť jeho územia a spojil sa aj s Longobardmi, aby Slovanov premohli. Spočiatku víťazili, ale nedobýli mohutný hrad Vogastisburg, v ktorom sa opevnili veľmi početné oddiely udatných Slovanov. A nakoniec Slovia sa pustili do protiútok a premohli a prinútili na útek zvyšky Dagobertovho vojska. Slovia ich prenasledovali a prenikli až do územia Franskej ríše, kde sa k nim pridali ďalší Slovia, Srbi, ktorí už dlhšie patrili k ríši. Bolo to asi v roku 632-633. To znamená, že Samo so svojimi Slovanmi za deväť rokov vytvoril taký vojensko-mocenský útvar, ktorý mohol odporovať Franskej ríši, ba aj prepadať a plieniť jej okrajové územia.

Jedna stránka z Fredegarovej kroniky

Kto bol Samo?

Nemožno riskovať úplnú objektívnu definíciu tejto osobnosti bez toho, žeby sme opatrne vyčerpali všetko, čo sa o nej nachádza v spoľahlivých prameňoch a kriticky preskúmali aspoň výroky najznámejších autorov, odborníkov v dejinách 7. storočia v našom stredoeurópskom priestore.

Europa okolo r. 650 - prevzaté z „Muir's

Historical Atlas--Mediaeval and Modern“
(London, 1911)

Neskoršie pramene preberajú tieto správy, ale často ich upravujú podľa svojich záujmov, takže je veľmi ťažké vyberať z nich kriticky, ako sa to vlastne udialo. Všetky však potvrdzujú, že v roku 623 do bojov Slovanov zvaných Vinidi zasiahol franský kupec Samo, ktorého po víťazstve nad Avarmi/Hunmi Vinidi zvolili za svojho kráľa. A kráľ Samo, ktorý nad nimi panoval 35 rokov, teda 626 až 661, kontroloval také veľké územie v strednej Európe, že neskorší historici označovali jeho mocenský útvar výrazmi Samovo kráľovstvo, ba aj Samova ríša.

Menej jednoduché je vyťažiť základnú zľadu z toho, čo nachádzame u uznávaných historikov. V minulosti vážni historici situovali jadro Samovej ríše do Korutánska, iní zase do vtedajšej Bohémie a teda dnešného Česka, ba nechýbali ani takí, čo ho ťahali do východných alpských výbežkov dnešného Slovenska a Rakúska. Zrejme ani historici sa ľahko nezbavujú prirodzenej lásky k svojej vlasti a kde len môžu, situujú dôležité historické udalosti do vzťahu k svojej vlasti.

No podľa najnovších zistení, ak išlo o boje Slovanov s Avarmi, súčasný stav archeologických bádání už dosť bezpečne dovoľuje určiť najzápadnejšie hranice avarských sídiel, ktoré sa nachádzajú na území pôvodných sídiel vtedajších Slovanov Vinidov (Venedov). Táto hranica nepresahuje na západ územie, ktoré od najstarších čias nepretržite obývali stredovekí Slováci/Sloveni, z ktorých sa historickým procesom vytvoril dnešný slovenský národ. Preto ak chceme postupovať podobne, ako to robia ostatné európske národy vo vzťahu k prvým historickým údajom o svojich národoch a štátoch, celkom oprávnené môžeme pokladať Samovo krá-

Mapa Samovej ríše

zdroj: Wikipedia.com

ľovstvo či Samovu ríšu za najstarší historický koreň slovenskej štátnosti.

Medzi stredovekými Slovanmi a dnešnými Slovákmi je už bezpečne zistená historická biologická a následne aj etnická kontinuita. Preto oprávnené možno pokladať tých Vinidov-Slovenov za starých (alebo stredovekých) Slovákov. Stačí, aby sme v tomto postupovali tak, ako to robia všetky ostatné, aj s nami susediace národy, ktoré oprávnené prekladajú nieisté staré názvy svojich ďalekých predkov použitím súčasných svojich etnických a štátnych pomenovaní. Preto nebojme sa odpovedať na našu titulnú otázku: Samo bol najstarší známy kráľ stredovekých Slovákov. Veď aj takmer všetci naši historici podobne píš o „starých Maďaroch“, ktorí sem prišli o tri-štyri storočia neskôr.

Milan S. Ďurica

Pôvodný text obrázkami z internetu doplnil Jožo Starosta

Viacerí členovia farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri boli gréckokatolíci. Koncom 60-tych rokov (?) prišiel do farnosti na návštevu gréckokatolícky biskup Michal Rusnák a slúžil sv. Omšu v byzantskom obrade.

Prvý rad zľava: Diana Horvat (Števaňák), Bertha Otrošina (Palko), Mary Horvat.

Druhý rad zľava: Zuzana Zubko, Ján Lunter, Biskup Michal Rusnak, Anna Belej, Fr. Vincent Dančo.

Tretí rad zľava: Tereza Michalec, Zuzana Otrošina, John Michalec, Steve Horvat.

Čriepky zo života slovenských gréckokatolíkov v New Westminister

Aj keď sa to mnohým môže zdať len ako nejaká utópia, predsa len na kanadskom pobreží Tichého oceánu boli prítomní a sú historicky doložení aj slovenskí gréckokatolíci. New Westminister, Vancouver a okolité mestá a mestečká sa stali pre mnohých druhým domovom. Pravdou je, že v New Westminister, bola emigrácia zo strednej a východnej Európy, čoho dôkazom je aj prítomnosť katedrály a centra miestnej ukrajinskej gréckokatolíckej eparchie, založenej roku 1974. Prví Slováci tu prišli tesne pred koncom 19. storočia, ako tomu dosvedčujú viaceré články v *Kanadskom Slovákovi*¹. Pracovali väčšinou na železnici, v prístavoch, pri stavbe ciest a železníc. Väčšie osídlenie Slovákov nastáva až po Druhej svetovej vojne². Neskoršie v meste vznikol 47. zbor Kanadskej slovenskej ligy.

Slováci a slovenskí gréckokatolíci na brehoch Tichého oceána

V meste existuje aj slovenská rímskokatolícka farnosť sv. Cyrila a Metoda³. A práve viacerí veriaci tejto farnosti sú, alebo prinajmenšom boli gréckokatolími. A rovnako tak pre nich boli slávené čas od času aj gréckokatolícke bohoslužby, a to práve v slovenskom kostole. Ako napísal duchovný slovenskej rímskokatolíckej osady: „*Obyčajne ich nájdeme po iných miestach alebo v ukrajinskej farnosti, kde chodia kvôli krásnemu obradu a liturgickej reči, kým mladí chodievajú do anglických kostolov*“⁴.

V roku 1959 bola v ukrajinskom gréckokatolíckom chráme svadba mladej Slovenky, Marienky Lunter, dcéry Jána Luntera a jeho manželky Betky, rodenej Černákovéj. Obaja rodičia pochádzali z Telgártu a hlásili sa za slovenských gréckokatolíkov. Manželov sobášil „*dobrý priateľ Slovákov Father Bylik, pri obradoch vypomáhal p. Bodnár*“⁵. Sobáš bol v ukrajinskom gréckokatolíckom chráme Immaculate Conception. Otec nevesty prišiel do Kanady roku 1928, jeho manželka za ním roku 1932. Pán Lunter pracoval na pôle a po práci, spolu s manželkou, aj na farme⁶.

Bola to práve slovenská farnosť sv. Cyrila a Metoda, ktorá sa stala domovom ukrajinskej gréckokatolíckej farnosti, kým si tá nepostavila vlastný chrám.

V tých časoch ukrajinský kňaz, alebo aj slovenský, O. Kmec⁷, celebraval bohoslužbu. S Ukrajincami slávil aj naši slovenskí gréckokatolíci. Pri opise slovenských gréckokatolíkov, ktorí stáli v začiatkoch ich bohoslužieb v New Westminister píše o. Viliam Lacko, SJ roku 1970: „*Ako kantor vynikal nebohý Michal Bodnar, ktorý mal krásny hlas*“

Už počas jubilejného cyrilometodského roku 1963 sa dozvedáme, že „*v tejto oblasti žije tiež veľa slovenských gréckokatolíkov a preto o. Michal Lacko sa vybral i na ďaleký západ Kanady...slúžil bohoslužby v staroslovenskom jazyku...a snažil sa postretnúť čo najviac slovenských rodákov*“⁸. Práve počas tohto jubilejného roka raz v mesiaci namiesto kázne podľa slov duchovného „*sme všetci spievali „moleben“*“. Úchvatné „*Hospodi pomiluj*“ sa nieslo kostolom ako spoločná prosba všetkých katolíkov oboch obradov“¹⁰. Rovnako tak aj v deň cyrilometodských osláv, plánovaných na 7. júla 1963 mala byť latinská omša, po ktorej sa mali spievať cirkevné piesne slovensky i starosloviensky, a mali ich spievať všetci prítomní, ako rímskokatolíci, tak aj gréckokatolíci¹¹. Jednalo sa o hymny *Iže Cheruvimi a Otčenáš*, ktorých spev viedol pán Michal Bodnár¹².

New Westminister v časoch apoštolského vizitátora

Častým a vzácnym hosťom vo farnosti bol biskup Michal Rusnák, CSsR, vysvätený na biskupa počiatkom roka 1965, s právomocami apoštolského vizitátora slovenských gréckokatolíkov v celej Kanade, a teda od Atlantiku po Pacifik. Pre farnosť bola jeho návšteva vždy sviatkom. Chrám bol naplnený do posledného miesta, ba až preplnený. Skutočný „*jedinečný zážitok s trvalou hodnotou*“¹³. Veriaci ho brali ako svojho naozajstného pastiera. „*Zďaleka – široka prichádzajú gréckokatolíci na bohoslužbu do slovenského kostola a radosť je ich vidieť, keď Otec biskup je medzi nimi*“¹⁴. Na týchto cestách do New Westministeru ho často sprevádzal o. Vincent Dančo, ako to dosvedčuje fotka z roku 1965¹⁵. Pri vysviacke a prvej návšteve biskupa Michala mu

farnosť podarovala 150 dolárov¹⁶. Nasledovného roku šiel biskup Rusnák do okolia Vancouveru 3. júla 1966¹⁷.

Medzi gréckokatolíckych veriacich farnosti patrili rodiny: Horvat, Otrošina, Zubko, Lunter, Belej, Michalec – aspoň tak to dosvedčuje fotografia, zhotovená po jednej z takýchto liturgii koncom 60. rokov¹⁸. Fotografii z návštev biskupa Michala vo farnosti sa zachovalo viacero¹⁹.

Vo svojom osobnom kalendári na rok 1967 má biskup Michal zapísaný na 23. júla Vancouver s poznámkou OK, 10.30 doobeda²⁰. Rovnako tak na rok

1970 má Vancouver a teda nepriamo New Westminister zapísaný na 5. júla. Podľa fotiek je zrejme aj to, že biskup slávil aj pohreb pre pani Mary Potoma v New Westminister, 6. júla 1970²¹. Pre miestnych veriacich to už bolo akoby tradíciou, že biskup Michal prichádzal každoročne okolo sviatku sv. Cyrila a Metoda, a teda patrónov chrámu. Roku 1970

hovoril pri návšteve aj o vznikajúcom Svetovom kongrese Slovákov, keďže bol priamo účastným na zakladaní, ako jeden z jeho organizátorov. Podľa jedného účastníka urobil biskup Michal na ľudí vždy taký dojem, že sa s ním ľútili slovami: „*Dovidenia ndp. biskup M. Rusnák na budúci rok*“²².

V roku 1971 mal byť biskup Michal podľa záznamu vo svojom osobnom kalendári vo farnosti 3. októbra.

Aj v roku 1973 mala byť v New Westminsteri pre našich krajanov byzantská liturgia a to 5. augusta, s tým, že sláviť ju mal o. Michal Lacko z Ríma²³. Jeho návšteva bola súčasne s poverenia biskupa Michala aj aktom vizitácie týchto slovenských gréckokatolíckych veriacich²⁴.

Dobrodinci na časopis Mária

Slovenskú gréckokatolícku komunitu smleľoval aj časopis Mária, ktorý s prestávkami vychádzal od roku 1955 do roku 1989.

V rámci darov na časopis sa objavujú aj mená z New Westminsteru a to konkrétne: Mike Bodnár²⁵ a J. Pačuta²⁶. Neskoršie aj George Belej²⁷, John Rusinko²⁸, Andrej Hresko²⁹, Anna Belej³⁰, a J. Piskorik³¹. Alebo z jeho blízkeho okolia, ako napríklad Suzana Otrósina z Coquitlam³², či J. Lunter z North Surrey³³.

Hoci počtom nevel'kí, slovenskí gréckokatolíci sú rotrúsení po celom svete. Svojou osobitosťou sú v mnohom ako tá biblická soľ, dávajúc chuť komunitám, v ktorých žijú...

Daniel Černý

- ¹ Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970.
- ² Por. KIRSCHBAUM, 146 – 148.
- ³ Oficiálne založená roku 1960 otcom Villiamom Lackom, SJ. Prvé pastoračné aktivity s miestnymi rímskokatolíckymi Slovákami siahajú do roku 1952.
- ⁴ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.
- ⁵ Pekná slovenská svadba v B.C., Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 25 (525), 27. júna 1959, 2.
- ⁶ Por. Pekná slovenská svadba v B.C., Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 25 (525), 27. júna 1959, 2.
- ⁷ Kto bol o. Kmec sa žiaľ nepodarilo zistiť.
- ⁸ O. Michal Lacko, SJ. Slovenskí gréckokatolíci jezuita (1920 – 1982). Odborník na dejiny Balkanu a cyrilometodské obdobie. Prednášal na Pápežskom východnom inštitúte v Ríme. Bojovník za práva slovenských gréckokatolíkov. Mal nemalý podiel na vzniku slovenskej gréckokatolíckej eparchie v Kanade.
- ⁹ Por. Mária, 7/1963, 11.
- ¹⁰ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.
- ¹¹ Por. Cyrilometodské slávnosti v B.C., Kanadský Slovák, roč. XXII, č. 26, 29. júna 1963, 8.
- ¹² Por. Cyrilometodské oslavy na Pacifickom pobreží, Kanadský Slovák, roč. XXII, č. 32, 17. augusta 1963, 2.
- ¹³ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.
- ¹⁴ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.
- ¹⁵ Por. Mária, 7-8/1965, 12.

- ¹⁶ Por. Pán biskup ďakuje, Mária, 9-10/1965, 16.
- ¹⁷ Por. Plánované vizitačné cesty p. biskupa, Mária, 4-5/1966, 16.
- ¹⁸ Por. Klub záujemcov o históriu Slovákov v Britskej Kolumbii v Kanade. <http://www.sk-bc.ca/book/export/html/198> (18. 10. 2011)
- ¹⁹ Por. Mária, 7 – 8/1965, 5; 12; 12/1965, 15.
- ²⁰ AECM, knižnica.
- ²¹ AECM, knižnica.
- ²² KOREM A.: Dve správy z B. C., Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 29, 18. júla 1970, 5.
- ²³ Por. AECM, Zložka: Fr. LACKO, Pohľadnica Srdečný pozdrav od Tichého oceánu. odoslaná zo San Franciscu, 20. VII. 1973.
- ²⁴ Por. ACSVZML, M. Lacko SJ, Korešpondencia zahraničie II, R – Z, Rusnák, List biskupa Michala o. Lackovi, 28. mája 1973.
- ²⁵ Por. Mária, 2/1963, 17, Mária, 9 – 10/1964, tretia strana obálky.
- ²⁶ Por. Mária, 2/1963, 17.
- ²⁷ Por. Mária, 1/1964, tretia strana obálky; Por. Mária, 1 – 2/1965, tretia strana obálky; Por. Mária, 1 - 3/1966, tretia strana obálky.
- ²⁸ Por. Mária, 2/1964, tretia strana obálky.
- ²⁹ Por. Mária, 1 – 2/1965, tretia strana obálky; 12/1965, 16.
- ³⁰ Por. Mária, 1/1977, tretia strana obálky; 4/1979, 16; 7 – 8/1980, 24.
- ³¹ Por. Mária, 1 - 3/1966, tretia strana obálky.
- ³² Por. Mária, 1/1977, tretia strana obálky; 4/1977, tretia strana obálky; 5/1978, 16; 7 – 8/1980, 24.
- ³³ Por. Mária, 1 - 3/1966, tretia strana obálky.

Pod čiarou

PIO - Thesis ad Doctoratum - Facultas Scientiarum Ecclesiasticarum Orientalium Die 12 Maii 2014, hora 17,00 in Aula Magna Instituti

STORIA DELLA CHIESA GRECO CATTOLICA SLOVACCA IN CANADA FINO ALL'EREZIONE DELL'EPARCHIA DEI SANTI CIRILLO E METODIO

Defendens: R.D. DANIEL ČERNÝ

Relator: R.P. CONSTANTIN SIMON, SJ

Tento článok je od Daniela Černého, ktorý obháji 12.mája 2014 v Ríme svoju kandidátsku prácu o slovenských gréckokatolíkoch v Kanade. Blahoželáme.

Jožo Starosta

Pápežský biblický inštitút v Ríme bude mať rektora slovenského pôvodu

Vatikán 20. mája 2014 - Svätý Otec František menoval P. Michaela Kolarčíka SJ za rektora Pápežského biblického inštitútu (Biblikum). Do trojročného funkčného obdobia nastúpi 17. Septembra 2014. Páter Michael Kolarčík je členom anglofónnej kanadskej jezuitskej provincie Canada Anglica. Od roku 1989, keď dosiahol doktorát na Bibliku, je profesorom Teologickej fakulty na Regis College v rámci Torontskej univerzity. Ako hosťujúci profesor vyučoval okrem iného aj na teologických fakultách Spoločnosti Ježišovej v Bratislave a Nairobi. Jeho odbornou doménou je biblická exegéza Starého zákona, najmä Žalmov a sapienciálnych kníh.

P. Michael Kolarčík sa narodil v roku 1950 v New Westminsteri, v Britskej Kolumbii. Popri iných jazykoch ovláda aj slovenčinu. Je Kanadan slovenského pôvodu, jeho rodičia, otec Michal a matka Maria roď. Chmurová, sa do Kanady prisťahovali zo Spiša, konkrétne z obce Kubachy-Spišské Bystré.

P. Michael Kolarčík bol vysvätený za kňaza r.1979. Primičnú sv. omšu mal v kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, kde spolu s rodičmi bol aktívnym farníkom. Fr. Jozef Švec, SJ o tom píše v ročenke slovenských jezuitov v Kanade takto:

12.augusta naša farnosť s hrdosťou privítala

Vľavo: Svätý Otec František a Michael Kolarčík SJ

Hore: Primičná omša Michaela Kolarčíka r. 1979

bývalého miništranta Fr. Michala Kolarčíka SJ. Zúčastnili sme sa na jeho prvej slávnostnej sv.omši, po ktorej nám dal novokňazské požehnanie. Pre túto príležitosť sme dali aj kostol zvnútra vymalovať jasnými farbami.

Okrem členov rodiny, farníkov a priateľov boli prítomní aj pán arcibiskup James F. Carney, viceprovinciál slovenských jezuitov Fr. Š. Senčík S.J., Fr. Viliam Lacko S.J., zakladateľ farnosti, reprezentant kanadských jezuitov, maďarských jezuitov, chorvátske sestričky a dvaja františkáni.

It is indeed a grand task to try and summarize the legacy of Pope John Paul II.

I have been asked specifically to speak on the issue of Europe. Being here in Rome, I am brought back to two memories. The first a childhood memory from Manitoba, Canada, where I grew up with a great number of Slovaks and other Central and Eastern Europeans who fled from the monster of Communism.

I was seven and John Paul was coming to Winnipeg for an open-air Mass.

For my family it was a special honor, as my father — a structural steel engineer — was given the task of designing the altar. At the age of seven, I thought of Pope John Paul II as a superhero. I remember the Mass was on a Saturday and the next day at our small Slovak parish, where I served as an altar boy, I had daydreams that he would come and surprise us with a visit. It was perhaps a silly childhood wish, but what has never changed is my belief that he was a superhero.

The second memory I have is of conversations with several leaders of the Velvet Revolution in the former Czechoslovakia. When they spoke of their experiences in challenging socialism, they all had one thing in common — that was that eventually during the conversation the name of John Paul would always come up. Indeed, Pope John Paul II was a towering figure in the miraculous events that happened in 1989 when the Iron Curtain fell throughout Europe. That legacy is what I wish to speak about today. Because it is that legacy which is perhaps most under threat — this time not from Moscow but from Brussels, and from Strasbourg and from Geneva. It is often said that the Communists didn't die out in 1989: They simply re-branded and moved to Brussels.

One of the hallmarks of the Iron Curtain was state control of every aspect of one's life — whether it be religion, freedom of expression, the provision of goods and services, freedom of association, and so forth.

John Paul II

Roger Kiska serves as legal counsel with Alliance Defending Freedom and is based in Vienna, Austria, where he specializes in international litigation with a focus on European law. This is a short version of the text of a speech he gave at the C-FAM/ADF Rome conference “Building a Global Culture of Life: The Legacy of St. John Paul the Great at the UN” on April 25, 2014.

(original text has been published at <http://thewandererpress.com/>)

While there are countless issues regarding how the European institutions and national governments are suppressing religious freedom and other fundamental rights, today I would like to address two of those rights: freedom of expression and so-called anti-discrimination laws.

After this introduction, Roger Kiška analyzes freedom of expression, “hate speech”, so-called anti-discrimination laws, protecting life, and youth initiative. You can read the detail analysis of these issues at <http://www.sk-bc.ca/culture-of-life>. Here we show only fragments of the original speech.

... Free speech “includes not only the inoffensive, but the irritating, the contentious, the eccentric, the heretical, the unwelcome, and the provocative provided it does not tend to provoke violence. Freedom only to speak inoffensively is not worth having.”

What is truly sad is that we in Europe have recreated the concept of the witch-hunt.

Those who dare challenge the cultural orthodoxy of the day by speaking on behalf of the family, against homosexual behavior, for life and for religious freedom are losing their jobs, being fined, and even going to prison.

What we have learned from the life of John Paul is

that free speech is never free. If we want to impact culture in a radical way, just as the beloved Pontiff did, we must expect consequences.

If an individual receiving a service or refused a service feels harassed he or she can bring a claim (and shockingly the directive uses a subjective standard rather than an objective standard). Equally shocking is that there is a rebuttable presumption of guilt. That means that the service provider is guilty until proven innocent.

Europe is indeed at a crossroads. And there is much reason for hope. And much of that hope comes from our youth — and this in itself is a testament to the legacy of Pope John Paul II and the tremendous focus he put into reaching out to young people. All throughout Europe we see increasingly and historically robust opposition to same-sex “marriage” and same-sex adoption. Many of these grass-roots efforts have been begun by students and young professionals.

In 2012, Slovenians voted down a family code that would have allowed same-sex civil unions. And in Slovakia, the Parliament has already passed the first reading of a constitutional amendment to protect the sanctity of marriage as between one man and one woman.

The fight for the unborn child, another battle near and dear to our beloved John Paul, has also taken a decidedly positive step forward — in fact, several massive steps forward. The Court of Justice of the European Union — in October 2011 — in the case of *Brustle v. Greenpeace* ruled that in the context of patent law, life must be seen as beginning from conception. The landmark ruling is unique in that it is the first intergovernmental judgment of its kind. No other ruling or other binding legal instrument contradicts it.

Because of our collective efforts the European Parliament failed not once, but twice, to pass the much-maligned [anti-family and anti-life] Estrela report.

Roger Kiška finishes his speech at the Rome Conference with these words:

And so to conclude, I want to go back again to the question of the legacy of our beloved Pope John Paul II. And I believe what his legacy in Europe is can be summed up by two words: Hope and Empowerment.

Who would have ever thought that a Polish-born Catholic — under Communism nonetheless — could become arguably the most important figure in the 20th century? Many of the battles he fought are now our battles to fight. Just as Communism and its twisted ideals did not die entirely with the fall of the Iron Curtain and the Berlin Wall, so too we must not let the grand legacy of John Paul to have been in vain.

- It is not the role of government to keep Christians from being able to live their lives in truth.
- It is not the role of government to stifle the teaching and preaching of moral theology.
- It is not the role of government to compel service providers and professionals to act contrary to their consciences.

This is a fundamental misreading of the foundational treaty documents drafted after World War II which were meant to take the power out of the hands of government and give them to the people where natural law properly places them!

So let us celebrate the life and sainthood of John Paul II this weekend. And let us continue to fight for his legacy.

Thank you.

Roger Kiška
skrátene - js

Roger Kiška pri obhajobe pôrodnej asistentky

Who is Roger Kiška?

The Scandinavian Human Dignity Award is presented to a person or an organization which has made a special contribution to human rights, all of which derive from the inherent dignity of the human person and are essential for his free and full development. The Scandinavian Human Rights Committee has chosen to honour Mr Roger Kiska on behalf of the Alliance Defending Freedom for his promotion and encouraging of the effective exercising of the human rights and freedoms by granting him the Scandinavian Human Dignity Award 2012. The Award was granted to Mr Kiska at a ceremonial reception at the 28th of November in Uppsala, Sweden.

Roger Kiska is son of Jozef Kiška, in Winnipeg's Slovak community well known activist and public figure. Joe Kiška, as he is known, served as the Honorary Consul of Slovakia in Winnipeg, from April 1994 to March 2012.

Roger Kiška was born in Winnipeg, Manitoba where he obtained a Bachelor degree in religion and philosophy from University of Manitoba and Masters in the same disciplines. At present he serves as a legal counsel with Alliance Defending Freedom. His base is in Vienna, Austria, where he specializes in international litigation with focus on European law. For the Alliance Defending Freedom he has developed a network of allied attorney allied attorneys in Europe, working together to litigate European cases that have a potential to impact Alliance Defending Freedom efforts in America.

Prior to joining Alliance Defending Freedom, Roger served as legal counsel at the European Centre for Law and Justice. After earning his J.D. at Ave Maria School of Law in Ann Arbor, Michigan, Roger began his legal career in the Slovak Republic as an attorney with the firm of former Slovak Prime Minister Jan Čarnogursky. He is admitted to the State Bar of Michigan and also passed the Solicitor's Bar examinations

for the United Kingdom. Roger is fluent in English and Slovak. He holds dual citizenship Canadian and Slovak.

Contact:

Roger Kiska
Senior Legal Counsel, Europe
+43 1 904 9555 (Office)
+43 1 904 9554 (Fax)

RKiska@alliancedefendingfreedom.org
www.alliancedefendingfreedom.org

(Originally published in *Ricka* - the newspaper of Canadian Czech-Slovak Benevolent Association founded in 1913 in Winnipeg. Text sent by Jozef Kiška)

Roger Kiska's older articles

Belgium's deadly cough

When Europe coughs, America catches a cold. The legal, political and cultural landscape in the U.S. is fertile for the importation of bad legislation like a new law in Belgium that legalizes child euthanasia. <http://www.legatusmagazine.org/belgiums-deadly-cough/>

Woman in Sweden Denied Work as Midwife for Refusing to Perform Abortions

A Christian woman in Sweden has been unable to find work as a midwife since a hospital where she interned last year let her go for refusing to help perform abortions. Grimmark, a 37-year-old wife and mother who has since found work as a nurse, has filed a complaint with Sweden's Discrimination Ombudsman (DO). Attorneys with human rights group Provita and religious liberty organization Alliance Defending Freedom are helping Grimmark in a case they hope will help establish protections for freedom of conscience in Sweden. <http://morningstarnews.org/2014/03/woman-in-sweden-denied-work-as-midwife-for-refusing-to-perform-abortion/>

European Court Allows Pro-Life Lawyers to Defend Italy's Marriage Laws

"The people of Italy recognize that men and women bring distinct, irreplaceable gifts to family life, especially for children who deserve both a mom and a dad," said Senior Legal Counsel Roger Kiska. <http://www.zenit.org/en/articles/european-court-allows-pro-life-lawyers-to-defend-italy-s-marriage-laws>

Viera Benková

Naše duchovné väzby...

(postmoderný pohľad o spisovateľovi z Kanady Danielovi Pixiadesovi)

Nebohý publicista Vladimír Dorča z ďalekej Kanady priniesol vo svojich reportážach, okrem zaujímavých portrétov našich Slovákov – vystažovalcov, aj niečo, čo ma nadchlo a čo sa mi stalo veľmi blízke lebo ma prepojilo i akosi spätnou duchovnou väzbou s tohtoročným jubilantom a dobrým kamarátom, spisovateľom, učiteľom Danielom Pixiadesom. Publicista Dorča ho, pravda, vo svojej knihe reportáží nespomína, ani ho v ďalekých šíravách ozrutnej Kanady nestretol, ale jeho prítomnosť som akosi pocítila ako duchovnú väzbu našich Slovákov v Kanade a nami na Dolnej zemi i s jeho rodiskom Kysáčom, súrodencami a s tunajšími autormi a aj slovenskou básnickou zbierkou Vlny, kotvy, vlny (Báčsky Petrovec, Kultúra, 1973.)

A potom Vladimír Dorča, vo svojej reportáži o osude a zániku írečitých kanadských indiánskych kmeňov, ako dozvuky duchovného prepojenia rôznych kultúr v súčasnom veľmi nepoetickom živote, spomína, čuduj sa svete, ich záľubu v sýtych ostrých farbách a najmä v modrej. Tá sa vraj stala, ako to počul u nás v Petrovci od veľkého slovenského spisovateľa a nášho kamaráta Ladislava-Laca Ťažkého, ktorý tiež navštívil raz Kanadu, obľúbenou farbou všetkých kmeňov preto, že sa tu kedysi zadávna s náčelníkovou dcérou oženil prísťahovalec Slováka drevorubača a po čase, že si vraj tou typickou modrou farbou začali staroosadlíci Indiáni obkresľovať svoje vlny i „domové priedomia“. A keďže sa táto modrá farba vyskytuje od Číny až po Kanadu, ako vo svojej knihe tvrdí spisovateľ Ladislav Ťažký a po ňom Vladimír Dorča, záver si môže urobiť čitateľ sám.

Tvrdenie, že mnoho toho dostali Kanadskí Indiáni od prvých bielych vystažovalcov do vienka, stojí iba čiastočne pravdivo; veď imigranti prišli sem drancovať zem a z jej ňádier dolovať zlato, v lesoch rúbať lesných kolosov, vyberať diamanty, ale keď slovenský publicista dôvtipne napíše, že v tom dávne vraj ako prvá sem šíliapla vynaliezavá slovenská drevorubačská noha, zmienka o postmodernom novinárstve či próze v našej súčasnej literatúre už stojí za zmienku a dostáva i na originalite...

Potom sa, pravda, každý môže, vďaka takýmto postmoderným tvrdeniam, dobre cítiť i v koži Slováka doma a i na samom konci sveta! Poviete, dôvtipné tvrdenie žartovníka a výmyselníka a k tomu slovenského autora! A prečo nie, veď aj japonský spisovateľ Haruki Murakami v diele Južne od hranice, západne od slnka opisuje dnešný nepoetický svet, jeho strachy zo straty slobody a najmä straty snov ako chúlостivý chorobný stav súčasníka, ktorý okráda človeka o poéziu a zmysel slobody, núti ho putovať za svojou víziou, ktorá mu uniká vždy, keď sa k nej priblíži. No súčasník sa dnes zapredal hmotnosti a zisku!

Aj slovenskí čitatelia si môžu s obdivom prečítať niektoré poetické state v našej súčasnej postmodernej próze, ktoré do svojej prozaickej tvorby už dávnejšie vnášali alebo vnášajú autori próz: Vítazoslav Hronec, Miroslav Demák, Andrej Čipkár, Vladimír Dorča, Zoroslav Spevák-Jesenský (tento najmä fantasmagorickými zážitkami nad Erdevíckym nebom svetového pútnika Bartolomeja Kolumbusa) alebo mladý Šipický a mnohí iní i mladší a nespomenutí autori. Veríme, že by sa z takéhoto postmoderného poetického tkaniva našlo aj v najnovšej a pre nás zatiaľ ešte neznámej tvorbe

jubilanta, spisovateľa a učiteľa, Daniela Pixiadesa.

Jeho životná púť sa dá porovnať s tou už preslávenou púťou Jacka Londona. Predstavujem si ho ako v ďalekých kanadských lesoch, keď sa mu zunuje život vo veľkom zahlučení a nepoetickom meste Thunder Bay, s írečitou dolnozemskou slovenskou vlastnosťou byť pokorným sluhom neskonalej ľudskej práce, či zmysluplnosti života a tvorby, berie do rúk drevorubačskú sekeru, odchádza so svojou vernou družkou Smiljanou do prastarého kanadského lesa, kde si vystaval drevenicu a tu sa uťahuje do ticha a meditácií pred necitovými dozvukami dravej civilizácie, ktorá už samu seba ničí i požiera a nedokáže sa trvalo zhmotniť lebo je veľmi dočasná! Tam náš tohtoročný jubilant, cestovateľ, novinár, spisovateľ a povoláním učiteľ Daniel Pixiades žije v tichosti svojej drevenice (ako si ho predstavujem), ktorá mu pripomína dávny život drevorubačov a dobrodruhov, ale i zvedavých nápaditých publicistov, novinárov a poetov, akými bol napríklad i náš „Amerikan“ a novinár, spisovateľ Gustav Maršal Petrovský, potom spomínaný Vladimír a Ján Dorča.

Predstavujem si Daniela Pixiadesa zrovna v tej kanadskej lesnej tísavke, uchýleného pred živlami prírody v teple drevenice, keď po relaxe z fyzickej práce v lese pri rúbaní dreva, sedí s manželkou Smiljanou pri kozube; ten vyžaruje teplo a je i sálavým odrazom ich spoločných snov, jeho a Smiljaných detí, vnúčeniec a pravnučeniec a ako tá spomínaná slovenská modrá v prísvitnom svite tejto rodinnej pohody sa vznáša nad ich hlavami, velebí dielo ich ľudských rúk a umu a s citovou návratnou väzbou, hoci už len v spomienkach, je prepojená i s dávnym jeho rodiskom, Kysáčom a nami...

Viera Benková

Daniel Pixiades, slovenský, čiernohorský a chorvátsky emigrantský básnik sa narodil 5. júla 1931 v Kysáči. Učiteľskú školu absolvoval v roku 1950 v Sombore. Ako učiteľ pôsobil v osadách Seleuš, Veliko Gradište, Kulpín, Srijemske Karlovce, Stari Bar a Sutomore v Čiernej Hore. Koncom roku 1974 sa s rodinou presťahoval do Kanady, kde bol najprv spolupracovníkom a neskôr i redaktorom juhoslovanských novín Naše novine. Žije v meste Thunder Bay v provincii Ontario. Píše srbsky a slovensky.

O autorke

Autorka článku, pani Viera Benková sa narodila 23. apríla 1939 v Báčskom Petrovci v remeselníckej rodine (matka pochádzala zo Slovenska, z Čičmian). Základnú školu a gymnázium (1957) ukončila v rodisku. Na Filologickej fakulte v Belehrade vyštudovala (1971) český a slovenský jazyk a literatúru. V roku 1962 sa ako štipendistka Petrovskej obce zamestнала v novinách Hlas ľudu, kde pracovala ako stály člen redakcie do roku 1967, neskôr ako externá spolupracovníčka do roku 1975. Členkou redakcie literárneho časopisu Nový život bola v rokoch 1965–1978. Keďže sa s rodinou roku 1969 presťahovala do Belehradu, od roku 1975 pôsobila v slobodnom povolaní. Roku 1980 sa zamestнала v Slovenskej redakcii Novosadského rozhlasu, kde pracovala do roku 1992.

Spolupracovala s mnohými juhoslovanskými novinami a časopisami. Prekladala básne a poviedky zo srbsčiny, slovinčiny a češtiny do slovenčiny. Niekoľko rokov bola externou spolupracovníčkou novosadských novín Dnevnik, kde pôsobila ako členka súbehovej komisie o krátku poviedku.

Jej príspevok sme uverejnili bez gramatických a štylistických úprav.

js

Abraham Ulrikab

(c. 1845 - January 13, 1881) was an Inuk from Hebron, Labrador, in the present day province of Newfoundland and Labrador, Canada, who — along with his family — was to become a zoo exhibit in Europe in 1880 as an attraction at the Hamburg, Germany, public zoo.

Ulrikab, along with his wife and two daughters and four other Inuit, had agreed to become the newest attractions in the Hamburg Zoo. On August 26, 1880, all eight Inuit from Labrador boarded the schooner Eisbär (which means „polar bear“ in German) to take part in a supposed display of the native way of the Inuit in northern communities. As instructed by zoo keepers, they simply had to walk, talk, wear their fur parkas and throw the odd harpoon to earn their keep.

The eight Inuit were from two families. Their approximate ages upon arrival in Europe were as follows.

107th Battalion, „A“ Company, Subalterns

J. Moses Collection

The fortunes of war; Subalterns of “A” Company, 107th “Timberwolf” Battalion, France, July 29th, 1917. Pictured at front row, sitting at left, is Lieutenant Oliver Martin, a Mohawk from the Grand River Reserve; and back row standing at right, Lieutenant James Moses, a Delaware from the same Reserve. Both were later seconded to the Royal Flying Corps. Martin survived the war as a pilot, stayed active in the Canadian Militia during the interwar years, and was appointed Brigadier during the Second World War. Moses was reported missing, later confirmed killed, on April 1st, 1918 while serving as an air observer. A third Indian junior officer from the 107th, John Randolph Stacey, a Mohawk from Kahnawake, also became a pilot, but was killed in a flying accident in England a week after Moses.

(Prevzaté z <http://www.cmp-cpm.forces.gc.ca/>)

The National Aboriginal Veterans Monument is a war monument in Ottawa, Canada that commemorates the contributions of all Aboriginal peoples in war and peacekeeping operations from World War I to the present. The monument was designed by Lloyd Pinay, of the Peepeekisis First Nation in Saskatchewan, whose father took part in the D-Day assault in World War II.

(Prevzaté z Wikipedie – js)

Indiáni a 1. svetová vojna

At the outbreak of the First World War in 1914, the desire of many Indians (1) to enlist was greeted with surprise. It was assumed that the Indians, who had suffered poverty and privation at the hands of the government and non-Indian society in general, would have no reason to fight in a „foreign” war. What people did not realize was that a number of Indians had retained a warrior ethic, in spite of government efforts over nearly half a century to suppress it. To young Indian men, the achievement of military distinction was a traditional ideal. Though diminished in intensity, this ideal still lived within certain Indian cultures. The Blackfoot Nation, for example, believed the age-old saying, **„It is better for a man to be killed in battle than to die of old age or sickness.”**

It is estimated that more than 3,500 Indian soldiers served in the Canadian Expeditionary Force (CEF), even though they were exempt from military service. Many of them fought in front line combat positions overseas. By the end of the war, 35 percent of the eligible Indian population of Canada had enlisted. This was at least equal to the proportion of non-Indian enlistment in Canada. Actual figures will never be known because many Indians who enlisted were from as far north as the Northwest Territories and were not included in the national registration. Still other enlistees were not recognized or recorded as being Indian, due to limited information.

Prevzaté z <http://www.collectionscanada.gc.ca/aboriginal-heritage>
js

Joe Capilano

Joe Capilano (1850–1910), also known as *Joe Mathias*, was a leader of the Squamish, who called him *Sa7plek* (Sahp-luk). He fought for the recognition of Native rights and lifestyle.

Capilano spent his youth fishing and hunting. He went to work in the sawmill at Moodyville, a pioneer settlement in what is now the Lower Lonsdale area of the City of North Vancouver.

In 1906 he, along with Cowichan Chief Charley Isipaymilt and Secwepemc Chief Basil David, traveled to Ottawa, then after that London, to meet with King of Canada Edward VII to speak of the need to settle land claims in British Columbia. Joe Capilano died of tuberculosis in 1910.

A number of landmarks on Vancouver's North Shore are named in his honour, among them Capilano Lake, one of the sources of Vancouver's water supply, Capilano River, as well as Capilano Road running parallel up the east side of the river to the Grouse Mountain ski resort from the Capilano Indian Reserve (Xwemelch'stn), adjacent to the Lions Gate Bridge.

„Legends of Vancouver”, a collection of Coast Salish, particularly Skwxwú7mesh, stories by Pauline Johnson, a local poet of Mohawk origin, was based on Capilano's tales.

(prevzaté z Wikipedie - js)

Ulrikab's family

Abraham (35), Ulrike, his wife (24), Sara, daughter (4), Maria, infant daughter, Tobias, Ulrike's unmarried nephew (20).

The other family, whose surname is unknown:

Terrianiak, father (40), Paingo, wife (50), Noggasak, their teenage daughter.

Ulrikab was literate, an accomplished violin player and a devout Christian. He became the natural leader of the eight and had agreed to perform in this fashion to repay a debt of £10 to the Moravian mission in Hebron. Within weeks of arriving in Europe and taking up residence in the zoo, the families realized they had made a mistake in coming.

The Inuit arrived in Hamburg on September 24, 1880, and were immediately put on display at the zoo. On October 2, 1880 they were moved to the Berlin zoo, where they remained until November 14, 1880, and then were sent on a European tour. They were to be vaccinated against smallpox prior to leaving

Labrador, but as there were no facilities in Hebron, it fell to the Germans to do this, yet this was never done. The first to fall ill were misdiagnosed by doctors as having a non-fatal malady. Not until three of the Inuit had died did the remaining Inuit get vaccinated, on January 1, 1881. This came too late, however, and by January 16, 1881, five months after their arrival, they were all dead.

Ulrikab kept a diary written in his native Inuktitut; it was among Abraham's possessions which was sent back to the Moravian mission in Hebron after his death. In the diary he described in detail the hardships and humiliation each of the Inuit had endured and the terrible beatings received by Tobias, who was beaten with a dogwhip by their master, Adrian Jacobsen, a Norwegian trader of ethnographic artifacts.

Abraham died January 13, and his wife, Ulrike, the last to live, died January 16, 1881. The location of their graves is unknown.

(prevzaté z Wikipedie - js)

Krajiny srdca

Srdce ako životodarný orgán, srdce ako symbol emócií, srdce ako imaginárny priestor, v ktorom nosíme to, čo nám je blízke, srdce ako stred...

Všetky tieto významy, a mnohé iné, si mohli pripomenúť návštevníci mesta Vancouver 23. augusta 2014 na Granville Street, kde sa konal **festival Heart of Europe**. V rámci kultúrneho projektu VIVA Vancouver priniesol ochutnávku tradícií a kultúry krajín ležiacich v srdci Európy. Že pôjde o „krajiny srdca“ rozpoznali návštevníci hneď pri vstupe na festival. Po prechode bránou v tvare srdca ich čakala celá aleja drevených srdiec, vyrastajúcich z chodníka ako pestrofarebný les. Každé srdce reprezentovalo jednu z krajín strednej Európy a nieslo jej meno: Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Nemecko, Rakúsko. Pre nás, Stredoeurópanov, to bola aleja lemujúca dôverne známu cestu – cestu domov. Všetci nosíme v srdci spomienky na cesty, ktoré viedli k bezstarostným miestam nášho detstva. U nás na Slovensku by pozdĺž nich rástli asi topole, niekde inde cédre, a na inom mieste zase brezy. Ale pociť, s ktorým sme po nich utekali, lietali či sa len tak túlili, je podobný kdekoľvek na svete. Tomu pocitu hovoríme „doma“. Aj preto návštevníci festivalu mohli do prázdneho bieleho srdca napísať meno krajiny, ktorá im prirástla k srdcu, pretože práve v nej sa naučili rozumieť tomu, čo to „doma“ znamená.

„Bolo úžasné sledovať, ako v spočiatku prázdnom srdci s jednoduchou otázkou: What is the country you carry in your heart? postupne pribúdali krajiny zo všetkých kútov sveta. Človeka odrazu premkla až bázeň, pretože si uvedomil, že sa dotýka čohosi veľmi intimného a zásadného,“ hovorí organizátorka podujatia Marika Kovalčíková zo spoločnosti Marika Productions a City of Nations Society.

O kultúrny program pre návštevníkov i náhodných okoloidúcich sa starali umelci z menovaných krajín. Ľudia mohli vidieť vystúpenie slovenského folklórneho súboru Slávik, vypočuť si divoké rómske piesne v podaní maďarskej kapely Dzsoko Trio či, naopak, mohli sa pristaviť pri áriách českej opernej speváčky Dany Klain, alebo nemeckých

a rakúskych ľudových melódiách od „Franz and his Squeezebox“. Počas celého dňa mali príležitosť ochutnať stredoeurópske jedlá a sladkosti, či nazrieť do stánkov prezentujúcich výrobky tej ktorej krajiny. A keď sa potrebovali osviežiť, bolo priamo na ulici, tak ako je to v Európe bežné, k dispozícii pravé české pivo. Dobrú náladu umocňoval DJ Fero s repertoárom slovenskej populárnej hudby a streťperformeri so svojimi pouličnými klauniadami.

Ale to, čo je pre stredoeurópsku kultúru skutočne typické, je ešte čosi iné, než len folklór, či nepochybné vynikajúci segedínsky guláš. Možno je to menej nápadné, no o to citeľnejšie. Pre krajiny zo srdca starého kontinentu je typická práve srdečnosť. Kvalita, ktorá sa vzdialene ponáša na zdvorilosť či priateľskosť, ale oproti nim má ešte niečo navyše. Srdečnosť niekedy pripomína bláznovstvo, pretože je bezhlavá, roztaťarená a rada preháňa, no dokáže človeka zahriať, a čo je snáď najdôležitejšie, mať účasť, a rovnako tak i k účasti prizvať. Festival Heart of Europe bol toho dobrým príkladom. K výstave maľovaných barelov slovenského výtvarníka Fera Liptáka prizval aj umelcov z iných končín. A tak sa „slovenské barely“ preplietali s barelmi francúzskymi, ruskými a ekvádorskými. Traja výtvarníci, Tibault (Francúzsko), Larissa (Rusko) a Caroline (Ekvádor) zdobili barely motívami prezrádzajúcimi inú citlivosť, iné kultúrne pozadie bezprostredne pred očami návštevníkov Granville Street.

„Hlavným hosťom nášho festivalu bol slovenský výtvarník Fero Lipták, ale chceli sme dať priestor aj ďalším, pretože to je pre srdce predsa príznačné – dať priestor, podeliť sa a zdieľať. Vieme to, aj keď sme každý odinakiaľ, lebo vo svojej podstate, teda v našom srdci, nás spája bežná ľudská skúsenosť,“ dodáva na záver Marika Kovalčíková.

Festival Heart of Europe vniesol do multikultúrneho prostredia Vancouveru špecifickú príchuť krajín strednej Európy, pripomenul ich zvuk a oživil ich farby. No zároveň nás uistil, že špecifickosť sa nepotrebuje vymedzo-

vať. Dokáže zostať otvorená a hľadať porozumenie pre to, čo je iné, práve cez srdce. Ktovie... možno ono je tou povestnou Ariadninou nitou v labyrinte moderných veľkomiest.

Mgr. art. Slávka Liptáková, ArtD.

Ďakujem za láskavú podporu partnerom a sponzorom podujatia: City of Vancouver, VIVA Vancouver, Downtown Vancouver Business Improvement Association, Mark Anthony Brands, Pacific North West Projects Inc. and Discovery Childcare Centre.

Peak to peak gondola ride at Whistler

Having visitors from overseas gives one a perfect opportunity to visit tourist attractions at home.

Panorama from Alta Lake – Blackcomb Mountain on the left with Whistler Mountain on the far right.

In the mid-summer of 2011, we visited Alta Lake for the first time in many years. This was on the occasion of the sixtieth anniversary of a visit my wife made there. She came with two girlfriends then, all in their early twenties, to stay at the Rainbow Lodge. The Lodge was on the lake shore, right at a railway whistle stop. They came all the way from Vancouver by rail, which was the only way then.

The panorama photo was taken from the lake shore in front of where the Rainbow Lodge used to stand. The current building also serves as a museum with memorabilia of the Rainbow Lodge days. The view across the lake is a spectacular panorama of the Blackcomb and Whistler Mountains ski resort area.

On that beautiful sunny, clear-sky, afternoon we were fascinated watching these dark spots, in the blue sky in the hollow between these two prominent peaks, moving fast between the two mountain sides, some left to right and some right to left. We soon realized that we were watching the gondolas of the Peak 2 Peak Gondola service continuously moving between the two mountains. I later learned that there are 28 gondolas attached to a haul rope 46mm in diameter and 8.85km long. That translates to a speed of 7.5 metres per second where a gondola departs either station about every 49 seconds. The length of the trip between the stations is 11 minutes. The length of the unsupported span is 4.4km, apparently the longest continuous lift span in the world. Each of the gondolas supporting track ropes, with the sag, is 4.6km long.

The following summer we had the pleasure of looking after Annabelle, a visiting young relative from Manchester, England. Without any hesitation, we decided to take her for a visit to Whistler and for a ride on a Peak 2 Peak Gondola.

For the first time ever, we also decided to go by bus which proved to be an excellent decision. The trip served as an effective extension of Annabelle's short visit because, not having to drive, I was able to join the two of them in visiting, and, I was able to see things along the way normally out of sight to a driver.

I parked the car on a street close to the CN Station on Main Street, we boarded the bus and, in no time, we got to the bus station in the centre of the Whistler Village well before noon.

First order of business on arrival at Whistler was lunch at the Araxi Restaurant.

Signboard at the Whistler Village Gondola base shows access to the Peak 2 Peak Gondola ride.

The bus station at Whistler is off Gateway Drive next to the central plaza of the old village defined by shops and many restaurants, and the start of the Village Stroll. We chose the outside seating at the Araxi Restaurant & Bar and enjoyed our lunch in the warm sunshine at the side of the plaza bustling with visitors.

After lunch, we had a short walk along the Village Stroll to the base of the Whistler Village Gondola which takes visitors to the Roundhouse Lodge on the shoulder of Whistler Mountain next to the Peak 2 Peak Gondola Terminal.

A nearby signboard attractively illustrated the relationship of the two Mountains, the Peak 2 Peak Gondola ride and the two routes connecting the base stations with either end of the Peak 2 Peak ride.

We boarded the Whistler Village Gondola in the company of some helmeted tourists who were also taking their mountain bikes with them to ride down from a station about a third of the way up.

This massive wheel at the Whistler Terminal drives the gondola haul rope and the 28 gondolas attached to it.

An unforgettable summer view of Whistler Village and Green Lake from a Peak 2 Peak gondola at a halfway point of a 4.4 km long unsupported span over Fitzsimmons Creek, 436m above ground.

The Whistler Terminal Building of the Peak 2 Peak installation houses of a massive horizontal wheel that drives the gondola haul rope with the 28 gondolas attached to it. The wheel and the vertical drive shaft is the visible component of electric drive motors and back up engines housed in an underground part of the Terminal. The underground part of the Terminal itself is apparently 26m wide, 42m long and contains almost 230 tonnes of steel used in its construction. The Whistler and the Blackcomb Terminals have been recognized as the two largest lift terminals in the world.

As the gondolas approach the drive wheel inside the Terminal passengers walk off the gondolas and, at about the tangent point to the wheel, waiting passengers begin to walk on as the gondolas circle around the end of the line to begin their trip back to Blackcomb.

Squamish – the north face of Stawamus Chief, a frequent venue for international rock climbing competitions.

The Peak 2 Peak Terminal at the Whistler end is adjacent to the Roundhouse Lodge while, at the Blackcomb end, Rendezvous Lodge provides equally high quality restaurant and other tourist services. In-between the two, the Peak 2 Peak Gondola ride provides unequalled opportunity to enjoy breathtaking views of alpine panoramas of the surrounding Garibaldi Provincial Park. In the middle of the ride, some 430m above the Fitzsimmons Creek, we had the most magnificent view of Whistler Village and the Green Lake a good 5 – 6km away.

At the Blackcomb end of the ride, we enjoyed a drink at the Bar in Christine's Restaurant in the Rendezvous Lodge while admiring the northern alpine reaches of the Garibaldi Provincial Park. We then took the Solar Coaster Express and the Wizard Express chair lifts down to the Blackcomb Base and a taxi back to the bus station at the Whistler Village.

Thinking back, the bus ride back to Vancouver is a collection of rare views because they were only possible when sitting high up above the driver's station right at the front of the bus. Perhaps the most memorable of these is that of the Stawamus Chief rock formation at Squamish, a favourite of local and international rock climbers.

Lojzo Škoda z Malaciek
louskoda@canmap.com

TORRA ENTERPRISES LTD.

MECHANICAL CONTRACTING

PETER LEVARSKY
PRESIDENT

5682 - 146TH STREET
SURREY, BC V3S 2Z6

TEL: (604) 599-8424
FAX: (604) 599-8479
CELL: (604) 728-7402

Email: torraenterprisesltd@shaw.ca

Člověk, který ztratil svou vlast, musí umět najít sám sebe a svou pravdu

Niekoľko myšlienok o emigrácii a identite, ktorých autorom je Jiří Diamant

Pri brázdnení webu som narazil na meno českého emigranta *Jiřího Diamanta*. Jeho emigrantský príbeh ma zaujal z viacerých dôvodov. Prežil sériu koncentračných táborov, Terezín, Osvečim, Buchenwald, prežil 20 rokov komunistického režimu, prežil viac ako 40 rokov v emigrácii a je lekárom a psychológom. Práve odbornosť psychológa ma zaujala lebo ako psychológ napísal štúdiu *Emigrate a Identita*, z ktorej si môžete prečítať niekoľko myšlienok v nasledujúcom článku. Pôvodnú štúdiu nájdete na www.cs-magazin.com/index.php?a=a2003041019. Viac o osudoch pána Jiřího Diamanta si môžete prečítať na www.pametnaroda.cz/story/diamant-jiri-1930-475

Podstata opustenia vlasti (emigrace) spočíva v nabrání odstupe v čase a priestoru od aktuálnej situácie vo vlasti. Táto situácia je pre daného jedinca nevyhovujúca, alebo neprijateľná, a on není schopný ji ovlivnit alebo zmenit.

Motivy vedoucí k opuštění vlasti mohou být politické, ideologické, náboženské, ekonomické, rodinné, alebo pracovné. Vytvářejí rozdíl mezi uprchlíkem, exulantem, vystěhovalcem, alebo někým, kdo dočasně změnil své bydliště v souvislosti se svým zaměstnáním.

Emigrace a identita

Emigraci pojímám jako náhlou dlouhodobou změnu dosavadního životního prostředí, dočasně nebo trvale přerušení zvyklostí, tradic, pracovních a sociálních vztahů, spojené s pokusy o návaznost v nových životních podmínkách.

Emigrace je silným zásahem do kontinuity života, který navozuje dlouhou, případně trvalou zátěž (stress), jež se může dříve či později projevit přechodnými, nebo trvalými poruchami rozličných psychických a/nebo fyziologických procesů.

Emigrace může být projevem existenciální krize, frustrace v důsledku prohlubujícího se rozporu mezi ideály a skutečností, mezi morálními principy a společenskou praxí, mezi osobním politickým přesvědčením a vírou, jež jsou v rozporu s vládnoucí ideologií a politickým systémem ve staré vlasti. Tento postupem času se prohlubující rozpor často navozuje pocity existenciálního vakua spojené s nutností hledat hlubší smysl života nejen pro sebe samotného, nýbrž i pro své potomky.

Identitou rozumím zachování kontinuity vlivu dřívějšího životního prostředí, jež jedinci umožňuje vytvořit harmonickou syntézu mezi minulostí, současností a budoucností, mezi vrozenými sklony a výchovou, jakož i mezi utvářením osobnosti v podmínkách života v původní a v nové vlasti.

K základním faktorům identity patří normy a hodnoty předávané starší generací mladší generaci, znalost dějin národa a historie vlastní rodiny jako procesu realizace tradičních norem, hodnot a ideálů. Příslušnost ke skupině, náboženské, pracovní nebo sociální napomáhá vývoji a udržování identity jedinca. Navazuje na pocit uvědomění vlastní existence, vzniklý v útlém mládí, jež v pozdějších letech tvoří základ pocitu sebeúcty. Identita a její prožívání v rámci procesu individuace je důležitým faktorem ve vývoji zdravé osobnosti, jež poskytuje možnost přežít náhlých životních změn bez dočasných nebo trvalých psychických poruch.

Přerušování vztahů, adaptace, integrace

Emigrace je náhlým zásahem do identity emigranta, konfrontací jeho minulosti se současnou situací a s nejistou budoucností. Je dlouhodobým procesem, jež vede k restrukturalizaci osobnosti, ke kritickému přehodnocení minulosti (tradic, vztahů) a k vytváření optimálních možností adaptace na nové prostředí s potřebnou návazností na minulost. Dlouhodobá emigrace zahajuje nové životní období a poskytuje možnost seberealizace v nových životních podmínkách.

Emigrant je v novém prostředí dříve či později konfrontován s problémem vlastní identity, jež u mnohých dává vznik potřebě hledat kořeny vlastní existence, rekonstruovat osobní historii a historii vlastního rodu, poznat blíže tradice a životní hodnoty předané staršími generacemi. Nacházení a uchování vlastní identity v novém prostředí vede často k zamyšlení nad smyslem života.

Přerušení vztahů s původním přírodním a sociálním prostředím, v němž emigrant strávil řadu let, může dočasně nebo trvale narušit jeho identitu. V této souvislosti se často uvádí pojem „vykořenění“. Cílem duševně zdravého jedince je rychlá úspěšná adaptace na nové prostředí, navázání uspokojivých sociálních vztahů a zapojení do pracovního procesu. Přitom je nutné se vyrovnat s dědictvím vlastní minulosti a udržet či uzpůsobit vlastní identitu, jež by umožnila překlenout mezeru mezi minulostí a současností a takto přispět k nabytí nebo obnovení duševní rovnováhy.

Proces adaptace probíhá často ve fázích: orientace, srovnávání, začlenění. Může probíhat plynule anebo přerušovaně. Integrace je vyšší stupeň adaptace. Lze ji chápat jako úspěšné začlenění do nového prostředí, v němž se emigrant dobře cítí a jímž je dobře přijat. V procesu integrace lze také rozlišovat různé fáze: idealizace nového prostředí, vystřízlivění a identifikace. Proces integrace může trvat velmi dlouho a může se protáhnout do několika generací. Je to dvousměrný dlouhodobý proces, v němž jak emigrant, tak jeho nové prostředí stanoví dočasně nebo trvalé hranice.

Cílem emigrantů, zejména exulantů, kteří z politických důvodů natrvalo odešli z vlasti, čímž jim byl znemožněn návrat nebo návštěva blízkých osob, byla co nerychlejší úspěšná integrace v novém prostředí. K dosažení svého cíle použili někteří hyperintegrace, t.j. křečovitě se snažili splynout s novým prostředím, zamčket svou minulost, přičemž se někdy za svůj původ i styděli. Naučili se co nejrychleji hovořit jazykem své nové domoviny, svou mateřštinu nepoužívali ani v soukromí. Tito lidé a jejich děti měli silnou potřebu někam patřit, být rovnoprávným členem nějaké skupiny.

Jiní stěžovali proces adaptace tím, že odmítli se přizpůsobovat novým poměrům, což se projevilo nedostatečným zvládnutím jazyka, dobrovolnou společenskou izolací, životem v emigrantském ghettu a opakovaným uvažováním o tom, zda by se neměli vrátit do staré vlasti. Nedostatečná integrace těchto jedinců - hypointegrace - často vedla k trvalé izolaci, nespokojenosti, potlačované nebo i zjevné agresi spojené se sníženou výkonností, frustrací či depresí.

Idealizace nové země

Normální proces integrace vycházel ze snahy sžít se s novou společností bez ztráty integrity a identity, navázat co nejvíce nových uspokojivých společenských a pracovních vztahů a najít syntézu pozitivních stránek života ve staré vlasti s tradicemi a zvyklostmi ve vlasti nové. V průběhu dlouhodobého procesu integrace může někdy docházet k přesunům z období normální integrace do období hyper- nebo hypoadaptace. Nejspolehlivější zko- uškou zdařilosti integrace je reakce na sňatek dětí emigrantů s domorodcem, zejména pak na příchod vnuků.

Opuštění země, v níž jsme řadu let žili, je krok, který zpravidla poznamenává celý náš další život. Významné faktory, které tento vliv spolupůsobil jsou: věk, v němž jsme tak učinili, z jakých důvodů a za jakých okolností. Přetrhání svazků s rodnou zemí, zejména je-li náhlé a dlouhodobé, se může stát traumatickým

Jiří Diamant

zážitkem, který dlouho přetrvává a ovlivňuje naše chování. Odchod z vlasti často vyvolává v průběhu let podobné reakce jako proces truchlení po ztrátě milované osoby a může probíhat ve fázích.

V prvním období emigrace se emigrant zpravidla zcela orientuje na svou novou vlast a snaží se v ní nalézt své místo. Shromažďuje informace, navazuje sociální styky, shání zaměstnání a byt. Vidí především kladné stránky společnosti, s níž spojil svůj další osud. Snaží se opakovaně přesvědčit sebe a své nejbližší okolí, že učinil správné rozhodnutí. V tomto období převažuje obdiv k zemi, kterou si zvolil, k jejím obyvatelům, kultuře a tradicím. Někdy se objevuje i sklon k nekritické idealizaci a vděk za to, že byl přijat a že mu byla poskytnuta sociální a lidská pomoc v kritické situaci životní.

Po čase se však mohou objevit zkušenosti a poznatky, jež narušují ideální obraz nové země. Ty bývají zpočátku zatlačovány do pozadí, když se však časem rozmnoží, mohou vést ke kritickému pohledu a ke srovnávání se situací ve staré vlasti. Po počáteční euforii se mohou objevit pochybnosti o tom, zda vzal správné rozhodnutí a zda důvody, jež ho vedly k emigraci, byly dostačující pro tak závažný krok. Objevují se také úvahy o tom, zda neměl zvolit jinou zemi v Evropě (poloemigrace), nebo v zámoří (emigrace). V souvislosti s tím se mohou vynořit výčitky svědomí a stesk po přátelích.

V průběhu doby může kumulace negativních zkušeností a poznatků navodit pocit zklamání, někdy i studu za to, co se v nové vlasti děje. V dalším období se může dostavit resignace s lhotejností a soustředěním na soukromý život a na práci. U jedněch dochází později k adaptací na nové poměry, k uspokojivé integraci spojené s nově nabytými citovou rovnováhou, staro-novou identitou a častějším výskytem kladných pocitů, zvýšenou produktivitou, podnikavostí a tvořivostí. U jiných může však dojít k trvalému narušení procesu adaptace, k neschopnosti integrace s novým prostředím, k poruchám identity, spojené se sníženou produktivitou, mizením tvořivosti, pocitu nespokojenosti a zklamání a s častými depresivními obdobími.

Idealizace staré vlasti

U některých se však za čas objevuje stesk po domově, starých přátelích, dřívějším pracovišti, po kultuře a jazyku, někdy i touha po návratu. Po období zavržení a sebeujišťování se může dostavit období idealizace. Politické a společenské poměry, jež byly kdysi příčinou odchodu ze staré vlasti, jsou pak hodnoceny mírněji, shovívavěji. Období idealizace staré vlasti mohlo u mnohých trvat řadu let. Je často provázáno zvýšenou kritičností k novému prostředí. Identita emigranta je v této době vystavena velkému

tlaku. Často se ptá sám sebe „Co vlastně jsem? Čech nebo Holanďan? Evropan či světoobčan? Globalista nebo národně uvědomělý jedinec?“ U některých sílí pocit sounáležitosti s národem v němž se narodil, objevuje se i hrdost, že z něho vzešli a že k němu patří. Zesiluje potřeba stýkat se s jinými spoluemig- ranty, jezdit do vlasti, číst české knihy a šířit českou kulturu, tradice, historii a národní zvyklosti mezi příslušníky národa, s nímž žije. U jiných se v tomto období objevuje nadměrně kritický postoj k nové vlasti a k jejím obyvatelům, jenž může vyústit i v ne- návist, pramenící ze zloby a zklamání.

V dalším období emigrace často dochází k jisté stabilizaci a vyrovnanosti, projevující se větší citovou stálostí, vyrovnaností a zralostí. Emigrant přijímá realitu ve své staré i nové vlasti takovou jaká je. Někteří se rozhodnou reemigrovat a znovu prodělat složitý proces readaptace na změněnou situaci ve staré vlasti, jiní zůstávají v emigraci u svých dětí a vnuků. Nová identita je pak mnohdy výsledkem snah o pozitivní syntézu životních zkušeností z obou životních období. Emigrant takto nachází návaznost na svou původní národní identitu, nachází styčné body mezi starou a novou vlastí, jejími obyvateli a kulturami a snaží se je integrovat mnohdy ve formě příslušnosti k nadnárodnímu celku.

Takto vzniklá identita spojuje kladné rysy obou národů, s nimiž se emigrant ve svém životě setkal. Vyskytují se pochopitelně také případy nezdařené integrace, emigrant zůstává Čechem žijícím v jiné zemi, anebo nachází uspokojení v odmítnutí iden- tifikace s národem, z něhož vzešel, ani s národem, k němuž se připojil.

Identita se vyznačuje především důrazem na kon- tinuitu, projevujícím se snahou uchovat si co nejvíce trvalých rysů, tradic a zvyklostí z období dětství a mládí, jež emigrant prožil ve staré vlasti. Nelze ji však redukovat toliko na identitu národní.

Emigrace vyžaduje zesílení vůle k hledání smyslu života

Emigrace přináší sebou krátkodobou nebo trvalou duševní nebo i fyzickou zátěž, jež se za čas může projevit funkčními poruchami psychickými nebo fyziologickými. Emigrace je nálehavou výzvou k přehodnocení dosavadního stylu života, jakož i principů, hodnot a ideálů, na nichž spočíval. V tomto smyslu je impulsem k restrukturalizaci vlastní identity. Emigrant po čase kriticky hodnotí motivy, jež ho vedly k opuštění vlasti, v níž se narodil, jakož i pohnutky, jež ho přivedly k volbě vlasti nové, do které se uchýlil.

Emigrace vyžaduje zesílení vůle k hledání smyslu života podobně jak tomu je v jiných mezních situacích životních. Vykořenění a pokus o opět- ný zakorenění při zachování kontinuity tradice, ideálů a identity patří ke kritickým obdobím životním. V případě úspěšné adaptace na nové životní pod- mínky přispívá emigrace k vývoji citové a osobnost- ní zralosti, k celkovému rozšíření životních zkuše- ností a duševního obzoru. V případě neúspěšné adaptace a integrace může však dojít ke krátkodo- bým nebo trvalým duševním poruchám, k dlouho- době existenciální frustraci, jež může někdy vyústit i v předčasné ukončení života.

Uvedený text skátenou verzí z knihy Štúdie. Dú- fam, že som nenašiel „ducha“ štúdie. Medzititulky som vybral ako útržky z pôvodného textu. Pokúšal som sa skontaktovať s pánom Jiřím Diamantom. Nepodarilo sa mi to. Touto cestou by som mu chcel poďakovať za hlboký pohľad do duše emigranta. V mnohom táto analýza pocitov emigranta rezonovala s mojou skúse- nostou.

Jožo Starosta

O vystahovaleckom kameni v parlamente

Už dve desaťročia, od roku 1994, si 5. júla pripomíname Deň zahraničných Slovákov (národný parlament ho schválil na jeseň prvého roku existencie Slovenskej republiky). Pamätný deň je súbežný so štátnym sviatkom zasväteným príchodu sv. Cyrila a Metoda, čo na jednej strane zvyšuje jeho význam, no po „realizačnej“ stránke ho zväčša posúva z centrálneho záujmu do komornej polohy.

Od roku 2000 sa verejne pripomínania na našich predkov, ktorí sa pobrali zo svojich slovenských rodísk a usadili sa v rozľahlých častiach sveta, začínajú na pravej strane Dunaja v petržalskom Parku Janka Kráľa, kde je osadený 4,5-tonový červený mramor z Tardošovského lomu v Maďarsku.

Pripomeňme, že je to základný kameň pre plánovaný Pamätník slovenského vystahovalectva a zahraničných Slovákov. Nebýva pravidlom, že pri ňom zaznie štátna hymna, zaveje vlajka Slovenskej republiky. Zaspievajú sa piesne, niekto recituje báseň, povedia sa slávnostné či príležitostné príhovory. Tým sa prejav nášho záujmu pri tomto dosť všedne pôsobiacom prízemnom objekte aj končí. V tráve pri kameni zostane na nedlhý čas kytica kvetov, skupinka aktivistov a záujemcov o problematiku si potichu prislúbi, že do roka a do dňa sa na tom mieste podaktorí hádajú znovu stretnú.

Tohtoročný pamätný deň patril medzi komornejšie, zato počas hodinového stretnutia opakovane zneli nádejné očakávania, že po štrnástich rokoch od založenia mramorového kameňa v tejto mestskej časti Bratislavy môžeme hovoriť o reálnom zmysle tohto hmotného skutku, ktorý sa pôvodne viaže na dar Slovákov žijúcich v Maďarsku. Pravda, aj očakávania mávajú u nás bohatú tradíciu, prísľuby krátkodobej dočasnosti sa stávajú traumou vedúcou až k zľahostajneniu. Svoje vie o tom predovšetkým Claude Baláž, ktorý sa krajskej problematike venuje už úctyhodné desaťročia a nerad sa vzdáva toho, o čom je presvedčený, že má širší zmysel a spoločenský význam. Po vzniku Slovenskej republiky bol pracovne pri všetkých dôležitých krokoch smerujúcich k vyjadreniu úcty k našim krajským predkom a k aktivizácii záujmu slovenskej spoločnosti o našich súčasníkov trvale či dlhodobo žijúcich v zahraničí. Ak ide o myšlienku vybudovania pamätníka v hlavnom meste Slovenska, dočkal sa na svojich verejných pozíciách, predovšetkým ako splnomocnenec vlády

SR pre zahraničných Slovákov, viacerých verejných prísľubov. Bolo ich toľko, že väčšina z nás by na jeho mieste rezignovala a pri petržalskom kameni by sa pristavila iba vtedy, keď nablízku iných aktivistov naisto niet.

Claude Baláž má vskutku inú nátturu, možno si ju formoval už ako malý chlapec, keď jeho rodičia v povojnových rokoch reemigrovali z Francúzska späť na Slovensko, kde ich podstatne viac ako realizovateľných prísľubov čakala tvrdá realita v tvrdých politických časoch 50. rokov. A zda aj svetlá spomienka na nich viedla na jeseň minulého roku k založeniu nadácie Národný pamätník slovenského vystahovalectva (NPSV). Jedným zo zakladajúcich členov sa stal Marián Tkáč, ako predseda Matice slovenskej, pre ktorú sú dotyky s krajskou problematikou neoddeliteľnou súčasťou jej činnosti. Prvým výrazným zviditeľnením aktivít nadácie NPSV bola prezentácia štúdie Pamätníka slovenského vystahovalectva. Pripravila ju v partnerskej spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) v súčasnosti vedeným predsedom Igorom Furdíkom. Vážnosť a spoločenskú váhu podujatiu dodala skutočnosť, že sa uskutočnilo v budove Národnej rady Slovenskej republiky pod záštitou podpredsedníčok parlamentu Jany Laššákovéj a Eriky Jurinovej dva dni pred spomínaným pamätným dňom.

Claude Baláž

Organizátori považovali prezentáciu za druhý významný krok k architektonickej a umeleckej realizácii pamätníka venovaného obyvateľom Slovenska, ktorí sa v predchádzajúcich storočiach masovo odchádzali do rozličných častí sveta a mnohí z nich si tam našli trvalý domov. Nosnou ideou aktivít nadácie NPSV bolo hľadať ďalších partnerov, ktorí sú stotožnení s myšlienkou a potrebou vybudovať pamätník v hlavnom meste Slovenskej republiky. Jej šťastnou voľbou bolo, že sa hneď na začiatku obrátila na Spolok architektov Slovenska (SAS). Tam našla ochotu riaditeľa kancelárie Petra Mikloša a viceprezidenta spolku prof. Štefana Šlachtu. Znalosť problematiky a záujem o pôsobenie významných Slovákov vo svete významne vyjadril vo svojej publikácii *Návraty odídených*, v ktorej predstavil dve stovky úspešných architektov pochádzajúcich zo Slovenska a pôsobiach na viacerých kontinentoch. Násobne podnetné boli jeho skúsenosti z pôsobenia na pozícii hlavného architekta Bratislavy. Poznanie histórie mesta a súčasných investičných aktivít v jej

bezprostrednom centre viedlo k partnerstvu s bratislavským architektonickým ateliérom A1.

Už prvé konzultácie s jej vedúcim Branislavom Kaliským a architektmi ateliéru naznačovali vnútorné pochopenie základných predstáv nadácie o budúcom pamätníku. Pri ich konkretizácii navrhli aj priestor, kde by pamätník mal stáť. Dokonca predložili podnet, na ktorý si nadácia kompetenčne netrúfala: popri spomienkovému monumentu navrhla aj objekt, ktorý by dokumentačne, vizuálne a prezentačne konkretizoval skutočnosť prvých vystahovaleckých vln Slovákov a smeroval až k aktuálnym migračným pohybom súčasnej mladej generácie.

Na dokreslenie postupnosti krokov treba dodať, že tomuto predchádzali konzultácie a rokovania s predstaviteľmi hlavného mesta SR Bratislavy, príprava materiálov na prerokovania v príslušných výboroch. Potešiteľné bolo, že poslanci mestského zastupiteľstva návrhy nadácie prijímali súhlasne a vyjadrovali podporu celkovej myšlienke. Za osobitne významný považujeme podnet Ingrid Konrad, aby sa súbežne uvažovalo o vybudovaní krajského múzea. Terajšia hlavná architektka mesta totiž dlhodobo žila a pôsobila v susednej Viedni, takže jej súhlas možno považovať za prvú vážnu podporu zo strany rozvetvenej komunity Slovákov zo zahraničia.

Prezentácia návrhu na Pamätník slovenského vystahovalectva priťahla do parlamentu niekoľkých poslancov, nadačných aktivistov zo Slovenska a skúsených krajských činovníkov z južnejších štátov, ľudí, ktorí sa problematike venujú profesionálne, tvorivo či z osobného záujmu, nechýbali novinári verejnoprávných médií či tlačovej agentúry.

Aký je prvý výstup, ktorý zverejnili? Prítomní sa v diskusii k predloženému ideovému a architektonickému návrhu vyjadrili zhodne pozitívne. Pre odborníkov podobne ako laikov bolo príjemným prevkapaním, že tvorcovia uvažujú o architektonickom využití priestoru na ľavom brehu Dunaja v susedstve Filo-

Autor článku Dušan Mikolaj

zofickej fakulty UK a Starého mosta. V súčasnosti je priestranstvo využité dosť jednostranne na dopravné parkovanie a pohostinné služby bežného charakteru. Už na jeseň by sa mestské zastupiteľstvo malo zaoberať aktualizovaným podnetom, ktorý predložia Nadácia NPSV a ÚSZZ. V ňom je návrh na využitie terajšieho priestoru na nové mestské námestie s výrazným monumentálnym pamätníkom v jeho prednej časti, ktorá by sa tak otvárala k susediacemu Šafárikovmu námestiu, k Vajanskému nábrežiu i k Dostojevskému radu. V zadnej časti navrhovaného námestia by sa v tesnom susedstve Starého mosta a protipovodňovej ochrannej hrádze Dunaja mohol vybudovať objekt, ktorý by ideovo a prakticky slúžil na sprístupnenie mnohorakých informácií o slovenskom vystahovalectve a na prezentáciu kultúry a umeleckej tvorby Slovákov zo Slovenska i zo sveta rovnako ako ich partnerov zo štátov, v ktorých sa usadili a medzi ktorými obyvateľmi majú aktívne partnerské vzťahy.

Dušan Mikolaj

Budeme mať Námesť vyst'ahovalcov?

Z webovej stránky www.vyst'ahoval'ectvo.sk sme sa dozvedeli nasledovné informácie.

Komisie hlavného mesta Bratislavy pre pamätníky a zásahy do verejného priestoru na svojom zasadnutí 26. marca 2014 pri posudzovaní úvodného projektu Nadácie Národného pamätníka slovenského vyst'ahoval'ectva plne podporila návrh hlavnej architektky mesta Ing. arch. Ingrid Konrad, že ideálne miesto pre pamätník by bolo na ľavom brehu Dunaja, a to v okolí Starého mosta, poprípade na promenáde smerom k mostu Apollo. Odporučila vypracovať úvodnú architek-

torý výrazne ovplyvňoval a bude ovplyvňovať dianie na našej planéte. Pohyby jednotlivcov, skupín, národov sú neodmysliteľnou a permanentnou súčasťou celosvetových dejín, jej prítomnosti i budúcnosti.

Predmetom nášho záujmu sú európske migračné pohyby, lebo ich súčasťou je aj slovenské vyst'ahoval'ectvo, tak ako súčasťou 135 miliónovej európskej diaspóry je aj dnešná vyše dvojmiliónová slovenská diaspóra vo svete.

V dejinách tejto planéty sa migrácia ľudstva stala takou jej prirodzenou súčasťou, že zásadným spôsobom oddávna až podnes ovplyvňuje celkové dianie vo svete. Exodus národov je dodnes živý a tvorí neoddeliteľnú súčasť svetových i národných dejín. Odchody príslušníkov jednotlivých národov sa stali ochudobnením, ale i obohatením. A ak si diaspóra uchováva duchovné prepojenie so starou vlasťou, stáva sa imanentnou súčasťou nielen minulosti, ale i súčasnosti a budúcnosti. Zhmotnenie tejto idey je preto prirodzenou myšlienkou, ktorá vyplýva z jej obrovského významu.

Idea Námesť vyst'ahovalcov

Realizáciou pamätníka na dôstojnom a dostatočne frekventovanom mieste by mesto získalo novú dominantu, ktorej ideový obsah bude presahovať rámec Slovenskej republiky. Ideový zámer budúceho pamätníka predpokladá vytvorenie Múru vyst'ahovalcov, na ktorého stenách by boli postupne umiestňované tabuľky s menami tých, ktorí odišli z územia Slovenska do zahraničia a prípadne aj s bustami významných Slovákov zo zahraničia (kozmonaut Černan, umelec Warhol, vedec nositeľ Nobelovej ceny Gajdušek, vynálezca padáka Banič, zakladateľ Slovenskej ligy v Amerike Furdek, kardinál a zástupca Svätej stolice Tomko, športovec hokejista Stan Mikita, a i.)

Súčasťou areálu by mali byť priestory pre expozičnú a výstavnú činnosť a poskytovanie informácií o danej problematike. Nemenej dôležitá bude aj oddychová časť a poskytnutie základných služieb v oblasti občerstvenia a hygieny. V duchu cyrilo-metodských tradícií myšlienku spätosti Slovákov na Slovensku so Slovákmí žijúcimi v zahraničí a atmosféru spoločnej domoviny by mal dotvárať výrez v tvare historického cyrilo-metodského kríža a v ňom zvon, ktorého zvuk by sa symbolicky šíril do celého Slovenska, na všetky svetové strany, do všetkých končín, kde žijú Slováci a ich potomkovia. Uvedené riešenie počíta s prepojením v duchovnej oblasti i ekumenicky, aby boli uspokojené aj predstavy a potreby všetkých veriacich, a tým súčasne potvrdené tradície slovenských vyst'ahovalcov, ktorí s dedičstvom svojich predkov odchádzali do širého sveta.

Sochársko-výtvarná časť by mala charakterizovať nezastupiteľnú funkciu rodiny a vzájomných väzieb jej príslušníkov. Budúci pamätník by plnil funkciu živého pamätníka permanentne prepojeného na obyvateľov Slovenskej republiky ako súčasť celosvetovej siete migračných pamätníkov v zahraničí, i v kontexte tvorby politik Európskeho spoločenstva vo vzťahu k fenoménu Európania vo svete. Po dobudovaní bude pamätník pripomínať aj nasledujúcim generáciám Slovákov, že ich pôvodnú vlasť opustilo veľa synov a dcér, ktorí sa rozprchli po celom svete, ale z ich sŕdc nikdy nevymizla láska k rodnému kraju.

Pamätník svojím putom s minulosťou i prítomnosťou sa stane živým odkazom aj pre budúce generácie, mal by sa stať akousi vstupnou bránou putovania zahraničných Slovákov po svojej pôvodnej vlasti, ako aj styčným bodom pre ľudí, ktorí v našej krajine hľadajú svoje korene.

Želáme členom nadácie Národný pamätník slovenského vyst'ahoval'ectva (NPSV), ktorú inicioval p. Claude Baláž, mnoho rovnako zmýšľajúcich partnerov a podporovateľov, ale tiež veľa síl, vytrvalosti a hlavne to potrebné zdravie a kúsok šťastia.

Na základe úvodnej architektonickej štúdie zostavil Jožo Starosta

tonickú štúdiu, ktorá by mala na zreteli ako súčasť pamätníka aj muzeálny objekt venovaný problematike vyst'ahoval'ectva a migrácie.

Úvodnú architektonickú štúdiu vypracoval architektonický ateliér A1 ReSpect, a.s., vedený architektom a urbanistom Branislavom Kaliským.

Predstavitelov Nadácie Národného pamätníka slovenského vyst'ahoval'ectva a pracovníkov Architektonického ateliéru A1 ReSpect, a.s., vedeného architektom a urbanistom Branislavom Kaliským, prijal 28. mája 2014 námestník primátora hlavného mesta Bratislavy Ján Budaj. Spoločne mu predstavili úvodnú architektonickú štúdiu pamätníka vyst'ahoval'ectva.

Dňa 3. júla 2014 sa v priestoroch Národnej rady Slovenskej republiky, pod záštitou Jany Laššákovskej a Eriky Jurinovej, podpredsedníčok NR SR, uskutočnila prezentácia štúdie Pamätníka slovenského vyst'ahoval'ectva. Organizátormi podujatia boli Nadácia Národný pamätník slovenského vyst'ahoval'ectva a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. K architektonickej štúdii, ktorá navrhuje jeho umiestnenie v priestore medzi Gondovou ulicou, nájazdom na rekonštrukciu Starého mosta a nábrežím Dunaja - súčasne s vytvorením nového reprezentačného bratislavského námestia, sa v rozprave pozitívne vyslovili všetci zúčastnení domáci i zahraniční odborníci. Po symbolickom položení jeho základného kameňa v Sade Janka Kráľa v Bratislave - Petržalke v roku 2000 to bol druhý konkrétny krok k jeho dlho očakávanej realizácii.

Z úvodnej štúdie Architektonického ateliéru A1 ReSpect vyberáme:

Migrácia ako súčasť dejín ľudstva

Migračnými pohybmi obyvateľstva sa začínajú kultúrne dejiny ľudstva. Migrácia sa natrvalo stala významným hospodárskym, politickým a spoločenským javom,

The beginning of spiritual journey is often unglamorous, and can be relegated to the back of our minds as a common experience. It can happen in the most uninviting places, like it happened to me in that early summer of 1970, when I stood on a lonely stretch of the MacKenzie highway, hitching a ride North of sixty.

It was an idea given to me a few days earlier by the street urchin in Edmonton lounging around the Salvation Army shelter. Now stuck for hours, pestered by horseflies, I wondered if that cloud was going to guide me all the way to the Great Slave lake. I was beginning to have a serious doubt about it all, when suddenly a thought flashed through my mind.

"Could not the One who guides the constellation of Orion guide me to Hay River as well"? Not long after that the burly driver pulled over in his pick-up truck and offered me a ride to High Level. I gladly accepted. To my surprise the front seat was covered with tracts and the Bible bigger than my frying pan. It was too late to back out. Surely I was going to get hit over the head with it more than once. Instead the sawdust preacher settled for the long sermon.

It temporarily disrupted my religious equilibrium. The driver let me off in High Level and slipped some money into my shirt pocket. He told me he would pray for me.

The next day I arrived in Hay River covered in dust. Everything around the old part of town was dusty. Even the Eskimo shepherd dog, who by now did not feel rolling in dust, was a barrel of fun anymore.

As far as I was concerned this was the end of the line. A few more steps in the wrong direction and I would fall off the planet, probably right onto Mars. Later on that day I was hired by the N.W.T. Forestry department. For the next 2 months I spent alone on Canmore hills. The black Mackenzie bear would visit my camp from time to time to check out meat supplies in the permafrost hole. He did not pay attention to me at all. He was just as much of a loner as I was.

During those 2 months I read a box full of back issues of the National Geographic magazines. I distinctly remember, that the palaeontologists were treated like movie stars those days (especially the ones who believed that their great, great grandpa was a Cro-Magnon).

Great Slave Lake

I returned to Hay River before the first freeze-up. Wolfgang, the administrator cut me a big cheque. I quickly packed my gear and headed for the bus station. Suddenly this little town was no longer charming. On the way I stopped by in the only church in town, situated not far from the „Ptarmigan Inn“. The church was empty. I sat down in the back pew relishing the silence. The words "I am a stranger and a sojourner with you" came out of nowhere. I was surprised by their clarity. They chimed in my head like silver bells for a long time.

It would be eight years later before I fully realized, what The Lord meant by it, but by now he was no longer a stranger, but a friend who stucked closer than a brother.

Reconstruction of a Cro-Magnon woman and child

North of Sixty

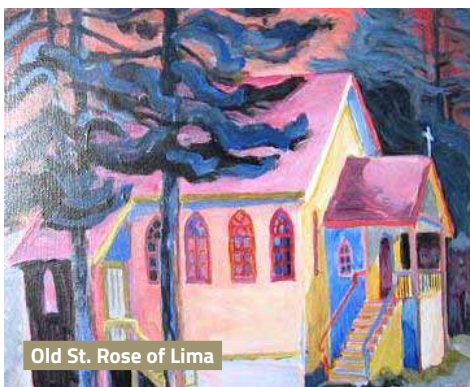

Mackenzie Highway

Foto by David Adamec

Grotto

Old St. Rose of Lima

Seaview Washington

Sacred Heart

St. Mary

Old St. Rose of Lima, stavba kostola

St. Frances de Sales

V každej väčšej dedine kostelík

Pri našich cestách a kempovaní po západnom pobreží Washingtonu a Oregonu a na Vancouver Island se vždy snažíme splniť naši nedelňní povinnosť a účastniť sa mše svätej v niektorom z miestnych kostelíkov. Často je objavujeme v malých chudších mestech alebo vesničkách, a tak jsou to väčšinou staršie, malé a útulné stavby, ktoré jsou nám najmilejšie.

Pri jednej prírodnej i historicky zaujímavé dovolené pri rozsáhlom ústí rieky Columbie jsme byli přítomni mši svätej v kostelíku St. Francis de Sales priamo na brehu rieky v mestečku Hammond ešte v Oregonu. Dostalo se nám vřelého uvítání před vchodem. Konalo se také obnovení svatebních sľubů manželů 65 let od svatby! Mši sloužil nový mladý kněz preložený z Portlandu. Jeho kázání bylo velmi dobre rozumieť díky výbornej akustice. Na zážrak Krista s rozmnožením chleba se díval z hľadiska malého chlapca, ktorý dal niekoľko chlebov a ryb Kristu. Závěrem jsme dostali poučení, že každý má použiť pro dobro i to málo, co má nebo umí, a tak jsme dostali úkol nalézt to „něco málo“ a použiť to pro užitečnou věc.

Na druhém brehu rieky Columbie již ve státě Washington v turistickém mestečku Seaview byl novější kostelík St. Mary s krásnymi okny s mozaikami vyjadřujúcimi výjevy z bible. Okna byla darována místními rodinami. U postranního oltáře byla soška Pražského Jezulátka. Kostel byl plný lidí, asi také proto, že to je turistické centrum. Kněz nás v kázání nabádal, abychom se nestarali toľik o telesné ale radšej duševní potreby. Na závěr jsme byli pozváni na malé občerstvení a popovídání s miestnymi farníkmi.

Na této dovolené jsme obdivovali mohutnou rieku Columbiu, která tam tvorí hranici mezi Washingtonem a Oregonem a také veľkolepý most Astoria, který je spojením mezi těmito dvěma americkými státy. Nánosy této mohutné rieky tu nadělaly a dělají spousta starostí. Most také částečně je zakotven v písku. Také jsme objevili, jací jsou Američané vlastenci a jak oslavují své hrdiny, v tomto prípade dávne objevitele miestnych oblastí Lewis a Clark.

Pri našem ďalšom kempovaní na pobreží Oregonu v blízkosti mesta Tillamook jsme se opět přesvědčili, jak lidé se dokážu adaptovať k rôznym podmínkam. Na tomto území po čase zistili, že se jim nedaří pestovať obilí, ale pastva pro dobytek byla výborná. A tak začali vyrábět sýry a dnes je tam ohromná továrna na sýry, ktorou jsme mohli vidět i uvnitř. Různé druhy moc dobrých sýrů se značkou Tillamook jsou dobrým vývozním artiklem. Město má také ohromné Air museum. V blízkosti se rovněž koná pověstný City Dory Festival. Loď Dory byla také ukázkou lidské schopnosti přizpůsobit loď podmínkám pláže a vyrábět je s plochým dnem, aby vůbec mohli odjet a vyjet na moře z pláže.

V tomto městě jsme byli překvapeni krásnym a veľkým moderním katolíckym kostolom Sacred Heart. Kostely ostatních křesťanských náboženství byly mnohem menší a staršie. Kostel byl postaven roku 1991 a má dokonce před vchodem ukrytou time capsule, která se má otevřít po 50 letech v roce 2041. V postranní kapli nás zaujala ohromná křtitelnice, do které se může ponořit i celý člověk. Během mše svätej se opět obnovoval manželský sľub manželů po 50 letech manželství. Brali se, když jemu bylo 24 a jí 15 let! Také byla přítomna jejich velmi rozvětvená rodina, která zabrala několik lavic. Kněz původem z Vietnamu nás kromě jiného v kázání nabádal, abychom dříve než řekneme něco špatného, si řekli alespoň pět věcí, které nám Bůh dává.

Návštěva poutního místa Grotta v Portlandu byla perfektním zakončením této naší dovolené. Díky veľké jeskyni a výbornej akustice se tu konají venku i nejen náboženské koncerty, jak jsme se dozvěděli už od jedné turistky, ktorou jsme potkali na stezce předtím, ale i z plakátů. Měli jsme to štěstí, že po našem příjezdu byla v podvečer mše svatá k svátku svätej Anny i s koncertem pod širým nebem. Druhý den po ranní mši jsme mluvili s bělovlasým a bělovousým knězem, který patří k bratřím z miestního kláštera. Zahřálo nás, že znal Smetanu i Dvořáka. Rozeznal árii z Rusalky Měsíčkovi na nebi hlubokém

a pochválil náš zpěv. Obě patra Grotta jsou tak pěkně udržována, takže jsou navštěvována nejen věřícími. V tomto tichém a pokojném prostředí je meditace a modlitba u zastavených křížových cest, ostatních soch a svatostánků největší odměnou pro katolíky a ostatní návštěvníky. Grotto je uváděno i v turistickém průvodci.

Náš další výlet se konal ne na západním pobreží Spojených států amerických, ale na Vancouver Island. Jelikož už nemáme na to, abychom se vypravili na světoznámý obtížný West Coast Trail, tak jsme uvítali možnost projít v té době nově otevřený Juan de Fuca Trail rovněž na západním pobreží Vancouver Island. Je dlouhý asi 50 kilometrů, ale s několika místy přístupnými autem a s kempinkami. Ale i zde jsme v neděli nastartovali naše auto a odjeli na mši svatou do Sooke do kostela St. Rose of Lima. Pri mši jsme byli přivítáni jako hosté z North Vancouveru. Do tohoto poměrně malého kostelíku se vešlo 250-300 lidí různého věku, ale hlavně starších. Výzdoba byla z naplaveného dřeva – logs, stěny ozdobené tapiseriemi představujícími výjevy z moře a také tam byl zavěšen indiánský motiv Panny Marie na indiánském pádle. Bylo velmi hezké, že během modlitby Otčenáše se všichni lidé v celém kostele drželi za ruku, a tak utvořili dlouhého hada. Pěkné kázání vázané k evangeliu o Samaritánovi obsahovalo i několik vkusných vtipů.

Po mši svätej jsme opět byli pozváni na malé pohoštění (strawberry shortcake and ice cream!) a tam jsme se dozvěděli pohnuté osudy miestního staršího kněze. Už podle jména to byl Němec a původně luterán. Po válce byl deset let v zajetí v Rusku, pak v Kanadě jako truhlář pomáhal katolíckym kněžím a pod jejich vlivem časem přestoupil na katolíckou víru a stal se katolíckym knězem. Zaujímavý osud člověka a kněze!

Na závěr bych chtěla jen říci, že ve všech zmíněných kostelích jsme vždy dostali chléb i víno při svätém přijímání. Na rozdíl od Vancouveru, kde v některých kostelích se dává víno jen výjimečně a někdy jen některým věřícím při slavnostních příležitostech. Ale je stále možno najít více kostelů i ve Vancouveru, kde věřící mají možnost přijímat tělo i krev Kristovu při více příležitostech.

Spomienka na Michala Vičana, vynikajúceho československého futbalistu a legendárneho trénera

Futbal od nepamäti magickým spôsobom priťahuje na celom svete milióny fanúšikov, je nádhernou kolektívnou hrou, dynamickou, s neustále sa meniacim štýlom hry, v mnohých chvíľach až mimoriadne dramatický.

Futbalové zápasy, to sú jedinečné a nezabudnuteľné chvíle napätia, ohromnej radosti pri víťazstvách, ale aj slzy smútku a sklamaní po neúspechoch.

Čo tvorí jeho krásu a priťažlivosť? Určite je to nezapodobeľné umenie a majstrovstvo jednotlivých hráčov, burácejúce štadióny, výborné stratégie trénerov.

Na jedného takého vynikajúceho futbalistu a neskôr legendárneho trénera by som si rada zaspomínala.

V spomienkach sa vrátim na otcove prvé futbalové krôčiky, kedy sa ako malý chlapec zoznamoval s „koženou“ loptou, ktorú si tak veľmi zamiloval, až sa stala jeho vernou spoločníčkou po celý jeho profesionálny život.

Zaspomínam si na jeho skvelú hráčsku kariéru a nakoniec i na otcovu mimoriadne úspešnú trénerskú kariéru.

Michal Vičan sa narodil 26.03.1925 v Hlohovci, na dnešnej už neexistujúcej Holubyho ulici.

O chlapcoch z Hlohovca sa hovorievalo, že spoznali čaro lopty zároveň s prvými samostatnými krôčikmi po Zámockej ulici, po lúke na „Panónii“ a „Hlohovej.“ Tam začínal aj Michal Vičan. V bráne.

Chytal za „mužstvo“, ktoré založil jeho starší brat Tóno. Nejedna raz dokulhal domov s dorážanými kolenami a opuchnutými palcami na rukách. Zatlínal však zuby a nikdy sa nestáľoval, neprejavil bolesť.

„V rodine, v ktorej vyrastal, v časoch predmníchovskej republiky, bývalo núdze neúrekom. Otcovi sa bolo čo ohňať, aby nasýtil osem detských žalúdkov. A tí chlapci! Čo toho pozodierali pri futbale! Otec im však nebránil. No mati mala veľkú starosť. Podstrčila otcovi Mišove lacné „bat’ovky“ – samá diera. Otec ich vzal do ruky, poprevracal a šťuchol nimi Miša do chrbta: „A čo, gól, boli dáke?“ „Ani jeden. Jožovi z Hlohovej som chytil aj jedenástku“ – povedal a ukázal na dorážané hánky. Otca tieto slová potešili. Chytil matku za ruku a láskavo sa jej pozrel do očí. Porozumela. Nech už bude po chlapskej vôli. Nebude Mišovi brániť. Je silný, mnoho vydrží. Bol to vtedy pre Miša veľký deň.“

Michal Vičan navštevoval školu na Hlohovej ulici a už tu vynikal ako výborný športovec. Všimli si ho i bratia Felcanovci, ktorí boli veľkými podporovateľmi futbalu v meste. Ako žiak začal hrať za ŠK Hlohovec, ktorý v rokoch 2.svetovej vojny hral 1.triedu západoslovenskej župy.

Už ako dorastenec usilovne trénoval. Bolo ho často vidieť samého ako sa pohrával s loptou. Učil sa technike, pretože bez nej futbalista nie je dobrým futbalistom. Ak mal ako záložník zásobovať útok čistými, spracovateľnými loptami, musel techniku ovládať na sto percent, pri jeho húžev-

natosti i viac. Ale až v drese ŠK Slovan, neskôr ASO sa začala lopta celkom poddávať jeho vôli. Učil sa u niekoľkých trénerov. Od každého z nich si niečo osvojil a využil to v zápasoch. Koľko námahy a sebazaprenia potreboval, aby sa vypracoval k svojmu, všade tak obdivovanému štýlu stredného obrancu. Dávno vedel, že ten pravý futbal – to nie je bezduchý boj, že nie hrubou silou možno dosahovať trvalé úspechy. Rozum a rozvaha, technika, taktické myslenie a disciplína vytvárajú najlepšie stretnutia.

Prelomovým vo futbalovom i osobnom živote bol r.1940. Vo veku 15 rokov odišiel do Bratislavy, kde sa začal učiť za aranžéra a dekorátéra. V r.1943 prestúpil z Hlohovca do ASO Bratislava, za ktorý hral 2. ligu.

Po skončení vojny sa mu naskytla životná príležitosť obliekať dres bratislavského Slovana. Na jeseň r. 1945 sa stal oporou mužstva, keď ho tréner, Ferdinand Daučík, postavil do stredu obrany.

Bol: „elegantným futbalistom, inteligentným, predvídavým, výbušným, dobrým v osobných súbojoch. Ovládal pozíciu hru, čím zakrýval nevelké nedostatky v rýchlosti. Svojou tvrdou a svedomitou prácou bol suverénom, jedinečným stopérom. Oprávnené sa preto stal aj kapitánom mužstva.“

Dnes hraje Vičan... „Tieto slová som počul z úst 10 – 12 ročného chlapca na štadióne ŠK Bratislava pred jedným ligovým zápasom. Áno, dnes hraje Vičan. To znamená, že priaznivci tohto ligového mužstva môžu bez obavy očakávať spoľahlivý výkon záložnej rady, ktorej je Vičan oporou. Jeho skvelá forma ho dnes radí medzi najlepších stredných záložníkov futbalovej ligy a pri jeho mladom veku môžeme od neho ešte veľa očakávať. Pri jeho svedomitom a poctivom tréningu sa však dalo očakávať, že príde deň, kedy bude Vičan „objavený.“ V r.1945 bolo už súdené, aby sa v jednom zápase zranil centerhalf prvého mužstva a bolo na Vičanova, aby ho plne nahradil. Vedel, že je to jeho „existenčný“ zápas, ktorý rozhodne o jeho ďalšej futbalovej budúcnosti. A nesklamal. Po prvý raz jeho

meno zaplnilo stránky športových rubrik. Od toho času sa datujú jeho úspechy. Mnohí skvelí útočníci stroskotali na Vičanovi, ktorý hlavne skvelou hrou hlavou znemožnil súperovi vyložené šance.“

„Pred jeho umením sa musel skloniť ináč skvelý center anglického ligového mužstva Derby County, Stamps. Tiež populárny Pepi Bican priznal „neprijemnosť“ Vičanovej blízkosti počas zápasu.“

Francúzsko- Českoslovenko, r. 1949. Baratte, „kráľ strelcov“ sa prudko rútil na bránu. Marko na famózneho strelca nestačil. Pri nevinnej zrážke bol v bezvedomí, museli ho v 15-tej minúte vyniesť na nosidlách. Tréner československého mužstva pribehol k lavičke náhradníkov a vyzval Vičana, aby sa pripravil. Konečne sa našiel Barattovi protivník! Mišo, s kľudom jemu vlastným rieši i tie najošemetnejšie situácie. Hneď vysokým výskokom posielal loptu hlavou ďaleko do poľa, hneď zase určuje mäkkú prihrávku najbližšie stojacemu spoluhráčovi. Do šera, ktoré pokrylo štadión, ešte dlho svieti ciferník. France – Tcheoslovaquie 1:0. Bránkou, ktorú v 9. minúte vsietil Baratte. „Videli ste? To je futbalista ten Vičan!“ – hovorilo sa všade po parížskych kaviarňach, bulvároch a redakciách parížskych večerníkov.

Mišo si získal svojím veľkým výkonom opäť spúšť nových obdivovateľov.“

Stal sa pilierom obrany, kapitánom, úspešným a málo zdolateľným hlavičkárom. Bol jedným z prvých obrancov, ktorí sa nebáli vyrážať z obrany do protiútoku, čo bola na tú dobu veľká novina.

S klubom ŠK Slovan získal 4 tituly majstra republiky (r. 1949, 1950, 1951 a 1955). V belasom drese odohral 370 zápasov.

A v r. 1947 sa prebojoval do československej reprezentácie. 11 krát obliekol reprezentačný dres A mužstva a 10 krát B mužstva.

V tomto, preňho úspešnom futbalovom období, sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Evou. Svoju lásku spečatili sobášom 21. novembra 1949 v Dóme sv. Martina v Bratislave. Neskôr sa im narodili dve dcéry, staršia Eva a mladšia Zuzana.

Naposledy hral s kapitánskou páskou za reprezentáciu r. 1952 v Budapešti. V r. 1957 sa po 12 rokoch rozlúčil s belasým ligovým dresom. Jeho hráčsku kariéru ukončila ťažká autonehoda v r. 1958 pri Kamennom mlyne pri Bratislave, odkedy sa začal venovať trénerstvu.

Pre Slovo z Britskej Kolumbie napísala: Eva Vičanová.

Slovensko sa 24. mája 2014 zapísalo do celoeurópskych štatistik najnižšou účasťou vo voľbách do Európskeho parlamentu. 13,5% je všeobecne považované za fiasko. Iba niektorí to vidia neutrálne, ďalší zase tvrdia, že percentá sú iba svedectvom problémov, ktoré treba riešiť ináč ako iba prvoplánovým naháňaním voličov k urnám.

www.slovenskeslovo.sk/eurorekordy

Aj ja som 13 percent

V Európe lámeme rekordy. A opäť tie negatívne.

Koncom mája sa konali vo všetkých členských štátoch, a teda aj u nás na Slovensku, voľby do Európskeho parlamentu. Napriek tomu, že sa očakávala nízka účasť voličov, číslo 13 percent mnohých neprijemne zaskočilo. Čo bolo dôvodom ignorancie Európskej únie Slováckmi? Pekné počasie, rekordný počet strán, z ktorých sme si nevedeli vybrať, alebo sa len jednoducho necítíme ako súčasť európskeho celku?

Ja som sa k urne vybrala. Napriek tomu, že som euroskeptik a prikláňam sa k názoru, že Európska únia je len nástroj Nemecka, ktoré chce ovládnuť Európu po hospodárskej stránke, keď už sa mu to nepodarilo pomocou zbraní v dvoch svetových vojnách. Keby som mohla hlasovať v referende o vstupe do EÚ, hlasovala by som proti, lebo som toho názoru, že toto spoločenstvo nám síce finančne pomáha, na úkor čoho nám však okliešťuje našu suverenitu. Lenže môj postoj nemení nič na tom, že SME členmi Európskej únie. A v parlamente máme aj my svoje zastúpenie. A preto som v sobotu vhodila svoj hlas do urny, aby ma v Európe zastupovali ľudia, ktorí budú presadzovať požiadavky Slovenska na medzinárodnej úrovni. A ktorí nedovolia, aby si zahraniční policí robili s našou krajinou čo sa im zachce.

13 percent je naozaj žalostne málo. Nastoľuje sa tu otázka, či politici, ktorí boli zvolení pri volebnej účasti 13 percent, sú vôbec legitímni zástupcovia Slovenska. Prečo Slováci opäť odignorovali tieto voľby? Prečo ich ignorujú čoraz viac? Príčin je hneď niekoľko. V prvom rade naši občania nevedia nič o činnosti našich politikov v Európskej únii, tí im neponúkajú žiadne výsledky svojej práce v Európskom parlamente, neproklamujú svoju činnosť. Pre veľkú časť slovenskej populácie sú tak europoslanci len darmožráči, ktorí za ničnerobenie a sedenie v Bruseli dostávajú rozprávkový plat, o ktorom sa mnohým rodinám môže len snívať. **Priemerná slovenská mzda je 800 eur***, základný plat europoslancu presahuje cifru 6 000 eur. Za takýto peniaz Slováci očakávajú aj nejaké výsledky práce, ktoré však mnohokrát neprichádzajú.

Ďalším aspektom je neinformovanosť. Naše médiá pri konaní prezidentských či parlamentných volieb robia masívne kampane a vyzývajú občanov k volebnej účasti. Pri voľbách do Európskeho parlamentu však bolo až podozrivé ticho. Mnohí síce tušili, že sa nejaké také voľby budú konať, ale vôbec nevedeli kedy. Informácie o kandidátoch boli chabé, voliči mnohé mená na hlasovacích hárkoch ani nepoznali. Rekordný počet strán mohol rovnako slovenského voliča odradiť.

V neposlednom rade je tu otázka, či sú Slováci po rokoch v EÚ a s platením v európskej mene spokojní. V čase, kedy sa hlasovalo o vstupe do európskeho spoločenstva, prevládali medzi občanmi euforické nálady, po rokoch v područí sovietskeho sveta sme chceli byť súčasťou západu a pridať sa k mocným a hospodársky vyspelým štátom. Lenže očakávania sa vymkli skutočnosti. Európska únia nám diktuje viac, ako sme schopní pripustiť. Reči o tom, že po prechode na euro nič nezdražie, boli veľmi klamlivé. Ceny sú oveľa vyššie a mnohí smútia za Slovenskou korunou. Jediným pozitívom pre našu krajinu sú eurofondy, ktoré si však žiadajú protislužby. Euroskeptici v našej krajine rastú ako huby po daždi.

Nielen slabá slovenská účasť vo voľbách zarmútila vrchnosť únie. Extrémistické nálady vo Francúzsku, v jednom zo zakladajúcich štátov myšlienky o európskom spoločenstve, sú pre svet naozaj tvrdou ranou a obrazom, že občania sú nespokojní a domáhajú sa zmeny. Voľby rovnako ukázali zmýšľanie slovenského voliča. Ten ide voliť len vtedy, keď má voliť proti niekomu, ako to bolo v posledných prezidentských voľbách, kde išli Slováci voliť len preto, aby nevyhral Fico. Keď však má Slovák ísť a slobodne rozhodnúť o svojom osude, vtedy sedí doma a radšej dá prednosť okopávaniu záhrady.

Nikola Kokiová
Foto: Roman Hanc/TASR

*priemerná mzda začína v roku 2014 dokonca klesať, vonkoncom však nezobrazuje „reálnu“ mediánovú mzdu, ktorá bola 718 EUR pred zdanením a zaplacením povinných odvodov. V „čistom“ si tak priemerný Slovák vlni zarobil len 564 EUR, zdroje: statistics.sk, openiazoch.zoznam.sk

Foto: archív Nikolaj Kokiovej

Autorka tohto príspevku, **Nikola Kokiová**, absolventka Gymnázia Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou, o sebe píše:

Som študentka žurnalistiky, ktorá si veľmi dobre uvedomuje, akú moc majú médiá. Ja však túto moc nechcem zneužívať, ale naopak, prostredníctvom svojich článkov chcem ľudom otvárať oči a upozorňovať na to, že nie je všetko také, ako sa na prvý pohľad zdá...

V jednom zo svojich predchádzajúcich článkov, Legálna cenzúra, Nikola cituje z Ústavy SR: Každému sa zaručuje sloboda prejavu a právo na informácie, právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, pričom sa cenzúra zakazuje.

Ďalej píše: No môže si novinár v dnešnej dobe písať, čo chce a ako chce? Bol vôbec zákaz cenzúry úplne naplnený? V súčasnosti nemôžeme hovoriť o nezávislej tlači. Medzi novinármi sa nájde málo takých, ktorí si dovoľia úprimne písať svoje názory, aj keď by s najväčšou pravdepodobnosťou neboli ani vydané.

Dnešná doba spravila z novinárov figúrky v rukách spoločnosti. Samotná spoločnosť je pre novinára veľkou cenzúrou.

Viac článkov autorky si môžete pozrieť na <http://skolskyservis.teraz.sk/autor/profil/275>

Máme vyššie pokuty než v ČR alebo Rakúsku

Pokuty sa ako výchovný prostriedok neosvedčili. Porovnali sme výšku pokút na Slovensku, v Česku a v Rakúsku aj s prihliadnutím k priemernému zárobku.

Porovnanie	Slovensko	ČR	Rakúsko	Kanada, BC
Alkohol	150 - 1000 €* *	988 - 1 976 €	do 3 000 €**	súd
Rýchlosť v obci: o 20 km/h	90 €	99 - 198 €	35 €	\$138-196
Rýchlosť mimo: o 30 km/h	130 €	80 €		\$138-196
Rýchlosť v obci: o 40 km/h	280 €	198 - 395 €	160 €	\$138-196
Rýchlosť mimo: o 50 km/h	400 €	160 €		\$368-483
Predchádzanie cez „plnú“	100 - 150 €	198 - 395 €	30 - 150 €	\$109
Nerešpektovanie „stopky“	60 €	99 - 198 €	50 €	\$167
Jazda na červenú	150 €	99 - 198 €	90 - 360 €	\$167
Nedanie prednosti jazde	60 - 150 €	99 - 198 €	10 - 100 €	\$109
Telefonovanie bez hands-free	60 €	59 - 99 €	40 €	-
Priemerný hrubý plat 2011	786 €	961 €	2 253 €	\$3083 (2190 eur)

* do 1 promile, nad touto hranicou polícia vinníka zadrží a o treste rozhoduje súd

** platí pre 0,5 do 1,1 promile, nad touto hranicou už hrozia vysoké pokuty, úplné odňatie vodičského oprávnenia a do 5 rokov väzenia

Môj život emigranta už osem rokov nie je ťažký

Ak agentúry tvrdia, že vám zaručia prácu v Kanade, tak takmer s istotou možno povedať, že klamú.

Spolu sme chodili na strednú, spolu sme pred polstoročím maturovali. Potom už každý išiel svojou cestou. Ja som zostala doma, on 4 roky pred pádom totality emigroval.

Pamätám si ho ako študenta, ktorý vynikal múdrosťou a schopnosťou organizovať život triedy. A tak ho vidím aj teraz, keď prechádzam okolo štýlového domčeka, kde sa narodil.

Náhoda chcela, že sme sa po rokoch opäť stretli. Síce len vo virtuálnom svete, ale preto, aby sme hovorili o tom reálnom.

A o ňom sa budem rozprávať aj dnes. S Jozefom Starostom, Bánovčanom, ktorý s rodinou žije v kanadskom Vancouvri, druhom domove veľkej komunity Slovákov. S človekom, ktorému ani čas neubral na šikovnosti. Tento absolvent Elektrotechnickej fakulty v Bratislave dnes je šéfredaktorom a vydavateľom časopisu Slovo z Britskej Kolumbie.

Základnú a strednú školu absolvoval Jozef v Bánovciach nad Bebravou, Elektrofakultu v Bratislave. Pracoval na Katedre výpočtovej techniky EF, v atómke v Jaslovských Bohuniciach a vo Výskumnom výpočtovom stredisku na Patrónke. Kandidátske štúdium na Ekonomickej fakulte v Bratislave ukončil napíšaním a odovzdaním kandidátskej práce, ktorú však neobhájil lebo v čase obhajoby bol už v utečeneckom tábore v Rakúsku.

Jozef, prvá otázka bude samozrejماً. Prečo si emigroval, nebolo ti doma dobre?

Motívy emigrácie môžu byť rôzne, politické, ideologické, náboženské, ekonomické, rodinné, pracovné alebo osobné. V mojom prípade nemôžem ukázať prstom ani na jeden z týchto dôvodov a povedať, toto je ten hlavný dôvod. Bola to pravdepodobne kombinácia čiastočne všetkých uvedených dôvodov. Zdalo sa nám (mojej žene a mne), že odísť "do sveta" bude správny krok pre našu 5-člennú rodinu.

Keď som ako malý chlapec, začiatkom 50-tych rokov, našiel na povale staré časopisy "Zo slovenských misií" a pozeral sa na fotografie veľkých skupín Slovákov z rôznych končín sveta, tak som snívaj o tom, že aj ja budem raz na takej fotografii a že budem spievať na chóruse v malom sloven-

skom emigrantskom kostolíku. A ten sen sa mi splnil.

Ťažký bol život emigranta?

Keď sme takmer rok čakali v utečeneckom tábore v Bad Kreuzen v Rakúsku na emigráciu do Kanady, prišiel nás, mnohých emigrantov zo Slovenska, povzbudiť pán Anton Hrabovec a priniesol nám útlú brožúrku, ktorej bol autorom a ktorá sa tuším volala „Rady slovenským emigrantom“. V nej som si prečítal krátky príbeh, ktorý podľa mňa naplno vystihuje život v emigrácii.

Jedného starého emigranta, ktorý žil v Kanade vyše 50 rokov, sa pýtali, ako sa mu žije v emigrácii. Starec sa zamyslel a povedal „Kanada je krásna krajina, ľudia sú tu dobrosrdeční. Žije sa mi tu dobre. Len tých prvých 20 rokov bolo veľmi ťažkých ...“

Žijem v Kanade 28 rokov, takže na základe tohoto príbehu môj život emigranta už 8 rokov nie je ťažký.

Pocítiť uješ niekedy silnú túžbu po domove? Neťahá ťa to naspäť ku koreňom?

Ťahá, ale je to skôr taká tichá túžba poďakovať sa za všetko, čo som na Slovensku dostal, rodičom za výchovu, Bánovciam za pekné detstvo, učiteľom za vzdelanie, rodine a priateľom za nezabudnuteľné vzťahy.

Keď letím ponad Európu, teším sa, že idem domov na Slovensko. Keď na ceste späť letím nad Skalístymi Horami, teším sa, že idem domov do Vancouveru.

Čo prvé ti napadne v súvislosti so Slovenskom?

Aké je „malíček“. Keby sa dalo „vziať“ za štyri rohy“, ako senovú plachtu a preniesť na severo-západ Britskej Kolumbie, v strede Britskej Kolumbie, v mestečku Prince George, by si to možno ani nevšimli. A obyvatelia Vancouveru by ani nemali tušenia, že sa čosi udialo na severe provincie. Ale dobrého veľa nebýva, že?

Ako často sa vraciaš domov?

Nie veľmi často, raz za 2-3 roky. Vždy sa však zastavím v Bánovciach a v Bratislave. Hoci sa tam veľa zmenilo, sú tam ešte miesta, ktoré mi pripomínajú mladosť. Na námestí v Bánovciach sa stále obzerám, či neuvidím svojich kamarátov. Zabúdam, že sú to už „starcí“, pomaly sedemdesiatnici a sú pravdepodobne roztrúsení po celom Slovensku. Stále ich hľadám medzi 18-20 ročnými tvármi. Tie sú však úplne cudzie. Podobné pocity mám aj v Bratislave. Známe miesta zaplnené neznámymi ľuďmi. Ako v zakliatej krajine :)

Čo vnúťatá, ako vnímajú svoje slovenské korene? A vedia vôbec po slovensky?

Tri staršie vnúťatá, 20-ročný vnuk a 18- a 15-ročná vnučka, hoci slovensky nehovoria, predsa čo-to rozumejú. Veľmi túžia ísť na Slovensko a navštíviť miesta, kde žili starí rodičia a kde sa narodila ich mama. A tiež sa chcú presvedčiť či je to pravda, že Slovensko je také pekné ako o ňom od nás počúvajú.

Z druhej trojice vnúťenec je jedno

Polovičný Slováč je lepší ako žiaden Slováč.

Pyšný slovenský deda so svojím vnukom,

ktorému v žilách prúdi 50% slovenskej krvi.

už v nebičku, zomrelo po 2 dňoch pobytu na Zemi. Trojročný vnuk však veľmi dobre hovorí slovensky a jeho slovná zásoba sa pekne rozvíja. Dokonca už aj skloňuje a časuje. Rody mu však robia trochu problémy. To mu ale nebráni, aby hravo neprekľadal z angličtiny do slovenčiny a naopak. Vie, kto z rodiny rozpráva slovensky a kto anglicky. Veľmi mu pomáha staré pexeso, „Angličtina hrou“, ktoré sme si priniesli ešte zo Slovenska. Takže kladivo-hammer, pes-dog, učiteľ-teacher, nielen povie, ale aj prečíta. Šikovný chlapec, po dedovi :). Jeho 1-ročná sestrička kráča v jeho šlapajach. Síce ešte nerozpráva, ale inštrukcie ako „pozri, papaj, napi sa, zavri očká“ splní do písma. Vďaka ich mame, ktorá nás vyslovne prosila, aby sme s jej deťmi hovorili iba slovensky.

Váš časopis má národného a katolíckeho ducha. Je práve slovenské čítanie a konfesia to, čo Slovákov vo Vancouvri spája?

Pred 7 rokmi sa blížilo 50. výročie založenia slovenskej farnosti Sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri (časť veľkého Vancouveru). Opäť

Časopis Slovo z Britskej Kolumbie vydávaný

skupinkou nadšencov v Coquitlame (Veľký

Vancouver) od r. 2007

(pozri www.sk-bc.ca/citajteslovo)

som mal sen dať dohromady publikáciu venovanú histórii Slovákov v Britskej Kolumbii a špeciálne histórii slovenskej farnosti. Bál som sa však, že to bude príliš „tvrdý oriešok“, tak som si povedal, že si to „odskúšam“ na „menšom“ projekte. Každé tri mesiace napíšem 1-2 časti z histórie Slovákov v BC a za 3 roky budem mať dosť materiálu na historickú publikáciu. Publikáciu som však do dnešného dňa nevydal, ale začal som spolu s grafikom Danielom Behanom a s podporou ÚSZ vydávať časopis Slovo z Britskej Kolumbie.

Stretnutie seniorov a mladšej generácie slovenskej farnosti sv.

Cyrila a Metoda vo farskej hale v New Westminsteri

v novembri 2009.

Keď sa začnete hrabať v rôznych pôvodných historických dokumentoch, začnete postupne objavovať útržky udalostí, ktoré vám dokreslia alebo nahradia vaše doterajšie poznatky o histórii Slovákov. Kresťanstvo a „slovenskosť“ sú dve zlaté nite, ktoré sa prepletajú históriou nášho národa. Keď teda chcete písať o histórii Slovákov, napríklad v Britskej Kolumbii, neubránite sa tomu, aby ste nepísali v kresťanskom a slovenskom duchu. Ak nádate v zozname „Sťahovaných zvrškov“ napr. modlitebnú knižku, tak sa zamyslite nad dôležitosťou modlitby pre slovenských starousadlíkov v Britskej Kolumbii.

Súčasný život v zahraničí však tiež prináša zo sebou otázku „Kto som?“ Slovák? Kanadan? Bez národnej príslušnosti? Každý z nás si ju zodpovie sám pre seba. Určite je rozdiel v slovenskom čítaní medzi obyvateľom Vancouveru, ktorý je druhostupňovým alebo tretostupňovým potomkom slovenských priťahovalcov zo začiatku 20. storočia a mladým človekom zo Slovenska, ktorý prišiel na rok umývať riad v hotelovej kuchyni vo Whistleri, aby si zarobil peniaze potrebné na spúšťanie sa dolu svahom Blackcombu na lyžiach, snowboard alebo horskom bicykli. A medzi týmito dvomi extrémnymi prípadmi je celá škála „slovenského čítania“ u rôznych vln slovenskej emigrácie.

Časopis „Slovo z Britskej Kolumbie“, má však širší záber, je nielen o histórii a slovenskom čítaní. Snažíme sa prinášať špetky poznania, ladené skôr na pozitívne, než na negatívne stránky emigrantského života,

- skôr na inšpiračné, než na depresívne stránky života,
- skôr na kooperáciu, než na konfrontáciu,
- skôr na dobrú skúsenosť, než na rozporuplné názory,
- skôr na to, čo nás spája, než na to čo nás rozdeľuje.

Všetky doposiaľ vydané čísla časopisu si záujemcovia môžu prečítať na <http://www.sk-bc.ca/citajteslovo>.

Slovákov v okolí Vancouveru spájajú (aj rozdeľujú) rôzne záujmy. Môže to byť láska k prírode, turistika, poľovačka, láska ku kultúre, k umeniu, k hudbe, k športu, láska k národu, k tradíciám, k histórii, láska k Bohu, k blížnemu, k duchovnému životu. Podľa toho vznikajú (a zanikajú) rôzne záujmové skupiny, spolky, organizácie. Z tých „najstarších“ spomeniem aspoň 1. Slovenskú Katolícku Jednotu, Kanadskú Slovenskú Ligu, Slovenský podporný spolok. Medzi historicky „mladšími“ môžem spomenúť Slovenský Kultúrny Spolok, Slovak Heritage and Cultural Society, tanečný súbor Bystrina a v súčasnosti je tu folklórny súbor Slávik, spevácky zbor Great Moravia, Poľovnícky Klub sv. Huberta, České a Slovenské Združenie, česká a slovenská hudobná skupina Bohemian Express, české divadlo „Za Rohem“, v ktorom hráva viacero Slovákov a niekoľkí jednotlivci, napr. Marika Kovalčíková a dr. Neumann, ktorí organizujú pravidelné kultúrne a spoločenské udalosti pre krajanov vo Vancouveri. Hokej, futbal a volejbal tiež združujú početné skupiny slovenských nadšencov.

Vyššie polstoročia združuje slovenských emigrantov farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Počas existencie farnosti odznelo v slovenskom jazyku v malom kostolíku veľa kázni. Slovenskí jezuiti, Otcovia Sprušanský, Dančo, Javorka, Lacko, Žabka, Švec, kadlec vyslúžili množstvo sv. omší,

krstov, svadieb, pohrebov. Hrávali sa tam divadlá, dodnes sa poriadajú pikniky, spoločenské zábavy, reprezentačné vystúpenia v slovenských krojoch pri rôznych kanadských oslavách, spievajú sa vianočné koledy, veľkonočné pašie, a to všetko v slovenskom jazyku.

Od konca 90. rokov farnosť sv. Cyrila a Metoda krátkodobo navštívili mnohí mladí slovenskí kňazi, ktorí priniesli nový elán, novú krv, nové rozmery duchovného života. Dlhodobu vo farnosti pôsobil Jozef Menuš a Juraj Kopanický, ktorý je správcou slovenskej farnosti aj v súčasnosti.

Do Vancouveru a okolia prichádzajú mnohé slovenské dievčata a chlapci krátkodobo i dlhodobo, za prácou. Niektorí novodobí imigranti prídu do farnosti pozrieť iba raz, dvakrát, získať potrebné informácie a idú ďalej svojou cestou. Iní sa z času načas vracajú, hlavne vtedy, keď začítia duchovný hlad a prázdnotu. Avšak mnohí mladí zakotvia vo farnosti a sú trvalým prínosom pre farské spoločenstvo.

A napokon, čo by si poradil mladým Slovákom, ktorí chcú hľadať prácu v Kanade?

Prísť a krátkodobo pracovať v Kanade je v súčasnosti, podľa môjho názoru, čoraz ťažšie. Mnohí mladí ľudia dlho hľadajú prácu na to, aby si zarobili

na ďalší rok štúdia. Rozniest' 100 pracovných životopisov a žiadostí o zamestnanie a nedostat' ani jednu odpoveď je celkom bežné, a to hovorím o mladých ľuďoch narodených v Kanade.

Neexistuje žiadna „zázračná“ rada na získanie práce v Kanade. A ak niekto, nejaká agentúra, tvrdí, že vedie ako získať prácu v Kanade, tak možno

Príchod emigrantov k pobrežiu Severnej

Ameriky začiatkom 20. storočia

Zoznam sťahovaných zvrškov p. Márie Kíktovej

z roku 1949. Položka č. 29 dokumentuje, že si so

sebou priviezla 2 modlitebné knižky v hodnote

60 korún.

Po rozlúčkovej sv. omši Jozefa Menuša

a privítacej sv. omši Juraja Kopanického

začiatkom mája 2002 veriaci slovenskej farnosti

sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri

dvakrát „objali“ svoj kostol.

vravia pravdu. Ale ak tvrdia, že vám zaručia prácu v Kanade, tak takmer s istotou možno povedať, že klamú.

Predpisy a zákony pre získanie pracovného povolenia v Kanade sa z času-načas menia. Najlepšie je začať so samoštúdiom vašich možností na oficiálnej webovej stránke Immigration & citizenship <http://www.cic.gc.ca/english/>. Ak neviete dostatočne dobre anglicky (alebo francúzsky) a nerozumiete, čo je tam písané, tak zvážte, či je to dobrá myšlienka ísť pracovať do Kanady.

Každý mladý človek je dnes na Facebook-u. Dajú sa tam nájsť viaceré skupiny (groups), kde je možné nájsť veľa dobrých rád a užitočných informácií o živote a práci v Kanade. Jednou z takýchto skupín je skupina Slovaci v Kanade - Slovaks in Canada. Nájdete tam informácie, za ktoré by ste v niektorej agentúre na Slovensku zaplatili niekoľko tisíc Eur.

A na záver niekoľko vlastných skúseností:

- Aj v Kanade má chlieb kôrku a striedku
- Ak utekáte zo Slovenska pred nejakým problémom, v Kanade ho pravdepodobne nevyriešite
- Buď te opatrni o čom snívate, môže sa vám to splniť :)

S vydávateľom časopisu „Slovo z Britskej Kolumbie“ sa na diaľku rozprávala Mária Škultétyová

Olivová hora, vľavo Getsemanská záhrada

Prvé dojmy

Naše lietadlo pár minút pred štvrtou hodinou v jedno marcové ráno ukázkovo hladko pristáva na Medzinárodnom letisku Ben Gurion v Tel Avive. V Izraeli je časový posun o hodinu dopredu, tak už počas chôdze k batožinovému pásu si posúvam ručičky na hodinkách. Na parkovisku na nás čaká autobus a my – všetci pútnici zo Slovenska, sa ešte asi hodinu vezieme do hotela, kde budeme ubytovaní.

Ulice Tel Avivu sú ešte tiché a pokojné. Všimam si typy domov a budov, parky i prvých ľudí, ktorí už idú zrejme do práce. Palmy a kvety v parkoch a v záhradkách, vegetácia, kriky a stromy mi pripomínajú, že som v stredomorskej oblasti. Šedobiele domy patriace arabským obyvateľom sú bez strechy a úplne sa podobajú tým, ktoré som videla v Egypte, Tunisku i v Maroku – tiež patrili Arabom. A tiež nemali zámerne dostavanú strechu. To kvôli tomu, aby ich majitelia nemuseli platiť daň, keďže dom bez strechy je považovaný za nedokončený a podľa zákona teda domom ešte nie je. Je zaujímavé, že na väčšine týchto „nedokončených“ domov sú už umiestnené solárne panely, na oknách vidieť žalúzie, niekde aj záclony.

Mesto je ešte osvetlené pouličnými lampami, svetlami z výkladov a reklamnými nápismi. Autobus prechádza niekoľkými ulicami Tel Avivu. Potom sa dostaneme na diaľnicu smerujúcu do Jeruzalema a odtiaľ do nášho hotela. Dialnica je v podstate nová, dostavaná v r. 2010 a financie na ňu prichádzali aj zo Švédska.

V Jeruzaleme zbadám typických ortodoxných židov. Majú dlhšie brady, krátky strih vlasov, iba po bokoch tváre sa im vlní úzky asi 20 centimetrov dlhý pramienok vlasov. Sú oblečení väčšinou v čiernom obleku, na hlave majú kipu – čiernu čiapku (jarmulka), ktorá im pokrýva temeno hlavy, v ruke aktovku a dosť rýchle tempo chôdze. Sú to študenti – vstupujú na Hebrejskú univerzitu, hoci je iba pár minút pred pol šiestou ráno.

V hoteli nás privíta jeho majiteľ po slovensky. Z jeho vizáže však jasne vidím, že Slovak (resp. Európan) nie je. Na druhý deň sa dozvedám, že je palestínsky kresťan, ktorý u nás študoval a teda plynule hovorí po slovensky. A počuť slovenčinu v cudzine, to poteší.

Svätá Zem

Pani Olga Slobodníková navštívila v marci Svätú Zem a zo svojho putovania nám pre náš časopis poslala zaujímavý reportáž, ktorej plné znenie si môžete prečítať na www.sk-bc.ca/svata-zem-2014. Vybrali sme z nej niekoľko úryvkov.

Pohľad na námestie s Múrom nárekov

Modlitba

Pri prehliadke Jeruzalema nás hlas sprievodcu v autobusovom mikrofóne upozorňuje na objekty vpravo i vľavo. A tak si niekedy pripadá ako pri sledovaní tenisu. Zahliadnem mestské hradby Jeruzalema a Západnú bránu, potom Olivovú horu a Getsemanskú záhradu.

Autobus ide súbežne s električkou a pri okne sedí mladý žid (má asi 18 r.). Pery sa mu pohybujú a všimnem si, že sa sústredene modlí z malej knižky, ktorú si drží v rukách pred sebou. Aj v iné dni zbadám, že napr. členovia posádky auta majú pred sebou tie isté malé knižočky a odriekajú svoje modlitby. Inokedy obdivujem periférne videnie ľudí, ktorí počas chôdze, pozerajú do tých knižočiek, modlia sa a do nikoho z chodcov nenarazia.

Takýto viditeľný prejav modlitby sa v našom západnom svete nachádza zriedkavo. Priestor na modlitbu si vyberáme hlavne v kostoloch, v spoločenstvách a potom doma. Modlíme sa spolu i indi-

viduálne. Nahlas i vo svojom vnútri. Rozprávame sa s Pánom Bohom, Ježišom Kristom, Pannou Máriou, so svätými, s patrónmi, s ochrancami...

Prosíme a ďakujeme. Nádejame sa a velebíme. Padáme a vstávame. Zhyhávame a zabúdame. Zraňujeme a urážame. Lutujeme a odprosujeme. Otáľame a vyčkávame. Sľubujeme a dôverujeme. Adorujeme a rozjíname. Priznávame a súcítíme. Veríme, očakávame a dúfame. Tešíme sa, jasáme a oslavujeme. Sme naplnení radosťou, láskou, dôverou a nádejou. Občas pochybujeme a sem tam sa strácame. Niekedy sme netrpezliví, sklamaní, zronení. Nejde to podľa našich predstáv. Nejde to podľa nášho plánu. A tak sa vynorí otázka: „**Pane Bože, prečo?**“. „**Prečo sa chápeme, nechápeme?**“

Bethlehem

V hebrejčine toto slovo znamená „dom chleba“. V arabčine „dom mäsa“. Pôvodne sa nazýval Efrata. V Biblii sa spája s pokojným pastierskym životom. Tu Jakub pochoval svoju milovanú manželku Ráchel a tu sa odohral príbeh Rút i ďalšie.

Bethlehem je uctievaný ako miesto narodenia Dávida a Ježiša, ktorý sa narodil „za čias kráľa Herodesa v judejskom Betleheme“. Východne od Betlehema je Pole pastierov. Práve tu sa im (pastierom) zjavil anjel a oznámil im radostnú zvesť, ktorú si pripomíname predovšetkým na Vianoce: „Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ Kristus Pán.“ (Lk 2, 10-11).

Vstupujeme do Baziliky Narodenia. Počas stáročí patrila chrám do mnohých rúk, dnes patrí Pravo-slávnym, Rímskym-katolíkom a Arménom. Vpravo i vľavo sú dva rady dvanástich hnedých betlehenských kamenných pilierov, na ktorých sú ešte pôvodné fresky. Sú tu aj zvyšky dobre zachovanej pôvodnej mozaikovej podlahy. Naším cieľom je miesto narodenia – strieborná hviezda v Jaskyni Narodenia.

Blížime sa k hviezde. Čakajú ma už len tri schody. Na jednom z nich si uvedomujem, čo veľkolepé sa tu stalo. Zasiahne vás to do najhlbšieho vnútra a uvedomíte si, že tu sa narodil Ten, ktorého nasledujeme na našej životnej púti. Na hviezde je nápis: **Hic Virgine Maria Jesus Christus Natus Est. „Tu sa narodil Ježiš Kristus z Panny Márie“**. Mám len niekoľko sekúnd na vzdanie úcty v modlitbe, jednu fotku a za mnou už prichádzajú ďalší pútnici.

Jeruzalem

„Keby som, Jeruzalem, zabudol na teba, nech mi odumrie pravic.“ (Žalm 137, 5).

„Toto hovorí Pán, Jahve: To je Jeruzalem. Do stredu národov som ho položil a okolo neho sú krajiny.“ (Ez 5,5)

Blížime sa teda k Starému Jeruzalemu. Vystúpime z autobusu, chvíľu kráčame spolu s ďalšími pútnikmi z rôznych kútov sveta a zbadám mapu na stene, ktorá nás informuje o štyroch častiach (štvrťach), z ktorých je Jeruzalem tvorený: Kresťanská, Židovská, Arménska a Arabská. Tieto

štvrte sa odlišujú v architektúre, vo vierovyznaní a v jazyku, ktorým obyvatelia jednotlivých štvrtí hovoria. A samozrejme každý si všimne rozdiely v oblečení (napr. zahalené moslimky) i v spôsobe života týchto obyvateľov.

K Múru nárekov (je nazývaný aj Západný múr) je to len na krok. Vôbec sme netušili, že sa stávame svedkami judaistickej slávnosti, ktorá sa tu koná asi tak raz za 5 rokov. V tento deň chlapci vo veku asi 12 rokov zložili skúšku z textov Tóry. Poctivo sa na ňu musia pripravovať niekoľko rokov, lebo jednotlivé texty tejto posvätné knihy judaizmu musia vedieť naspamäť a v deň D ich predniesť pred komisiou, ktorá rozhodne, či vyhovel alebo nevyhoveli. Radosť úspešného chlapca a jeho rodiny, ktorá ho doprevádza je obrovská. Od tejto chvíle má chlapec právo nosiť na hlave bielu kipu. Členovia rodiny mu za odmenu dali darčekové koše, kde dominujú sladkosti. Celý priestor okolo Múru nárekov i prilahlé ulice sú plné židovských rodín,

ktoré si spievajú, do vzduchu púšťajú biele, modré a žlté balóny a tešia sa z tohto, že ich syn, vnuk, príbuzný vo svojej viere postúpil o stupeň vyššie.

Z kresťanských stavieb má významné postavenie Zlatá brána. Podľa našej – kresťanskej tradície prešiel Ježiš touto bránou, ktorá stojí oproti Olivovej hore, keď so svojimi učeníkmi vchádzal do Jeruzalema na Kvetnú nedeľu. V r. 1541 bola brána zamurovaná. Židovská tradícia hovorí, že touto bránou príde Mesiáš. Keďže bude patriť medzi kňazov, ktorým nie je dovolené vstúpiť na cintorín, moslimovia tu založili cintorín, aby zabránili jeho príchodu. Tento cintorín sa doteraz používa.

Na nádvorí Baziliky Božieho hrobu sa stretneme s o. Blažejom, ktorého Zuzka pozná. Vedie nás uličkami arabskej časti na vyhladku reštaurácie, ktorej majitelia sú kresťania. Hoci mám dobrý orientačný zmysel, tu – v spleti úzkych arabských uličiek, obchodov, vyloženého tovaru a křiku – sa strácam. Nestíham (v poriadne rýchlych tempe) registrovať, kde sme odbočili, kde sme išli dole a hore, a kedy sme to strihli nejakou skratkou. Po schodoch sa dostávame na vyhladku, kde máme celý Jeruzalem ako na dlani. O. Blažej nám ukazuje Chrám Spasiteľa, synagógy, Damašskú bránu, mestské hradby, Olivovú horu, Getsemanskú záhradu a ďalšie chámy a historické budovy. Naozaj nádherný panoramatický pohľad, ktorý stál za to rýchle tempo pri presune.

Nazaret

Už o siedmej ráno vyrážame z Betlehema do Nazaretu. Čaká nás dosť dlhá cesta, lebo sa presúvame na sever, do Galilei. A ja sa teším ako vždy na mojich cestách, že uvidím dosť veľkú časť krajiny na vlastné oči. Podvečer prichádzame do Nazaretu. Toto mesto, ktoré má podľa odhadov okolo 81 tis. obyvateľov a z nich je 69% moslimov a 30% kresťanov sa zvykne nazývať aj „the Arab capital of Izrael“. Býva označované ako mesto detstva Ježiša Krista a je to jedno z centier kresťanských pútnikov.

„Ak chceš chodiť po vode, musíš vystúpiť z lode.“ – Plavba po Genezaretskom jazere (iné názvy Galilejské, Tiberiadske) mi pripomenula tento výrok. Niekedy je ťažké skúsiť niečo nové, lebo to

môže znamenať, že máme opustiť či dokonca sa zbaviť starých návykov. Aj Peter musel vystúpiť z lode, keď chcel chodiť po vode. Aj on mal strach, keď prišla búrka a vietor. No poznáme ten príbeh do konca. Dopadlo to dobre, hoci s výčitkou. Aj my máme strach a tiež vieme, že máme a aj musíme vystúpiť z lode. Skúsiť to neznáme a nepoznané. Aby sme spoznali a skúsili to nové. A hlavne, aby sme Mu dôverovali.

Kafarnaum

Počas našej púti sme sa dostali aj do Kafarnauma. To bolo bohaté židovské mesto, kde stretol Ježiš svojich prvých učeníkov, Petra, Ondreja, Jakuba, Jána a Matúša – rybárov. Spravil tu viacero zázrakov: uzdravil malomocného, stotníkovho sluhu, Petrovu svokru a ďalšie. Tu odzneli podobenstvá o rozsievачovi, o kúkolí a pšenici, o horčičnom semienku, o poklade ukrytom v poli. Napriek tomu ľudia z Kafarnauma Jemu neuverili a On im vyčítal: „A ty Kafarnaum, vari sa budeš vyvyšovať až do neba? Do pekla zostúpiš.“ (Mt 11, 23). A my sme obdivovali už len ruiny synagógy a novopostavený chrám na mieste, kde sú zachované zvyšky Petrovho domu.

Slovo na záver

Rozlúčim sa s vami, milí čitatelia, priáním, aby ste sa aj vy dostali na miesta vo Svätej zemi.

Ona nie je len na území Izraela. Zasahuje aj do okolitých štátov Blízkeho východu – do Palestíny, Jordánska, Sýrie i Libanonu. Keď začnete v Izraeli a Palestíne, určite si povieť: a ešte raz sa sem chcem vrátiť. Prostredie chrámov, obrazy, mozaiky, fresky, príbehy, ktoré sa tu udiali pred dve tisíc rokmi každého určite oslovia. Budete ešte intenzívnejšie vnímať slová Biblie, lepšie pochopíte ich význam, viac im porozumíte. Budete načúvať dobrej zvesti (evanjeliu), ktorá vyviera z prúdu božskej krásy. Pozitívne sa bude meniť váš život, vaše myšlienky a vaše skutky. A o to ide.

Pôvodný text: Oľga Slobodníková, skrátená verzia: js
Foto: O. Slobodníková, www.terragalleria.com, wikipedia.org

Poznámka redaktora

Ako ostro kontrastuje pokoj, ktorý sála z reportáže Oľgy Slobodníkovej so súčasnou situáciou v Izraeli a hlavne v palestínskom pásme Gaza. Môžu sa niekedy zmieriť rozčhvení potomkovia Abraháma? Ako môže me my, kresťania, duchovní potomkovia Abrahamevej rozvetvenej rodiny, napomôcť trvalému pokojiu na miestach, po ktorých kráčali Ježišove nohy?

js

Otec Anton Odrobiňák v rímskokatolíckom slovenskom kostole Sv. Cyrila a Metoda v Misissauga.

„Šuarská party“ medzi slovenskými Apačmi v Stoney Creeku

Otec Anton Odrobiňák medzi krajanmi v Kanade

Začalo to presne pred rokom. Vtedy Zikmund a Hanzelka, preložené do súčasnej slovenskej cestovateľskej terminológii teda Magdolen a Stacho sa vybrali v „šlapajách lovcov lebiek“. Zamierili do ďalekých amazónskych džunglí v Ekvádore pri rovníku. Súčasťou ich cesty po Strednej a Južnej Amerike bola aj návšteva Macasu, hlavného mesta provincie Morona Santiago, kde navštívili aj čitateľom časopisu Slovo Britskej Kolumbie známu slovenskú legendu Saleziána padre Juana Shutku. Otec Šutka nas zase zoznámil s jeho nástupcom, ktorý v roku 2005 prevzal jeho „kormidlo“. Je to otec Anton Odrobiňák, pôvodom z Bobrova na Orave. Využili sme teda situáciu, keď sme boli v Amazónii a spoznali sme vďaka otcovi Odrobiňákovi život a prácu Saleziánov medzi indiánskymi kmeňmi Šuarov.

Tento rok sme pozvali medzi nás krajanov do Kanady pre zmenu otca Antona Odrobiňáka. Zaslúžil si to, lebo robí fantastickú robotu v ďalekom Ekvádore. Pri rovníku zviditeľňuje prácu slovenských Saleziánov, ale aj samotnú krajinu Slovensko. Preto sme sa mu snažili pripraviť zaujímavý program v čase od 5. marca do 27. marca 2014. Chceli sme, aby on pre zmenu spoznal náš život, život Slovákov v Južnom Ontáriu. Dúfam, že sa nám to podarilo, lebo otec Odrobiňák stihol množstvo aktivít v okolí Toronta a Niagary. Deväť rokov pri rovníku nevie čo je to zima a sneh. My sme to u pana Boha vymodlili a zariadili, čiže „zimy si u nás teda užil“, dokonca si aj zalyžoval. Vrele ho prijali všetci cirkevníci a vedenie fary s otcom Vanom zo slovenskeho katolíckeho kostola Sv. Cyrila a Metoda v Misissauga. Slúžil tu viaceré katolícke omše a prvýkrát v živote

si skúsil omšu aj v grekokatolíckom kostole u otca Muchu v Hamiltone. Mali sme aj ekumenické duchovné stretnutia. Okrem duchovného vyžitia sme pre neho pripravili aj množstvo návštev u krajanov, ale aj turistické návštevy Niagary, Toronta a pamätihodnosti Južného Ontária. Ako on sám povedal vlastnými slovami, našiel si tu spústu priateľov na celý život. Okoštoval aj našu typickú „slovenskú stravu“ a teda zbadal, že Slováci žijú nielen „medzi Tatrami a Dunajom“, ale takisto aj medzi „Torontom a Niagarami“.

Všetci krajanovia boli radi, že nás navštívil, lebo jeho návšteva nás obohatila nielen z toho fyzického pojmámania, ale hlavne z toho duchovného hľadiska. Vo svojich kázňach, nám pripomenul, že v tomto hektickom svete, v ktorom žijeme, musíme spomaliť a ujasniť si hlavné životné priority. Hľadať nielen fyzickú vodu, ktorá nás drží pri živote, teda našu telesnú schránku, ale pomocou Krista musíme hľadať tu najdôležitejšiu vodu života – večnú, svätú, ktorou môžeme nájsť cestu k Hospodínovi, len prostredníctvom jeho syna. SOLI DEO GLORIA (Jedine Bohu patrí sláva)

Story and Photography by Paul Stacho, Riachuelo de Piedra, Canada

Paľo Stacho mi koncom marca 2014 sprostredkoval stretnutie s otcom Odrobiňákom cez Skype. Využil som to, aby som mu položil niekoľko otázok. Predkladám vám jeho odpovede (v skrátenej forme). Dúfam, že vás zaujmú.

Interview s Antonom

Vitajte v Kanade Otec Anton Odrobiňák.

To je nádherné, že sa môžeme takto rozprávať. Ja v Ekvádore nemám takéto možnosti komunikácie cez Skype. Vždy, keď prídem do Macasu, tak musím narychlo porobiť nákupy, stretnúť sa s biskupom, porozprávať sa so Saleziánmi, s otcom Šutkom a hneď zas utekať do mojej farnosti.

Povedzte mi niečo o sebe a tom, aké je Vaše poslanie v Ekvádore.

Pracujem s kmeňom Šuarov a som v oblasti, ktorá je náročná na životné podmienky. Ako kňaz robím pastoračnú prácu, to je pre mňa najpodstatnejšie. To znamená slúžiť domorodým ľuďom duchovným spôsobom, prehlbovať ich duchovný život, motivovať ich k modlitbe. A navštevovať ich komunity, ktorých mám okolo 30. Moja farnosť je vo vnútrozemí, nie sú tam cesty, takže musím ísť niekedy po vode, niekedy peši a raz za čas i lietadlom. Som etnický farár, mám okolo 30 šuarských osád. Najväčšia osada má asi 700 ľudí. Mám v nej malý drevený domček, vedľa kaplnka. V domčeku je jedna menšia spálňačka, kuchynka a malá úradná miestnosť a to je všetko. Veľmi jednoduché, veľmi skromné. Ale všetko, čo je potrebné.

Ako cestujete do šuarských osád? Jazdíte na koni?

Raz za čas aj áno, ale nie často, pretože nie každý má koňa „poruke“. Ja osobne koňa nemám. Neviem, kto by sa mi oňho staral. Väčšinou jazdím na loďke. Je motorová, hliníková, pomerne ľahká. Keď idem do bližšej osady, tak idem na nej. Keď ale idem ďalej, 4 až 5 hodín cesty, zoberiem si takú väčšiu loď, drevenú, úzku, dlhú, takú 10 metrovú so silnejším motorom. Má aj strechu, lebo veľa tu prší alebo slnko svieti. Chránim sa, aby som nebol mokrý od dažďa alebo od prudkého slnka. A tiež jazdím na motorke.

A nie je to tam aj trochu nebezpečné, loďkou po rieke alebo na motorke krížom cez prales?

Noo, nemôžem ísť na motorke krížom cez prales, to je nemožné, sú tam strmé spády, stupáky, niekedy je tam potok alebo rieka, cez ktorú sa treba prebrodiť. Motorkou sa pohybujem iba po ceste, ktoré sú tu, také poľné cesty. Väčšina mojich komunít je však rozložená pozdĺž riek, a tam sa najrýchlejšie dostanem po vode. Elektriку nemám, tak si pomáhám solárnym panelom, slnka je tam dosť, celý rok, zachytávam slnečnú energiu, akumulujem ju v batériách, z batérie mám rozvod k jednotlivým žiarovkám, takže mám svetelnú energiu zo slnečného panela.

Komunikácia cez Skype v šuarských náčelníckych čelenkách. Otec Odrobiňák, napravo, si ju priniesol zo svojej farnosti z džungle a Jozef Starosta, na obrazovke, ju dostal od otca Šutku pri jeho návšteve vo farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri r.2007.

Kde ste sa naučili ovládať motorový čln?

To som sa musel naučiť tu, hlavne poznať riek. Raz mi vysvetlil taký chalánisko, že ako sa spustí motor, ale ako riek zvládať, to som sa musel naučiť sám. Po pristátí musím člny vyťahovať vysoko na breh, aby ich pri náhlom lejaku nestiahol prúd rieky so sebou. Je to fyzicky namáhavé. Preto aj „posilňujem“. Keď som bol doma tak som dvíhal činky, robil som vzpieranie.

Ale doma, v pralese, sa môžete iba na konári zdvíhať, že? (Smiech na oboch koncoch Skypu)

Áno, na konári alebo na zemi, robím kliky alebo „brušáky“, založím nohu pod posteľ a cvičím (smiech).

Rieka v ekvádorskom pralese (foto J. Kopanický, 2008)

Čo ste študovali?

Študoval som veterinu v Košiciach, takže som veterinárny lekár, ale odišiel som z toho, lebo som sa rozhodol pre kňazské povolanie.

Vy ste sa pýtali do Ekvádoru alebo vás tam poslali?

Ja som sa pýtal, túžil som ísť pracovať do Južnej Ameriky, pracovať so Šuarmi, pretože som mal živý kontakt s Otcom Jánom Šutkom. Prišiel na Slovensko ešte za čias komunistov r. 1985, stretol som sa s ním v tom čase ešte tajne, a potom, keď nastala už tá ... zmena, tak prišiel ešte dvakrát na Slovensko, v r. 1995, vtedy prišiel aj sv. Otec do Šaštína, bolo tam však veľa ľudí a iba som Otca Šutku zazrel, nemal som ani odvahu ani príležitosť sa s ním stretnúť. Ale prišiel ešte v r. 2003 a vtedy navštívil aj komunity, ja som bol vtedy ako saleziánsky kňaz v Bardejove. Vtedy som to tak pocítil, že si ma prišiel pozvať, tak som mu to aj dal navedomie a on hovorí, že dobre, ale že opýtaj sa predstavených, či ťa pustia. Ešte 2 roky som čakal. V r. 2005 som vycesoval a don Šutka ma prijal v Kite. Pracujem medzi Šuarmi, sú veľmi srdeční, otvorení.

Tušíli ste, aké podmienky Vás čakajú v Ekvádore, keď ste boli ešte doma na Slovensku?

Vedel som, že to bude ťažké, ale nevedel som ako to budem zvládať. Bojujem stále, aj so zdravím, lebo ma atakujú hlavne parazity a musím si stále dávať pozor, hlavne na vodu, na tie žalúdočno-črevné parazity, tie ma stále trápia.

Po stránke psychykej som mal tiež trochu problém vyrovnať sa s novými situáciami, jednak s jazykovou bariérou. Mentalita domorodých ľudí je sampozejšie tiež iná. Musel som s ňou bojovať a mám určité problémy stále, lebo je to „kultúrny šok“.

Ako Vás prijali Šuari?

Oni sú veľmi srdeční, otvorení. Keď sa niekto nový objaví, hneď sa k nemu približia, rozprávajú, pýtajú sa, sú zvedaví. Majú, samozrejme, aj iné stránky, aj pozitívne aj negatívne. Musíme s nimi pracovať a ich zlé stránky odstraňovať. Myslím, že čiastočne sa to už darí aj prácou misionárov, Don Šutka tam urobil priekopnícku prácu, takže aj vďaka jemu sa odstraňuje negatívnosť.

Majú Šuari aj svoj jazyk?

Samozrejme, rozprávajú svojím rodným jazykom, v tej vnútornej časti, kde ja pracujem, je to ešte také uzavreté, tak si ešte držia ten svoj jazyk. Ale v tých

častiach, kde sú v čulom kontakte s mesticmi, tam sa už asimilujú.

Aj Vy ste sa už naučili nejaké šuarské slová?

Už som niečo pochytil, také základné frázy, ešte nehovorím perfektne šuarsky. V prvej farnosti, kde som bol, nebol taký tlak na šuarčinu, viac sa uprednostovala španielčina.

Teraz celú sv. omšu slúžim šuarsky i spievam, aj sviatosti vysluhujem v šuarčine, ale keď mám rozprávať, napríklad kázať, tam mám trochu problémy, lebo šuarčina sa mi ešte nedostala do krvi.

Otec Šutka rozprával o šuarskej domácej strave a nápoji, ktoré našinec nie je veľakrát pripravený jesť a piť ...

Šuarskou tradíciou je vždy ponúknuť hosťovi svojím tradičným nápojom, ktorý pripravuje žena domácnosti. Keď prídeš do ich osady alebo domku, žena ti hneď ponúkne ich tradičný nápoj, ktorý sa volá čiča (chicha) v španielčine, ale v šuarčine je to nichijamanč. Vždy sa opýtam „jumaach avach?“ – máš jedlo? „Auve, auve“ – áno mám. Alebo mám len „nichijamanč“, keď sa opýtam „nichijamanč avach?“ Opýtam sa ďalej „penker enta?“ – z čistej vody? Z prevarenej, zdravej, nie s tými parazitmi. Keď sa zasmieja viem, že neprevarila vodu. Tak jej poviem, vieš čo, ja sa napijem len „umartahej“, „chikichik umartahej“, že trošičku. Ale kde ma už poznajú a vedia, že vždy si dávam pozor na vodu, aby bola prevarená, keď mi žena potvrdí, že je to prevarená voda „penker enta“, (penker-dobry, enta-voda), tak potom sa môžem napiť aj viac. Tak takto komunikujeme, keď sa začne smiať, viem, že neprevarila. Ale keď mi vážne potvrdí, ešte sa jej pohorím „nie že mi budeš klamať“, tak som spokojnejší ... lebo oni veľmi radi klamú (smiech).

Je puška súčasťou potreby každodenného života na ochranu pred divou zverou?

Vo všeobecnosti ja, ako kňaz, zbraň nenosím, iba taký malý vreckový nožík na ošúpanie ovocia (smiech), odkrojiť chlebičku, odrezat' palicu. Nepotrebujem zbraň. Vo voľnej prírode sú zvieratá plaché. Sú nebezpečné iba v určitých situáciách. Či sa už stretneš s hadom, ktorých je tam najviac alebo s malým krokodíлом. Na rieke nemám problémy. Krokodíl je plaché zviera, utečie. Nie sú to veľké krokodíly, sú to také menšie, do 1 metra.

V pralese sa pohybujem po vychodených chodníkoch, ktoré sú prechodené, kde ľudia chodia. Keď je veľká tráva, človek si musí dávať pozor, kde

stúpať, na čo stúpať. Hada musíš zbadat' ty prvý a vyhnúť sa mu, zašuchotať trávou, zatlieskať, palicou poklepať, on sa odplaší rýchlo a prebehne. Sú aj väčšie hady, ale tie nie sú jedovaté. Keď nájdeš hada v dome, musíš ho nejakým zneškodniť. Buď zabíť alebo odplašiť z domu, ak sa to dá a zaistiť bezpečnosť domu. Ak je to však vo voľnej prírode, tak tam ho nechám, nezabíjam ho, nie je to v mojej povahe hneď útočiť. Ja nie som útočník, som skôr obranný, opatrný, radšej sa vyhnem problému alebo nebezpečenstvu ako by som mal dohľad ísť alebo ho vyhľadávať.

Mávate nejaké návštevy, z domu, zo Slovenska, z Európy alebo od nás z Kanady?

Prichádzajú mnohí dobrovoľníci. Navštívila ma aj televízia Noe, to je moravská televízia. Porobili pekne zábery a potom to aj publikovali. Štáb televízie Noe bol 4-členný, potom tam bol jeden snúbenecký pár, prišli iba na týždeň, potom ma navštívili kanadskí Slováci Stanko Magdolén a Paľko Stacho. Vlni som tam mal zo Slovenska tiež 3-člennú skupinu. Prišiel známy režisér, neviem, či ste o ňom počuli, Dušan Hanák, 75 ročný, aj so svojimi spoločníkmi. A ešte jeden dobrovoľník, čo tam je, Peter, je z východu, zo Stropkova, prišiel do Ekvádoru ako turista a zostal tam, už tam pracuje 4 roky, pomáha v stavebných prácach, v opravách kaplniek.

Takže, keby sa našiel nejaký dobrovoľník, tak ho nevyhodíte...

Určite nie.

Ďakujem za rozhovor. A na záver už iba takú malú otázku alebo prosbu. Ak by ste čitateľom Slova napísali nejakú krátku príhodu z Vášho života, veľmi rád to uverejníme.

Dobre, píšem listy domov na Slovensko, už som ich napísal 15, rád vám to pošlem. Opísal som tam príhody s návštevníkmi, príhodu ako prišla silná búrka, ako sa nám čln prevrátil, ako sme museli bojovať aj s prírodnými živlami.

To by bola krásna. Myslím si, že Vaše príbehy môžu byť dobrou inšpiráciou pre mladých ľudí doma na Slovensku, ale aj po celom svete. Aby videli, že život je aj o niečom inom, že to nie je iba ťukať do mobilu a brázditi internet.

Je to dôležité, aby sme hovorili, mladých to zaujíma aj keď sa mnohokrát stavajú k duchovným veciam odmerane, akože to je pre inú generáciu. Ale je to potrebné prepojiť a vyzdvihnúť aj duchovné hodnoty. Osloviť mladých zaujímavým spôsobom a nebať sa hovoriť o Bohu.

Nech On žehná aj Vašu prácu, udržiajte slovenské povedomie vo vašom prostredí, kde žijete, aj prostredníctvom časopisu Slovo z Britskej Kolumbie, aj médií, aby sme robili dobré meno Slovensku, aj našim krajanom všade, kde sme a zviditeľňovali Slovákov v médiách, aby svet vedel o nás viac.

Veľmi pekne ďakujem za rozhovor a ešte raz, veľmi pekne pozdravujeme Otca Šutka a prajeme Vám veľa síl a Božieho požehnania vo Vašej zodpovednej práci.

„Amikmame“ – to znamená „lúčime sa“.

„Amikmame“.

Salud

Salud

So slovenským Saleziánom Antonom Odrobinákom sa cez Skype koncom marca 2014 rozprával Jozef Starosta.

Foto: Paul Stacho (komunikácia cez Skype) a Juraj Kopanický (Ekvádor 2008)

Ján Šutka SDB so svojím synovcom Jankom
Volentierom v Ekvádore

Spomienky na Otca Jána Šutku, SDB

**V pondelok, 11. augusta, 2014 zomrel v Ekvádore v meste Cuenca o 5.00 ráno miestne-
ho času slovenský salezián a dlhoročný misionár medzi Šuarmi, don Ján Šutka SDB.**

Čitatelia časopisu Slovo z Britskej Kolumbie sa mali možnosť s ním stretnúť na stránkach nášho časopisu (pozri zoznam článkov o otcovi Šutkovi na konci tohoto príspevku).

Otec Ján Šutka sa narodil 11. septembra 1930 v Orovnici pri Hronskom Beňadiku. Už od detstva v ňom žila túžba po misiách. Rozhodol sa stať sa saleziánom, v 1949, ešte na Slovensku, zložil svoje prvé sľuby. Jeho počiatková formácia bola brutálnym zásahom v noci 13. apríla 1950 narušená. Ako seminarista bol, spolu s ostatnými rehoľníkmi, internovaný v Podolínci. Odtiaľ sa mu podarilo ujsť a tajne prekročiť hranice do Rakúska.

Ján Šutka o sebe hovorí:

V Taliansku som jednoducho napísal predstaveným, že by som chcel pracovať v misiách ... tak dobre, oni mi hneď odpovedali, že je to veľmi pekná myšlienka a aby som sa pripravil na tú prácu. Tak potom som nechal všetko v rukách Božích a moji predstavení ma poslali do Ekvádoru. Ja som o Ekvádore vôbec nič nevedel alebo len veľmi máličko. Jednoducho ako Salezián, podľa sľubu poslušnosti som prišiel do Ekvádoru.

Prišiel tam roku 1953. Tri roky (1954–1956) pôsobil ako asistent na misii v Méndez-Cuchanza. Teológiu študoval v kolumbijskej Bogote v rokoch 1957–1960 a tam bol aj vysvätený za kňaza 28. októbra 1960. Desiat ďalších rokov pôsobil v Sucúaa počas toho obdobia založil Federáciu Šuarov.

V roku 1972 rozbehol projekt diaľkových škôl cez rádio. Vyvinul vyučovací systém, ktorý bol schválený Ministerstvom školstva Ekvádoru. Pridelili mu 4 učiteľov. Každý mal svoj predmet, každý jeden vypracoval jednu lekcii na každý deň a potom sa tie lekcie vysielali rádiom. Každá škola mala jedného pomocného učiteľa. Pomocný učiteľ mal na starosti len sústrediť deti do jednej budovy – školy, potom zapnúť rádio na baterky a žiaci počúvali za 20 minút vysvetľovanie z centrál a potom zase 20 minút to dopĺňoval ten pomocný učiteľ. Súčasťou

vyučovania boli pesničky a hudba. Šuarským deťom sa veľmi páčilo chodiť do školy – povedal otec Šutka v našom rozhovore.

O tri roky neskôr don Shutka (ako otca Šutku volali domorodci) založil záchrannú leteckú službu pre Šuarov. Otec Šutka nám o tom povedal: Nuž, nemali sme cesty do misijných staníc. Totižto naša oblasť je prekrížovaná riekou Paro. Z jednej strany sú Kordiliery – Andy. A na druhej strane je už amazónska nížina. A tam sme mali 4 misijné stanice. Ísť tam pešo, však nebolo iného východiska, iba chodníkmi cez prales, to trvalo 3 alebo 4 dni. Tak sa zrodila myšlienka zaobstarat' leteckú spoločnosť. Kúpili sme malé lietadlo a zadovážili sme rádia, aby sa dalo komunikovať. Keď dakto dačo potreboval, keď dakto ochorel, keď ho uštipol had, tak on hneď zavolať do Makasu a lietadlo odletelo, aby ho doviezli a zachránili mu život. Zato som aj spravil zmluvu s ministerstvom zdravia, aby oni platili 80 % nákladov na tú prácu no a my, misia 20%. Potom sme kúpili druhé lietadlo. V pralese nemali letiská, takže začali kľúvať, vytínať prales, pripravovať plochu na pristávanie lietadla. Teraz už máme okolo 140 letísk. Sú asi 700 m dlhé a 30 m široké.

Otec Šutka sa vo svojej misionárskej práci stretol s viacerými situáciami, ktoré sa nám môžu zdať ako rozprávky. Z jeho rozhovoru vyberáme:

Šuarii nepoznali chov dobytka, oni nepoznali vôbec nič, čo s tým súvisí. Podarilo sa mi ešte v 1962 roku dostať pomoc, teraz už ani neviem odkiaľ to bolo, okolo 10,000 sukre. Predtým sme mali takúto menu, sukre. Teraz máme doláre. Tak som šiel s jedným spolubratom do strednej časti La Siera, tam boli haciendy. Za 10,000 sukre sa mi podarilo kúpiť 25 malých býčkov a zároveň zaplatiť býčkom cestu lietadlom, to bolo asi 30 minút letu dvojmotorovým lietadlom Douglas. Lietadlo zoberalo všetkých 25 býčkov naraz. V Sukua, kam sme býčkov viezli, nás už čakali na letisku. Keď videli ako býčkovia vychádzali z lietadla, biele a čierne, tak si každý hneď vybral jedného a tým spôsobom zlepšili svoju čriedu. Za každého bujačika mi dali kravu

alebo jalovicu a tú som odovzdal jednej rodine Šuar, ktorá mala pasienky, ale nemali dobytok, a tak sa to začalo. Črieda 25 bujačikov to vlastne celé rozprúdila... Keď som od nich odchádzal, tak ako federácia pre chov dobytka mali 30 miliónov sukre, a to bol vtedy veľký peniaz. Ľudia radi pracovali vo federácii. Mali sme základné pravidlo pre prácu. Pracovalo sa zadarmo. Každému sa zaznamenalo koľko práce urobil a keď sa odpredal kus dobytka, tak sa zisk rozdelil medzi všetkých, podľa toho, kto koľko odpracoval.

Šuari nemali poňatia o väčších číslach. Nikto nevedel, kedy sa narodil, nikoho nezaujímal, v ktorom roku žijeme, mesiaci ... Nič takého ako kalendár nebolo. Bolo treba vynajst' mená mesiacov. Vybrali sme ich podľa ročného obdobia, podľa daždov, podľa letných prác. Júl je «ESA», v jazyku šuar to znamená "leto". Potom bolo treba vynajst' čísllice. Uživali sa čísla, ale španielske a Šuari sa cítili trochu zastrčení, pretože oni nemohli vo svojej reči povedať žiadne číslo. Tak sa cítili menejcenní. Šuari mali síce čísla, ale iba od jedna do päť. Vysvetlil som tým štyrom diaľkovým učiteľom ako to funguje v iných rečiach, a tak sme vynajst' chýbajúce čísla, od 6 až do 10. Potom to už bolo jednoduché – 10 a 1, 10 a 2, 10 a 3 atď. No, pravdaže, tisíc, milión a všetko ostatné. A roky..., to už potom deti v škole boli veľmi šťastné, keď mohli povedať 1000 alebo rok 1965.

Posol, mesačník, ktorý vydávali Slovanskí jezuiti v Cambridge, v októbrom vydaný z r.1990, píše o otcovi Šutkovi takto:

P. Juan Shutka SDB
Procurador
Apartado 692
QUITO, ECUADOR

Prijmite veľa pozdravov od misionára Jána Shutku, ktorý pracuje medzi domorodcami Shuar v Ekvádore už 30 rokov ako saleziánsky misionár.

Dnes zastávam miesto prokurátora našich misií v Quite ako spojka a reprezentant nášho vikariátu pred vládou v úradných záležitostiach. Vyslanec v Ekvádore ma pozval na odhalenie pamätnej tabule v tunajšej hviezdárni na 19. júla 1990 pri príležitosti 110. výročia narodenia nášho hrdinu generála Štefánika. Pripájam prejav pána vyslanca ako aj riaditeľa hviezdárne, avšak len v španielčine, keďže čas mi nedovolil preložiť to do slovenčiny.

Slovenská Grafia v Banskej Bystrici vydala roku 1928 Zápisník Dr. M. R. Štefánika z Ekvádoru z r. 1913. Na vydanie pripravil a úvodom opatril Vladimír Polfík.

Som hrdý, že keď Ekvádor požiadal Francúzsko, aby mu pomohlo pri výskumoch a inštalácii hviezdárne, Francúzi poslali Štefánika. Ako veľmi si ho vážili a ako mu dôverovali, kým doma, bohužiaľ...

S vďakou za Váš vzácný časopis
P. Juan Shutka SDB, Procurador

Z úryvku sa dozvedáme, že otec Šutka bol nielen misionárom medzi Šuarmi, ale tiež reprezentantom Slovákov na rôznych úrovniach politického a spoločenského života v Ekvádore.

Saleziánska webová stránka píše:

V rokoch 1985–1989 bol don Šutka direktorom misie Méndez-Cuchanza. V roku 1989 bol menovaný za predstaviteľa saleziánskych šuarských misií pri ekvádorskej vláde. V nasledovných rokoch až do 1995 pôsobil v Quito okrem iného aj ako provinciálny radca. Ďalších päť rokov pracoval v Macas ako direktor misie, až do jubilejného roku 2000, kedy sa stal predstaveným saleziánskej komunity a farárom v meste Macas. V roku 2003 bol menovaný za direktora saleziánskej komunity v meste Limón. Potom pracoval ešte vo farnosti Panny Márie Pomocnice kresťanov v Cuenca.

V r. 2007 otec Šutka navštívil farnosť sv. Cyrila a Metoda a svojich príbuzných v New Westminsteri. Slúžil sv. omše, kázal a stretol sa tiež s mladými i staršími farníkmi, ktorým porozprával o svojich zážitkoch z misijnej práce v Ekvádore.

V r. 2008 otca Šutku navštívili v Ekvádore jeho rodina a duchovný otec farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, otec Juraj Kopanický. Z ich návštevy sú aj niektoré z nasledovných fotografií.

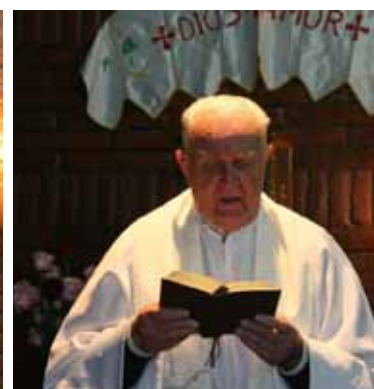
Don Šutka založil záchrannú leteckú službu pre Šuarov

Don Chuan Šutka a otec Ján Kadlec pri slúžení Eucharistie v New Westminsteri

Don Chuan Šutka a otec Juraj Kopanický – pri slúžení Eucharistie v Ekvádore

Otec Ján Šutka SDB, 84 ročný slovenský salezián a dlhoročný misionár medzi Šuarmi zomrel v pondelok 11. augusta, 2014 v Ekvádore v meste Cuenca o 5.00 ráno miestneho času.

V ten istý deň napoludnie miestneho času slávil vo farnosti Márie Pomocnice v Cuenca za zosnulého spolubrata svätú omšu, ktorej predsedal provinciál saleziánov v Ekvádore, don Jorge Molina SDB

Zdroje

Zoznam článkov o otcovi Šutkovi uverejnených v časopise Slovo z Britskej Kolumbie:

- 1. číslo, str. 4, Pol storočia medzi Indiánmi 1/2
- 2. číslo, str. 4, Pol storočia medzi Indiánmi 2/2
- 10. číslo, str. 10, Pozdrav z pralesa
- 17. číslo, str. 26, Pozdravujem Jožka Apača
- 18. číslo, str. 6, Slovenskí saleziáni v Ekvádore
- 21. číslo, str. 22, Rozhovor s Antonom Odrobníkom, SDB

<http://www.saleziani.sk/spravy/8-svet/1199-ekvadore-zomrel-misionar-medzi-suarimi-don-jan-sutka>

Fotoarchív Slova z Britskej Kolumbie
Fotoarchív Juraja Kopanického
Fotoarchív Paula Stachu

Rozhovor s farníkmi v New Westminsteri

Priateľ zvierat

Šuarskí chlapci vítajú dona Jána Šutku v Sucúe

Ocenenie od ekvádorskej vlády

Povstanie - 70 rokov „po“

Pred 70 rokmi vypuklo na Slovensku povstanie, ktoré neskôr dostalo meno Slovenské Národné Povstanie. Som približne rovnako starý ako toto povstanie. Keď som bol školáčik, tak som si myslel, že povstanie bolo na Jankovom Vŕšku nad Uhrovcom. Bola tam pekná mohyla viditeľná aj z veže bânovského kostola. A boli tam aj dva vypálené partizánske bunkre. Ako čas plynul, tak sa mi o povstaní dostávalo viac a viac informácií v socialistickej škole, v socialistickej i nesocialistickej spoločnosti, a tento process pokračuje aj tu, na západe Kanady. Tieto informácie sú mnohokrát protichodné. Mňa najviac oslovujú osobné spomienky priamych účastníkov. Dúfam, že aj vás.

Úryvky z knihy 10 rokov slovenskej politiky – osobné spomienky Jána Balku

Vážne veci

Už od jari bolo počuť – a bolo to spoľahlivo a určite overené, že sa v našich horách, najmä v Nízkyh Tatrách, potulujú všelijakí ľudia a údajne aj vojenský zbehovia. Boli to vraj ľudia, ktorí túžili po dobrodružstvách a po zboji. Hovorilo sa však aj o tom, že sa v horách organizovali partizánske jednotky. Minule som bol na zasadnutí Bryndziarskeho syndikátu v Turčianskom Sv. Martine a tam som sa dozvedel, že účtovník syndikátu Viliam Žingor odoprel narukovať k vojsku a ušiel pred zatknutím do hôr. Podobné prípady sa vyskytli aj v Stredoslovenských elektrárňach. Boli to veci na zamyslenie, ku ktorým bolo treba nakoniec zaujať rozumné stanovisko, lebo tu asi nešlo len o nejaké mladické dobrodružstvá, ale o vážne veci.

Dve riešenia – civilné a vojenské

Pri poslednom zasadnutí menových výborov som vyhladal predsedu snemu Dr. Martina Sokola, lebo som si s ním chcel pohovoriť a vnútropolitické situácii, ako sa ona vyvíjala u nás na strednom Slovensku. ... Potom som sa obrátil na Martina s otázkou, či vie, čo sa robí v našich horách. A či vie, že sa tam rozmáhajú partizáni.

„Počul som už o tom!“ odpovedal mi lakonicky.

„Dobre, keď vieš, čo však teraz a čo ďalej?“ pýtal som sa.

„Dobre, že si prišiel. Viem, že je to u vás v horách všelijaké, a práve preto som ťa chcel zavolať na niekoľko dôverných slov. Považuj, prosím ťa, tento náš rozhovor za prísne dôverný. Vec vojenskej a politicky dozrieva natoľko, že bude treba hľadať vhodné riešenie, aby sme priviedli slovenský národ a Slovensko cez tie najkritickejšie časy k pokoju a s čo najmenšími obeťami krvi.“

„A aké to má byť riešenie?“ pýtal som sa nedočkavo.

Sokol rozmýšľal a potom pomaly prehovoril: „Uvažuje sa o dvoch možnostiach. Jedna je povedzme civilná a druhá vojenská. Predovšetkým nám treba však na Slovensku zachovať pokoj a poriadok. Treba za každých okolností zamedziť, aby nás obsadili Nemci, lebo by sa tým všetko pokazilo a znamenalo by to pre Slovensko tragédiu. O tom som hovoril aj s generálom Turancom.“

Vie o tom prezident?

„A pán prezident vie o týchto veciach?“ pýtal som sa ďalej.

„Vie aj nevie! Myslím si, že je s vecami a postupom uzročený, preto sa zo všetkých síl pokúša zamedziť obsadenie Slovenska Nemcami. Naposledy aj Nemci dostali mnoho poplašných chýrov o partizánoch v našich horách. Prezident ich však doteraz vždy uspokojil s tým, že je to len pár zbehov a dobrodruhov. Že nariadil vojsku prečesať hory a ubezpečil ich, že my si poriadok udržíme.“

„Čo myslíš pod civilným riešením a čo je podľa teba vojenské riešenie?“

„Snem vo vhodný čas vyhlási odpútanie sa Slovenska od Nemecka. Zriekne sa prezident a vláda. Snem dokončí civilné riešenie tým, že odovzdá vládu vojsku a poverí vojenskú vládu, aby tá potom požiadala Rusko a vojnových spojencov o prímerie! Toto všetko sa musí urobiť vtedy, keď už Nemci nebudú môcť obsadiť Slovensko. Počíta sa totiž s tým, že v kritickom čase naše divízie presunieme z východného Slovenska k Bratislave a k Dunaju, aby sme tým zamedzili vstup nemeckých armád na Slovensko!“

Problémy sa hromadia

Problémy sa hromadili a s ich riešením nebolo možno čakať na ťažkopádnu úradnú cestu. Veci sa ani telefonicky nemohli dôkladne vybavovať, preto som sa musel vybrať do Bratislavy a musel som sa znova stretnúť s Dr. Sokolom a Dr. Kočišom. Na ministerstve vnútra a na generálnom sekretariáte

te HSL'S som musel prerokovať otázku výstavby Hriadla a s Kočišom a Sokolom predebatovať ďalší politický postup vzhľadom na stále sa množiace nepokoje v našom kraji. Hlavne aj o partizánoch, ktorí ohrozovali naše pokojné dediny a rekvirovali so zbraňou v ruke požíveň a šatstvo od bezbranných obyvateľov horských dedín. Zatajovať sa to už ďalej nedalo. Ani Dr. Kočiša, ani Dr. Sokola som však nezastihol, boli niekde na poradách a nikto mi nevedel povedať, kde. Iste mali kdesi dôvernú poradu a nechceli, aby ich vyrušovali.

Vybavil som rôzne intervencie na úradoch, potom som zašiel k Dr. Brychtovi (bývalému bystrickému županovi) a dohodol som s ním modalitu poukazovania podpôr pre výstavbu vyhoreného Hriadla. Obdovoľ som v Carltone a odtiaľ som znova volal Dr. Sokola, Dr. Kočiša, ale bez výsledku.

Generál Jurech – vojak s vojakom sa skôr dohodne

Chcel som práve odísť, keď vtom prichádzal k obedu generál Jurech (môj dobrý známy, predtým bol ako plukovník v Bystrici) a prisadol si k môjmu stolu. Hovor sa začínal o bežných veciach, potom prišla reč na inváziu a nakoniec sme začali o tom, čo nás najviac páliło, o blízkom ruskom fronte. Obaja sme boli toho názoru, že Nemci túto vojnu prehrali, a pred nami stála otázka: „Čo teraz my, Slováci? Čo Slovensko?“

Poznal som dobre Jurecha, veď to bolo len nedávno, keď sme ešte v Bystrici veľmi často a otvorene debatovali o všetkých problémoch nášho slovenského života. Jurech sa dlho nekrútil, o Rusoch nemal zlú mienku. Bol toho názoru, že by sa nám bolo treba od Nemcov odpútať a hľadať si cestu k Moskve a k Západu. Prisvieďdal som mu, že aj ja som považoval túto myšlienku za správnu a pýtal som sa ho, ako by si predstavoval jej realizáciu.

„Myslím, že sa uvažuje o tom, ale táto vec je sakramentsky dôverná“, prerušil sa v slove Jurech a pohliadol dôkladne na mňa.

„Áno, viem o nej, viem, že je dôverná“ a prerušenie vetu som dokončil ja, „uvažuje sa o tom, aby v kritickom čase prevzala vedenie vecí do rúk armáda!“

„To je v danej situácii jedine možná vec“, prisvieďčil generál.

„Dobre, armáda,“ pokračoval som ďalej otázkou, „má ale armáda možnosť a schopnosť viesť veci slovenského štátu, nadviazať styk s Moskvou a so Západom a viesť diplomatické rokovania na zabezpečenie slovenských práv?“

Jurech odmiškol, pozeral pred seba a až o chvíľu strčeným hlasom povedal: „Niekedy dokáže vojak s vojacom dojednať viac, ako civil. Vždy bolo ale hlavne závažné to, aké sily a záujmy mu stáli za chrbtom!“

„A čo si vy, pán generál, myslíte o tom, čo sa v poslednom čase robí v našich horách?“

Generál Malár – nemôžeme sa „rozdrapovať“ ani provokovať

Prerušili nás a k nášmu stolu sa chystal prisadnúť prichádzajúci generál Augustín Malár.

„Neruším páni? Môžem si prisadnúť k vám?“

„Ste víťaný, pán generál, ja laik aj tak vám vojakom kladím kopu naivných otázok. Predtým som sa pýtal tu pána generála, čo si myslí o tom, čo sa posledne robí v našich horách, bude nás iste zaujímať aj vaša mienka!“

„Práve pred nejakou polhodinou som sa zhováral s Jožkom Turancom, my vojaci sme mali nejakú rýchlu poradú, však aj túto Jurech tam bol, a radil som mu, aby tie naše hory dobre prečesával, aby tých ľudí v horách presvedčil, že sa nemajú prenáhľovať a provokovať, však na všetko príde čas.“

Malár sa poobzeral, pozrel ukradomky na Jurecha a potom na mňa.

„Pred doktorom môžeš hovoriť, je to Martinov človek!“

„Ja som presvedčený,“ pokračoval po ospravedlňujúcom úsmeve Malár, „že my sa nemôžeme v žiadnom ohľade ani rozhadzovať, ani rozdrapovať, a tým menej provokovať. Nemci by totiž pri svojej

vyčníkajúcej ústupovej taktike nemohli strpieť a ani by to iste nestrpeli, aby sme im tu na Slovensku servirovali za chrbtom akési partizánske provokácie, prípadne partizánske boje. Keby sa tu, nedajbože, niečo také stalo, ako ich poznám, neodkladne by zakročili a to by bolo pre naše Slovensko katastrofálne. Naším úsilím musí byť udržať poriadok až do rozhodného a pre nás priaznivého okamihu, a potom v tom okamihu musíme konať rozhodne a bezodkladne!“ ...

Strel'ba v martinských kasárňach

Dňa 28. augusta ráno som sa vybral autom do Zvolena a zo Zvolena som šiel rýchlikom do Bratislavy. Na cestách po Zvolen všade kontrolovali cestujúcich vojenské strážne jednotky. To ma veľmi uspokojilo, lebo mi to dosvedčovalo, že sa dohodnutá línia v armáde dodržiava a že sa armáda usiluje udržiavať poriadok.

V Bratislave som sa dal ohlásiť u Dr. Sokola. V sne me som ho nezastihol. Nechal som mu odkaz, že ho poobede znovu vyhľadám (nechcel som sa vrátiť do Bystrice bez toho, aby som sa s ním neporozprával). Sokol však nebol ani po obede vo svojom úrade a ani v jeho byte som ho nezastihol. Zdalo sa mi, že bol preč aj s rodinou. Večer som potom zašiel do bytu k Dr. Kočišovi a odtiaľ som tiež bez výsledku volal Sokolovi. U Kočišov som sa dozvedel veľmi vážne chýry. Partizáni alebo vojaci (nevedelo sa iste) vysadili v Martine z medzinárodného rýchlika (na ceste z Bukurešti) nemeckého plukovníka Otta s celou jeho misiou a v martinských kasárňach ich postrelili. Neskôr som sa dozvedel, že to urobili vojaci a tú misiu tvorilo 21 dôstojníkov a tri ženy. V Brezne údajne partizáni zastrelili poslanca Františka Slameňa a tamojšieho predsedu okresného súdu. Nemci vraj všetci utekali zo stredného Slovenska a dožadovali sa ochrany u nemeckého vyslanca. Boli to vážne

veci. No hlavne zavraždenie plukovníka Otta a jeho sprievodu mohlo mať pre Slovensko veľmi vážne dôsledky. V Bratislave sa tieto zvesti bleskurýchle rozšírili a vznikla vážna obava, že Nemci v krátkom čase obsadia Slovensko.

Dvadsiaty deviaty a tridsiaty august 1944

Dvadsiateho deviateho augusta som sa rozhodol vziať poukážky na peniaze pre Hiadeľ a odcestovať domov. Ráno som sa vydal na cestu. V Banskej Bystrici som sa cestou z hlavnej stanice zastavil v obchodnej komore u Vaškov. Tam už Zora Pavlendová netrepežlivo čakala, lebo vraj Miro Vesel mal vyhlásiť povstanie. Situácia ma zaskočila, lebo podľa dlho predebatovaného projektu na prechod Slovenska k spojencom celú akciu mali riadiť Dr. Sokol a generál Turanec; prevzatie moci mal zabezpečiť generál Malár. Turanca vraj zatkli a odviezli na neznáme miesto.

Tridsiateho augusta predpoludním sme sa bystrického rozhlasu dozvedeli, že v Bystrici vypuklo povstanie a že vyhlásili obnovenie Československej republiky. Bratislava bola plná protichodných chýrov. Povrávalo sa, že Čatloš odišiel aj s vojskom do Bystrice a že sa tam vraj chystá aj prezident. Dokonca vraj všetko nasvedčovalo tomu, že v Bystrici zasadne slovenský snem a že sa pripravuje odtrhnutie od Nemcov. V tejto spleti rôznych chýrov mi to bolo nepochopiteľné, lebo podľa môjho posledného rozhovoru so Sokolom bolo všetko toto predčasné a prenáhlené. Všetko to bolo popletené, unáhlené a pre Slovensko veľmi riskantné a nebezpečné.

Úryvky z knihy Jána Balku
„10 rokov slovenskej politiky – osobné spomienky“

Výber úryvkov a medzititulky Jozef Starosta

Prajem celému svetu mier!

Mária Škultétyová,
6. augusta 2014 14:31

Prešiel peklom vojny aj zajateckým táborom. Preto jeho želanie neberte ako kliše.

Bánovce nad Bebravou 6. augusta (SkolskyServis.sk) - Aby spomienky neodchádzali spolu s nami, je dobré ich zaznamenať. Hoci aj vo forme písomnej, ako to urobil môj rodák Peter Hrubý. Zápisky z jeho pera mi ponúkli veľmi pútavé čítanie. Verím, že autentické rozprávanie muža, čo zasiahol do dejín, rovnako dostane aj vás. Do textu som nezasahovala, prinášam ho v nezmenenej podobe. Akurát medzititulky som si dovoľila.

Peter Hrubý sa narodil v roku 1915 v Kšínej. Zomrel, keď mal sedemdesiatosem. Otca nepoznal, zahynul v 1. svetovej vojne. Nechýbalo veľa a on by sa stal obeťou tej druhej. Osud sa teda niekedy vie zahrat!

V Olomouci za vojačka...

Keď mám rozprávať o Slovenskom národnom povstaní, musím rozprávať o celej vojenskej službe. Narukoval som v roku 1937 a slúžil som aktívne do roku 1939. Na jar roku 1937 som bol odvedený v Českej Lípe a 1. októbra som narukoval do Olomouca, Žižkově kasárne. V roku 1938 sme boli

na ostrej strelnici v horách pri Malackách, ubytovaní sme boli pod stanmi pri Plaveckom Podhradí.

Z vojny do civilu

V roku 1939, keď nastal Slovenský štát, boli sme poslaní na Slovensko, najprv do Trenčína, potom do Bratislavy a odtiaľ do Zvolena. Tam som sa dostal do skladu, kde sme mali delá, vozy a postroje na kone. V novembri som bol prepustený do civilu. V roku 1940 som mal pokoj a už v roku 1941 som narukoval na mimoriadne cvičenie do Ružomberka, odtiaľ transportom do Medzilaboriec a odtiaľ pešim

pochodom, väčšinou v noci, až k L'vovu. Odtiaľ som bol ako nespoľahlivý poslaný do civilu a v roku 1942 a 1943 som už mal pokoj.

Na fronte

V roku 1944 som narukoval do Topolčian, odtiaľ sme boli odtransportovaní do obce Sveržov, kde sme boli až do blížiacieho sa Povstania. Asi tri alebo štyri dni pred Povstaním sme sa preniesli do obce Frička, tesne k poľskej hranici.

Ešte musím jedno pripomenúť, v obci Sveržov, mal som práve stráž, keď v noci, neviem, koľko bolo

hodín, veliteľ kričal: Strážny! Ohlásil som sa: Rozkaz! Podťe sem! Išiel som bližšie a hovorí: Hrubý, to ste vy, práve vás potrebujem. Viete, čo je nového? Neviem. Váš kamarát ušiel na Kríže k partizánom, ukradol všetky peniaze a zbrane. Chodte do hlásiť strážnym k delám. Išiel som tam, tí o tom už vedeli. Prídem späť, už tam boli tarnovskí pešiáci a tí ma hneď vyšetrovali, lebo mysleli, že sme boli dohovorení. Pýtali sa, či som mal v Tarnove kamaráta. Mal som, odpovedám. Ako sa píše? Sečanský Štefan. Tak je to on. A kedy ste boli spolu? Už dávno nie.

Žiadny maród, guľomety a k partizánom

V obci Frička sme dlho neboli, neviem, či ale dva, alebo tri dni. Posledný deň som mal odísť do Prešova na zistenie žalúdka. Naraz v noci prišiel nadporučík Liška aj rotmajster Mekiš, že žiaden maród, ideme zapriať kone a ideme na Kríže k partizánom, kde bol štáb Čapajev. Keďže som mal guľometný voz, hneď som aj zapriahol a vyrázil. Jedno delo za mnou a zaistili cestu od Bardejova a druhé delo od poľského Zborova. Velitelia zohnali aj civilov s koňmi, čo viezli strelivo. Keď všetci prešli, potom sme išli my po potokoch, čo ja viem Kružlova Huta, Bogliarka, ďalej už neviem.

Čo na tom západe robia?

Ráno som sa zobudil, spal som pod takou veľkou košatou lípou, bolo osem alebo deväť hodín, keď prišiel za nami zástupca veliteľa pluku podplukovník Markuš. Ten hneď povedal, boha jeho, čo na tom západe robia, veď my sme mali za štrnásť dní dobyť Duklu a hovorí nášmu veliteľovi, pozri, ako som prišiel, bez opasku. Mne dal veliteľ kľúče od kufra, aby som mu dal pištoľu. Tú som mu aj dal, aj náboje, neviem koľko zásobníkov, len si pamätám, že si prial páskovať svietiaci, pribojný a obyčajný. Hneď aj organizoval guľomety a obsluhu, dobýjať Bardejov, len mi bolo divné, že nás Nemci neodzbrojili.

V Bardejove sa veže neválali

Ja som tam osobne nebol, ani ma nevolali, vrátili sa až predobedom, pýtal som sa, ako to všetko

dopadlo. Povedali mi, že je to všetko zbytočné, ráno na svitaní mali napadnúť, nebol ešte povel k streľbe a od našich vraj začali strieľať svietiacimi strelami. Nemci boli zakopaní a paľbu hneď opakovali. Bolo pár ľudí zranených. Potom v ten deň dali rozkaz vytiahnuť delá na taký kopec. Jedno malo zaistiť hradskú cestu od Bardejova a dve mali zvaliť všetky veže v Bardejove. Ale nadporučík Liška veže neválal, že pre jedného Nemca, čo by padlo toľko našich ľudí.

So strelivom v daždi

Jednej noci bola veľká búrka a dostali sme rozkaz viezť strelivo k delám. Dobré si pamätám, že nás išlo sedemnástich vozov za sebou. Kone som videl, len keď sa zabýsklo. Pršalo, len sa tak lialo. Ostali sme tam, a až keď sa začalo brieždiť, išli sme ďalej. Tam bol veľký kopec, tak sme vyturuli až na samý vrch. Zo sedemnástich vozov sme prišli na miesto iba dvaja. Pri delách mal stráž Vedej Štefan z Lutova, všetci chlapi, že po hore spali. Strelivo sme zhodili a späť sme sa nemohli dostať, lebo cesta bola mokrá a koňom sa šmýkalo. Tak sme museli hľadať inú cestu. Na poli sme nabrali dažďaliny do vozov. Na takom veľkom pasienku sme koňom dali a niečo nechali aj na voze. Lahli sme si a prikryli sa mokrymi dekami a zaspali. Nevie, za ako dlho, zobudila nás streľba z diel alebo mínometov. Tak sme museli odtiaľ odísť, prišli sme na Kríže nejakú pred obedom a hneď mi vzali voz.

Aj na kravičkách

Prišiel nadporučík a dal mi rozkaz viezť strelivo k delu, že už nie tam, kde sme v noci vozili, že delá sú už dole. Hovorím, že už nemám voz. Tak aby som išiel k sedliakovi zapriať kravy, a tak strelivo zaviezť. Keď nebude chcieť, tak ho zastrelit'.

Tak sa aj stalo, veru sedliak mladý nemal chuť ísť ta, ale keď som mu povedal, veru išiel, strelivo naložil a zaviezli sme na určené miesto. Ja som ho pozakrýval vetvičkami. Nemci nás asi zbadali, lebo takú paľbu po nás spustili, že kravičky leteli trysk, už som ich dohoniť nemohol, len som skákal do tých jam, čo robili míny. Prišiel som na Kríže, voz bol tam, ale v dedine už nikoho nebolo.

Hurá, idú na nás „tigre“

A prišlo nové hurá, že na nás idú „tigre“. Tak všetkých, kto mal pušku, naproti nim, ale po hore, po ceste viezli dve delá za sebou. Bol som úplne blízko, keď som zbadal, jak naši pešiáci po ňom páli. Pekne som videl zásah, jak sa po ňom zaiskrilo, otočil som sa tým smerom, a jednu im ta fukol. Na druhej strane boli civili, tí vystrkovali hlavy, aj tým jednu fukol. Naši tlačili delá na sebe proti. Vypálili dve rany, „tigre“ sa otočili a išli späť. Pri tých prvých bol aj Michal Brtáň, člen VB z Uhrova.

Prišli sme späť na Kríže, vtom nadleteli „štuky“. Mysleli sme, že nás idú bombardovať, ale sa znížili a hodili plagáty - aby sme zahodili zbrane a išli domov, že sa nám nič nestane - podpis Dr. Jozef Tiso.

Chodte kade ľahšie

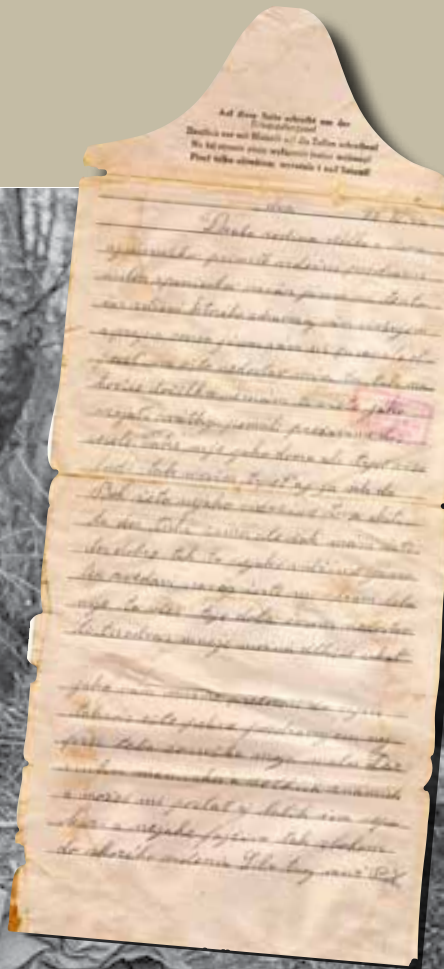
Potom prišli velitelia, povedali, že nás rozpúšťajú, aby sme išli, kam chceme. Ja som išiel aj so zbraňou a granátmi až do Ružomberka, len horami. Nad Ružomberkom som naďabil na horských delostreľcoch. Tam bolo pár chlapov z tých, čo som bol s nimi na Ukrajine. Tí ma hneď vzali k sebe. Čo som videl, odpálili sme dve guľometné hniezda a jedno delo a bola tma.

Do lágru

Ráno, keď svitalo, z každého rohu sa na nás hrnulo plno Nemcov. Hneď nás odzbrojili a hnali na stanicu. Tam už bol pripravený transport, čo viezli z Bratislavy našich vojakov, čo išli z Talianska. Čo viem, išli sme cez Košice, Fiľakovo, Parkaň, Viedenské Nové Mesto, Staré Mesto. Dobré si pamätám, keď sme išli cez Aš, to bola posledná stanica ČSR. Výpravca nám hovorí - at' vydržať, už to dlho nepotrvať. To nám trvalo skoro štrnásť dní, za ten čas sme boli raz vonku, vo vagóne sme museli všetko robiť.

Lis pisani dna 4. IX. 44.

Drahá Nelka predem dopisu primi srdečni pozdrav ja som na tento čas zdravi ktorého zdravia aj vám prajem zosca. Tusa mám dos dobre išiel som domov a Ružomberku nás chitili o Štefovi neviem ani onikom zlutova mám kamarada z dumnički Bašku šak tusu ludie scelého sveta chodime robiť aj sella-kom takto ešte ujde a povolili nám aj balik takmi pošli čosa nepokazi take kabáčiki aj slaninki lebo masti aš ešte máte a cigareti tatri lebo zane kúpime šetko aj detvi lebo tabák pre-ma aj papierki a zapalki aš to príde bude dobre šaksomzvedavi čoje doma nového takmi hneď napiš na druhý bok nabalík ti posielam druhý list šaksom už takrád šlapav domov - tu je časť listu vymazaná- ale dá Boh žesa toho roku uvidíme Nelka nebojsa tusom bespečí balik može mať 5 kg napiš mi ajten čo písav najerichov či neni nahodov tu jabyho aj hladav ale neviem meno takťe ešte pekne pozdravujem aj s cerkov aj zmaminkov a šetko dobre vam prajem pozdravujem šetkých známich a šetku rodinu tak sa maj dobre aspm ti šaksa budem mať aja da panboh tak zbohom do skor. videnia.

Na Všetech svätých, vtedy prvý raz k nám prišli Nemci

Povstanie v spomienkach Štefana Mišinu zo Kšíennej.

Toto rozprávanie som zaznamenala v roku 1975 ako súčasť záverečnej písomnej práce. Vtedy mal môj rozprávač osemdesiatdva rokov.

Birgermajster

Nemci obsadili celú dedinu a hľadali richtára a nikto im nevedel povedať, čo je to birgermajster. Až Adam Hudec, ten vedel, čo je to, že je to richtár. No a tak prišli tu ku mne, aby som dal vybubnovať, aby sa všetci chlapi zišli v hasičskej strážnici. A tam potom legitimovali každého. A potom nás zobrali hore na Závadu. Ta pod Škrábovicu, pod tú skalu. Tam ma potom pustil ten kapitán lebo major, naspäť aby som išiel. Nemci sa sypali a pristavili ma, kde idem. Vedel som povedať birgermajster, tak ma pustili domov.

Zabili jedenásť partizánov

Potom prišli na školu. Riaditeľ Dudák, ten bol taký šikovný, čo im otvoril tie miestnosti, kde nebolo nič, lebo tam bolo navozené partieky, kože, čo mali partizáni. Takže z toho nevzali nič. A vtedy, v tom čase, jak prišli, zabili na Voľávke jedenásť partizánov, ktorých som dal pochovať na cintorín. Navečer sa to skončilo, odišli na Trebichavu. Cez Hôrky ta išli.

Druhá tlupa bola hladná

Potom prišla druhá veľká tlupa. Obsadili celú dedinu. Aj po horách chodili. Teraz chceli brať po dedine bravov, teraz pribehla tu tá stolárova žena, jak sa volala, Hroziena. Oný, Sečánsky, toho žena. Podťe, pán richtár, lebo nám bravov berú v Kováčov. A ja som prišiel do Kováčov na dvor. Tam mal Nemec otvorený chliev a vyberal si prasa, ktoré si vezme. No a boli tam ženy, čo mu zopínali voz, rázvora bola rozštiepená. Ja som urobil krik a všetci sa rozutekali. No teraz idem dolu nado mlyn, zas pribehla suseda. Prídem dolu a mali tu Sečánskeho chliev otvorený a tiež vyberali. Urobil som krik a Nemci sa rozutekali ta cez záhrady, až Mišovi Mišinovi. Tam vzali prasa. To sa im málilo, hodili ho Matejovi Feleke do chlieva a tomu vzali väčšie. Zas som mal robotu s nimi nakonávať.

Čerta ste vy partizáni

No a potom prišiel ten Edelweiss. Postavili sa na cestu a prišiel jeden maďarský čatár. Pozdravil po maďarsky: „Dobré ráno, pán richtár, my sme partizáni.“ Ja idem na cestu kuknúť a on mi potom hovorí, aby im dal pre sedemdesiat chlapov frištok. Ja mu po maďarsky hovorím: „Kde ja vezmem pre toľko ľudí chleba a kávy?“

Ja idem za nimi, čerta ste vy partizáni, gvery mali na pekných remeňoch, partizáni majú na motúzoch. Žalman mal u Hajšov stopäťdesiat chlapov a prešiel s nimi. Ja som myslel, že je s nimi v Závade. A, čerta, ten už bol voľakde v Čiernej Lehote ujdenný.

Pekne po domoch

A teraz som ich začal dávať po dvoch, po troch po dedine po izbách a traja mi ostali Botkovi. Tam im dal Botka kávu a ja som prešiel za ten čas Ďuračkovi, kde sa partizáni zdržiavali, že ich tu obkolesia. A paroma, Žalman bol v Čiernej Lehote, tak prišlo len päť Zavadzanov a Mišo z Kijeva. Tak hneď u Botku zobrali troch, u Baškov dvoch, u Čitáňov zas dvoch, u Mišinov boli ale traja lebo štyria, u Slaninkov, tam zas bolo ale zo päť, zo šesť. U mňa boli traja. Aj u brata boli zas ale traja a ešte tu na dolnom konci bolo ale zo desať. No a títo dolu, u mňa čo boli a dolu u Botkov, tí ešte nevedeli nič, čo sa robí.

Druhá rota, nestrielať!

A prišiel Štefan Škultéty tu na dvere moje a hovorí: „Kde sú pán richtár?“ Moja odpovedala, že som voľakde v dedine s tými vojakmi. „No veď sú tu zavadskí partizáni, a však aj toto že sú partizáni.“ No a ten Edelweiss išiel hore a začal písať a tí, ktorí boli na dolnom konci a prišiel aj Mišo z Kijeva a štyria, piati chlapi a pripojili sa aj susedia. No a tí desiaty už keď stáli tam, krič Mišo z Kijeva, aby dali dolu zbraň. Nič. Druhý raz, tretí raz. Nič. Potom krič Mišo z Kijeva: „Druhá rota, nestrielať!“ Ale nikoho tam nebolo. Oklamal ich. A tí zbrane položili. Adam Botka, tu sused, toho som najal, zaviezol plný korbennák zbraní do Závady.

Dve rotý Nemcov

Teraz prišli z Radiše, zo Žitnej dve rotý. To bola chyba, že Miša, ten veliteľ ho oklamal, že idú dve rotý, aby on dal chlapov, aj on že dá chlapov, aby nestrieli. A paroma, on si vybral štyroch chlapov a piaty bol on, Edelweiss, či ktorý had. A Mišo z Kijeva poslal len Gála, už je nebohý, tiež jedného Rusa, Stáša sa volal. Prišli do Radiše. Tým tam rozpovedali, čo sa tu deje, tak Rusa chytili tam v potoku hneď a Gálovi sa podarilo ujsť. A teraz celá tlupa prišla hore. Dve rotý. Prišli hneď tu na môj dvor. A takí dvaja chlapi z nich tu prišli pre mňa. Jeden mal palicu, takú, ako gazdovia tie styky mali, hneď sa rozohnal, že ma pichne, ale ma nepichol.

Aj tak t'a guľa neminie

Zobrali ma hore so sebou, až ta naprostred dediny, kde Francúz býval a dohnali ta aj Radišan-cov, Omastancov a Žitňancov a jeden mi ukazuje revolver, že toto bude tvoje dneska. Bol to jeden z tých, čo ich pustil dolu. Zobrali ma až do Závady. Ja som špekuloval, ako ujsť, ale dávali po mne pozor, nemohol som. Keď sa zvečerievalo, sme sa odtiaľ vracali naspäť. A tak ten jeden major mi hovorí, aby som išiel päťadvadsať vozov najst'. Ja som teda friško utekal, vozy som porozkazoval a tu ma stretli tí, čo ich to pustil. Pri mojej maštali ma stretli. A ten jeden mi hovorí, že len friško aby som išiel, lebo aj tak ma guľa neminie.

Ja som na smelosť udrlel

Pri hasičskom skladišti tam sa už pýtali, kde je ten starosta. Tu je. Už by mi boli zviazali ruky a posadili na voz, ale ja som v tom momente na smelosť udrlel a ukázal som Repku, že ešte tu je jeden povoz. Tam bola záhradka, tyčkami ohradená, tú som preskočil a hore vyššie dediny cez most hentou stranou. Až do tej Pavle komory zväľanej som si stal. Tam mi bolo zima, že sa idem Pavle Štefanovi zohriať. A tá Pavle Ištvanova žena viedla muža, aby išiel kone zapriať. Ho tak cigánila. A tá mi hovorí: „Len sa tu neukazujte, lebo už len na vás čakajú.“ Poď ja s jej mužom až do Rakovca.

Mária Škultétyová, 28. augusta 2014

Vďaka vám, rodičia

Slovák Pavol Stacho, žijúci v Kanade, sa do mesta svojej mladosti, do Novák, vrátil, aby mu vzdal poctu, bez páťosu splatil dlh. Tým najlepším spôsobom – vlastnou výstavou s názvom Pamiatke vojnovnej generácie našich rodičov, na vernisáži ktorej 11. júna v Kultúrnom centre mesta Nováky pod kurátorským rukopisom Ľuba Stacha, svojho brata, pedagóga a profesora Katedry fotografie a nových médií na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, sa v emotívnom úžase dojal nad početnosťou záujemcov o jeho tvorbu, známych, priateľov, rodákov.

Na výstave s jedinečnou hĺbkou vnímavosti výpočetnej hodnoty počas takmer troch týždňov mohli návštevníci zhladiť ukážky z prierezovej tvorby Pavla Stacha. Väčšinou išlo o fotografie z jeho pravidelných návštev rodného kraja. V mnohých svojich prácach sa zaoberá citlivou tematikou staroby. Ďalšie fotografie, ktoré na výstave s úspešným ohlasom Pavol Stacho prezentoval, témou a obsahom reflektovali jeho reportážne a umelecké vnemy počas jeho ciest po Severnej, Centrálnej a Južnej Amerike.

KULTÚRNE CENTRUM MESTA NOVÁKY
RODÁK Z HORŇÁKOV A KRÁČOŠŤOVÁK PAVOL STACHO
VIER SVOJOU POZITIVOU NA FOTOGRAFICKÝ VÝSTAVU VERNISÁŽ

PAMIAŤKE VOJNOVEJ GENERÁCIE NAŠICH RODIČOV

VÝSTAVA: 11. JÚNA 2014 o 18:00 HOD. V KULTÚRNYM CENTRE MESTA NOVÁKY
M. R. STEFÁNIKA 8 NOVÁKY
KURÁTOR VÝSTAVY: PROF. ĽUBO STACHO
VÝSTAVA POHŤA DO JÚNA 2014

PROJEKT PREDSEDNÁ PRESTREDKOVÝM VÝSAVÍ ZIELO FOTODOKUMENTA PAVLA STACHA,
KTORE VÝSAVÍ TRIASIA KONOM FOTOGRAFIE V KANADE.

Miesta medzi Tatrami a Dunajom, ktoré nezabudnite navštíviť

Možno poznáte obľúbený celosvetovo známy a uznávaný internetový turistický portál TripAdvisor. V júni tohto roku tento portál vyhodnotil ocenenia Travelers' Choice Award 2014 a medzi najlepšimi sa umiestnili aj dve Slovenské národné múzeá, perly strednej Európy – **Spišský hrad a Bojnický zámok**. Spišský hrad preto, lebo s rozlohou vyše 4 ha je jedným z najväčších zručaninových hradných komplexov v strednej Európe. V roku 1993 Spišský hrad a kultúrne pamiatky blízkeho okolia zapísali do Zoznamu pamiatok svetového dedičstva UNESCO. Romantický Bojnický zámok takisto patrí medzi najkrajšie skvosty, ktoré ponúka stredná Európa.

Turistický webový portál TripAdvisor má zastúpenie v 41 krajinách sveta a poskytuje informácie približne zo štyroch miliónov ubytovacích a stravovacích zariadení. Navštevujú ho milióny záujemcov o cestovanie a poznávanie z celého sveta. Po návšteve na tomto portáli zanechávajú návštevníci svoje poznatky, názory a odporúčania pre ďalších potenciálnych návštevníkov. Ako vidno Spišský hrad a Bojnický zámok si získavajú srdcia návštevníkov z celého sveta.

Text a fotografie: Paul Stacho

Slovenský „BOCELLI“ v Kanade

V čase od 19. marca do 4. apríla 2014 krajanovia v Kanade a v Detroide v USA mali šancu stretnúť sa a vypočúť si slovenského umelca Mariana Bangu. Maroš Bango je charizmatik, nevidiaci umelec s krásnym hlasom a skutočne veľkým srdcom, mimochodom nazývaný aj "Slovenský Bocelli". Spolu s takistou charizmatickou manželkou Alexandrou, tiež nevidiacou, ktorá je mimochodom jeho manažérkou, ale aj moderátorkou, uskutočnili koncerty pre severoamerických krajanov, pre Kanaďanov v Ottawe a v Toronte (Ontario) a v Detroide (Michigan).

Nevidiaci Maroš spieval slovenským, českým a moravským krajanom v okolí Toronta v nedeľu 23. marca 2014 v hale slovenského katolíckeho kostola sv. Cyrila a Metoda v Mississaugu. Nevidel nás "očami", ale videl nás, krajanov, svojím "srdcom" a svojím hlasom a umením nám to skutočne dokázal. My sme ho pre zmenu videli

našími "očami", ale cítili sme ho predovšetkým našimi "srdcami". Dostal nás skrátka do tranzu, lebo určite neprežením, ak poviem, že my krajanovia sme s týmito slovenským umelcom takisto spievali, dokonca aj šantili-tancovali. Jednoducho povedané Maroš a Alexandra si nás získali "očami, ale hlavne srdcom". Bolo to aj vďaka cigánskemu temperamentu, operným áriam, operetám, evergreenom a piesňam z repertoárov slávnych tenorov Pavarottiho, Bocelliho a Dvorského, a tiež vďaka sakrálnnej hudbe, tanečným a ľudovým piesňam rôznych národov. Maroš si v duete zaspieval aj so známou kanadskou profesionálnou speváčkou talianskeho pôvodu Anne Morrone. Maroša ani jeho manželku - moderátorku Alexandru sme doteraz nepoznali. Saša nespievala, ale rozprávala počas predstavenia tak pokojne a prítlačivo, že sme jej pričinením spoznávali aj ich neľahký manželský životný osud hendikepovaných ľudí na Slovensku.

Ten nedeľný zážitok v hale slovenského kostola Sv. Cyrila a Metoda v Mississaugu bol nezabudnuteľný. Hala bola maximálne zaplnená a v očiach našich krajanov bolo vidieť aj množstvo slz. Áno, slz radosti. Zaslúžilo sa o to aj slovenské občianske združenie nevidiacich AMBRELO. (www.ambrello.sk). Vďaka patrí všetkým dobrovoľníkom a sponzorom, ktorí sa pričínili o tento nadherný kultúrno-spoločenský zážitok pre našich krajanov v Kanade a v USA.

Tým, ktorí ešte nepočuli Maroša, doporučujem pozrieť túto ukážku www.youtube.com/watch?v=LfaukQtf1Ms

Story and Photography by Paul STACHO, Stoney Creek, Ontario, Canada, palost@yahoo.com

Milý Jozef, ĎAKUJEM pekne za Slovo z BC. Veľmi ma potešilo. ĎAKUJEM aj za priestor ktorý mi v ňom dávate. Je to pre mňa povzbudenie, že to čo robím, má aspoň malú hodnotu pre iných.

Slovo z BC je naozaj široko spektrálne svojím zaujímavým obsahom... čo je znakom, že si na jeho obsahu dávate naozaj záležať. Iste je skvelým čítaním pre Slovákov u vás aj vo svete. Robíte naozaj záslužnú vec. Je to obdivuhodné a prepotrebné, aby sme vedeli, že sme a že žijeme :)

Veronika Hoffmannová

Zálesák Charles bol na rybačke na rieke Skagit v juho-západnej Britskej Kolumbii. Pozdravuje všetkých rybárov.

Jumping® Fitness, čo to vlastne je?

Som veľmi šťastná, že môžem byť súčasťou tejto krásnej cesty športu, ktorý pochádza od našich susedov a bratov Čechov. A práve na tomto mieste by som sa chcela poďakovať mojej rodine, manželovi, priateľom a tvorcom tréningu Jumping, ktorí pri mne stáli a pomáhajú nám pri realizácii tejto úžasnej myšlienky. Všetci ste vítaní v mojom centre - www.sashafitness.ca

Je dynamický tréning, ktorý sa vykonáva na patentovaných trampolínach. Je trikrát účinnejší ako beh, kedy pracuje viac ako 400 svalov priťahovaním a uvoľňovaním zároveň. Okrem úžasného vplyvu na myseľ, odbúranie stresu, depresie a nadobudnutia endorfinov, je skvelou pomôckou pri chudnutí, spevňovaní a hlavne je šetrný ku kostiam a kĺbom.

V roku 2001 v Českom Tábore sa do rúk Jany Svobodovej a Tomáša Buriánka dostala trampolínka, ktorú ich klientka dostala od manžela ako darček. Ich úlohou bolo vymyslieť niečo zábavne, ale hlavne kvalitné, ako sa dá trampolínka použiť. To bol začiatok. V roku 2005 popularita **Jumping** bola na vzostupe a prvý model loga bol zapísaný pre Českú republiku. Konali sa prvé tréningy inštruktorov a **Jumping** začal prerastať do ďalších krajín. V 2010 **Jumping** okrem rozšírenia do ďalších krajín EU, nadobudol vďaka Jakubovi Novotnému ďalšiu podobu, **Party**, v spojení latinsko-americkéj hudby a choreografie.

Prelomový rok nastal v 2011, kedy na jednej z najväčších Fitness show sveta, FIBO v Nemecku **Jumping** poputoval do Kuvajtu a Izraela a na Show bola prvýkrát predstavená **Jumping profi trampolína**, na ktorej tvorcovia dlho pracovali, a tá si vyslúžila vlastný patent, a tým zabezpečila jedinečnosť **Jumpingu** po celom svete.

Minulý rok v júli sa Slovenka Alexandra Sasha Cabelka rozhodla priniesť **Jumping** aj do Kanady. SASHAFITNESS má tri licencované **Jumping** centrá v okolí Vancouveru a rozrastá sa do ďalších provincií, konkrétne do Quebecu a Alberta. V auguste 2014 bol **Jumping** predstavený aj na najväčšej Fitness Show v Toronte.

Alexandra Sasha Cabelka

ETELA NEUMANN, MD, FRCPC.

Vancouver Nerve Block Clinic

Back Pain Relief

PERIPHERAL CERVICAL,
THORACIC AND LUMBAR
NERVE BLOCKS

www.nerveblockclinic.ca
nerveblockclinic@gmail.com

Tel: 604.873.5561
Fax: 604.873.5529

Jedna z rodín farského spoločenstva sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, rodina **Karola Rydlu**, je na dlhodobom pobyte v arabskom emiráte Katar (Qatar). Čitateľom nášho časopisu poslali obrázkový pozdrav.

Drahý Pán Starosta,

Stretli sme sa v St. Paul Hospital minulý september, keď môj otec, Jozef Tobiaš, zomieral.

Dali ste nám čítať časopisy, ktoré ma veľmi potešili. Objednávam pre seba aj pre mladšiu sestru, ktorá býva v Nevade. Dobré je pre mňa čítať po slovensky. Som veľmi prekvapená, koľko sa Slováci stretávajú a majú aj tanečnú skupinu (Slávik). To by som niekedy rada videla.

Ja som sa odsťahovala z Vancouveru v 1985. Veľa sa zmenilo, najmä v malom kostole v New Westminster.

Ďakujem ešte raz za časopisy, aj za návštevu s mojím otcom. Teším sa na Slovo z Britskej Kolumbie.

S Bohom, Terka (Tobiašová) Marlowe

Milá Terka, vďaka za slová uznania pre náš časopis aj za jeho objednávku. Tvoj ocko, pán

Jozef Tobiaš, bol dobrým človekom, Slovákom so srdcom na správnom mieste a aktívnym členom farského spoločenstva Sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, rovnako ako celá Vaša rodina, ktorá sa hlavne v 70-tych a 80-tych rokoch minulého storočia zapájala do každého farského, spoločenského a národného podujatia v New Westminsteri.

Prajem veľa zdravia a pokoja pre celú Vašu rodinu

Jožo Starosta

Terka, možno si ešte spomenieš na fotografiu, na ktorej je aj tvoj otecko. Je zo začiatku 70-tych rokov, kedy prebehla renovácia kostola sv. Cyrila a Metoda. Stojaci zľava: Frank Beneš, Štefan Horvát z Krásnej Hôrky, Gustáv Pajerchin z Krásnej Hôrky, Andy Vítay Jozef Tobiaš, John Rajčan, Gusto Haleňár. Sediaci zľava: Štefan Duraj, Steve Mašura, Fr. Ján Žabka SJ, Ján Kukucha.

Pražský biskup Václav Malý v New Westminsteri

Na 30. septembra 2014 je planovaná návšteva Otca biskupa Václava Malého v kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri so svätou omšou o 18:00 a následnou besedou v hale. Václav Malý (1950) je pražský pomocný biskup, marcelliánsky titulárny biskup. Bol vysvätený na kňaza 26. júna 1976 v Prahe. Vo februári 1977 podpísal Chartu 77, o rok neskôr sa stal členom Výboru na obranu nespravodlivo stíhaných. V januári 1979 bol zbavený štátneho súhlasu, v máji toho istého roka obvinený z podvracania republiky a sedem mesiacov väznený. V rokoch 1980 – 1986 pracoval ako kurič v pražských hoteloch. Bol hovorcom Charty 77 (1981 – 1982) a prvým hovorcom Občianskeho fóra (1989). Počas udalostí novembra 1989 moderoval ľudové zhromaždenia. Angažuje sa v oblasti ľudských práv, navštevuje krajiny, kde sú kresťania prenasledovaní a podporuje rodiny politických väzňov. Jeho biskupské heslo znie: Pokora a pravda.

Slovenská sv. omša

je každú nedeľu o 11.00 hodine
v Kostole sv. Cyrila a Metoda

472 East 8th avenue
New Westminster

tel. (604) 526-7351
<http://www.cyrilmetod.org>

VIKTOR NEUMANN PRODUCTIONS
presents

Ivan Zenaty
Violin

Martin Kasík
Piano

and the Great Moravia Choir
under direction of **Pavol Simoncic**

Program Includes:
Popular Folk Love Songs
Brahms: Sonata in D Minor, Op. 108
Smetana: From My Homeland
Beethoven: Sonata in A (Kreutzer), Op. 47

Where: Immanuel Church
109 East 40th Avenue
(Corner Quebec Street)
Vancouver, BC
(Plenty of free parking)

Date: Saturday, November 1st, 2014
at 7:30 PM

Admission - General Seating:
\$35 per person; students \$20
Available online at
www.neumannproduction.com
or at the door

Event Info: (604) 722-9672

EURO FEST 2014
17TH ANNUAL EUROPEAN FESTIVAL

MAY 31 + JUNE 1
THE SWANGARD STADIUM, BURNABY (KINGSWAY & BOUNDARY)

2 STAGES **ETHNIC FOOD** **ART PLAZA**

Additional touring BC: www.eurofestfestival.ca

Na európskom festivale Eurofest 2014 v Burnaby vystúpil spevácky sbor Great Moravia pod taktovkou dirigenta Pavla Simončiča a slovenský folklórny súbor Slávik pod umeleckým vedením pani Renaty Francis-tyovej.

SLOVO
Z BRITSKÉJ KOLUMBIE

No. 31
Jún 2009

No. 7
Lato 2009

No. 6
Jún 2009

www.sk-bc.ca/citajteslovo

Ultramaratonec Ing. Štefan Karak pod vrcholom Vtáčnika.

Milí priatelia!

V týchto dňoch sme si pripomínali výročie narodenia **Milana Rastislava Štefánika** (21. júla 1880). Každý z nás si tento deň uctil podľa svojich možností a svojím spôsobom.

S vnučkou Tatianou a priateľom Petrom Babincom sme na poutu Štefánika vystúpili na 754 m vysoké Záruby v Malých Karpatoch (najvyšší bod Štefánikovej magistrály).

S úprimnými pozdravmi František Kele.

Ultramaratónsky bežec Štefan Karak

Počas môjho tohoročného pobytu na Slovensku som mal možnosť stretnúť zaujímavého športovca v pohorí Vtáčnika. Je ním **Štefan Karak zo Zemianskych Kostolian**. V máji tohto roku sa zapísal novým slovenským rekordom v počte výstupov na 1346 m vysoký Vtáčnik počas 48 hodín. Trasu Pily – Vtáčnik zdolal 16-krát, čo predstavuje **vzdialenosť 192 km** a celkové prevýšenie 14 400 m smerom hore a rovnako smerom dole. Určite čitateľov časopisu Slovo Britskej Kolumbie bude zaujímať aj jeho vek. Tieto rekordy robí hravo 62 ročný mladík. Klobúk dolu.

Je to človek, ktorému doktori nedoporučili namáhavé športovanie, lebo v minulosti mal veľké problémy s bedrovou chrbticou. Ortopéd ho šokoval správou, že s jeho športovaním je definitívny koniec. Dokázal však nemožné, lebo svalstvo v bedrovej oblasti začal tréningami posilovať natoľko, že bolesti chrbtice mu celkom ustali. Považuje to za malý zázrak a odporúča všetkým ľuďom s boľavým chrbtom skúsiť túto jednoduchú terapiu. Dával si postupne väčšie a väčšie športové predsavzatia.

Zo Slovenského pohára v ultramaratónskej disciplíne sa čoskoro kvalifikoval aj na majstrovstvá sveta, vyskúšal si Alpský pohár a začal sa pozerieť aj po najťažších behoch na svete – horských ultramaratónoch. Kvalifikoval sa na UTMB - Ultra Trail du Mont Blanc pod najvyššou horou Alp v Európe. V minulom roku sa tohto významného podujatia zúčastnil ako jediný Slovák. Najviac si osobne cení ultramaratónske preteky v Chamoniz TDS – Po stopách vojvodu Savojského. Tie pokladá za svoj najväčší úspech. Bežalo sa tam 114 km so 7200 metrovým prevýšením. Z 28 hodín, ktoré vtedy strávil na trati, približne 20 hodín pršalo. Blato mal úplne všade, vrátane tenisiek. Boli to, ako tvrdí, "otrasné" podmienky. Vzda sa polovica bežcov, no Štefan vydržal a skončil vo svojej kategórii druhý za víťazným Japoncom, ako najlepší Európan.

Samoliečba chrbtice nebola jediným prípadom, keď Štefan postavil medicínske prognózy doktorov tak trochu na hlavu. Minulý rok mal takisto ďalší zdravotný problém. Tuhla mu v zadná časť tela, nebol schopný sa postaviť na špičku nohy. Nepomáhali mu obstruky ani kortikoidy, skrátka lekári mu nevedeli pomôcť. Vtedy mu kamarát poradil, že jeho problém môže byť v hruškovitom svale zvanom piriformis, ktorý sa občas stiahne a pritlačí nerv o kosť. Našiel si niekoľko potrebných cvikov na internete a ako sám povedal, o tri dni bol O.K. To tvrdí Štefan Karak – chlapík s tisíckami extrémnych kilometrov v nohách.

Text a foto Paul Stacho

Prišlo po uzávierke

Opustil nás dobrý kamarát, futbalista, hokejista, **Emil Čermák**

(* 30. november 1942 † 24. august 2014)

Ahoj Jožko!

„Druhá generácia“ SLOVAN F.C. vyhrala KSL- Knight Soccer League aj play offs.

V stredovečernom finále (27. augusta) sme porazili v penaltovom rozstrele favorizovaný Akal F.C. a do našej zbierky pribudla ďalšia pekná trofej. Pri vyhlasovaní víťazov nezabudol prezident ligy spomenúť „Golden era“ Slovanu F. C. v 90-tych rokoch. Dobré sa mi to počúvalo po takmer 20 rokoch.

Viac informácií ti dám pri osobnom stretnutí. Pekný deň.

Peter Levársky

Traveling to Slovakia?

Try **CAR ONE** Car Rental!

Vienna - Bratislava - Budapest - Praha - Košice

1 car one
Car Rental

Contact us:
Tel.: 011-421-907-70-92-91
E-mail: carone@carone.sk
<http://www.carone.sk>

WE ACCEPT

Ian's Auto

Complete all make auto repairs

Ian Tanner

604-941-1611

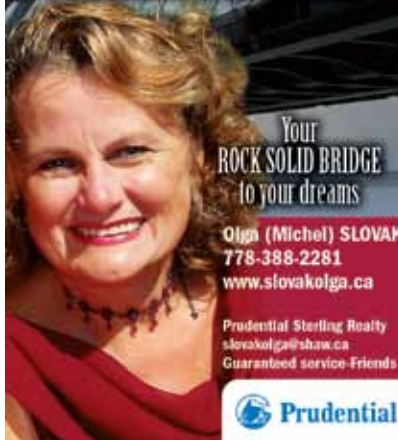
#3 - 2760 Aberdeen Avenue
Coquitlam, BC V3B 1A3

email: iantanner66@hotmail.com
Web: iansauto.com
Facebook: iansauto Tanner

- Specializing in preventative maintenance
- Close to Coquitlam Centre
- Government Certified Technicians

Yours and only SLOVAK
connection for all your
residential real estate needs

Olga (Michel) SLOVAK
778-388-2281
www.slovakolga.ca

Prudential Sterling Realty
slovakolga@shaw.ca
Guaranteed service-Friends

JULIA PALKO
THE GARY COOKE TEAM

SPECIALIZING IN THE LISTING,
MARKETING AND SALE OF YOUR
HOME!

604-783-3387
JULIAPALKO.CA
#A123 - 2099 LOUGHEED HWY
PORT COQUITLAM, V3B 1A8

KW ELITE REALTY
KELLERWILLIAMS

Pursue a career as a licenced

Mutual Funds Dealer Securities Dealer

CSC®

There is an opportunity for you.

Become authorized without the need for pre-requisites through the **Canadian Securities Course (CSC)®**.
Talk to an adviser today at (604) 899-0803, and find out how you can take on these prominent roles and other
career opportunities in the financial services industry.

Ashton College | Continuing Education

604 899 0803 | 1 866 759 6006 | www.ashtoncollege.com

CSC® is a registered trade-mark of CSI Global Education Inc.

Ashton

Natureway Farm Market

We also carry large selection imported groceries from Czech Republic,
Slovakia, Poland, Hungary, Ukraine, Russia, Italy and Southeast Asia.

Address:

#101-1050 Kingsway, Vancouver
Tel: 604-620-8990
Fax: 604-620-9010

#9-1449 Prairie Ave, Port Coquitlam
Tel: 604-468-4206
Fax: 604-468-4207

Business Hours: Monday-Saturday: 9:00 am-7:30pm Sunday: 9:00 am-7:30pm (Vancouver Store) 11:30 am-7:30 pm (Port Coquitlam Store)

We are pleased to accept Debit, Visa, MasterCard, and American Express. <http://www.natureway.ca>